FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

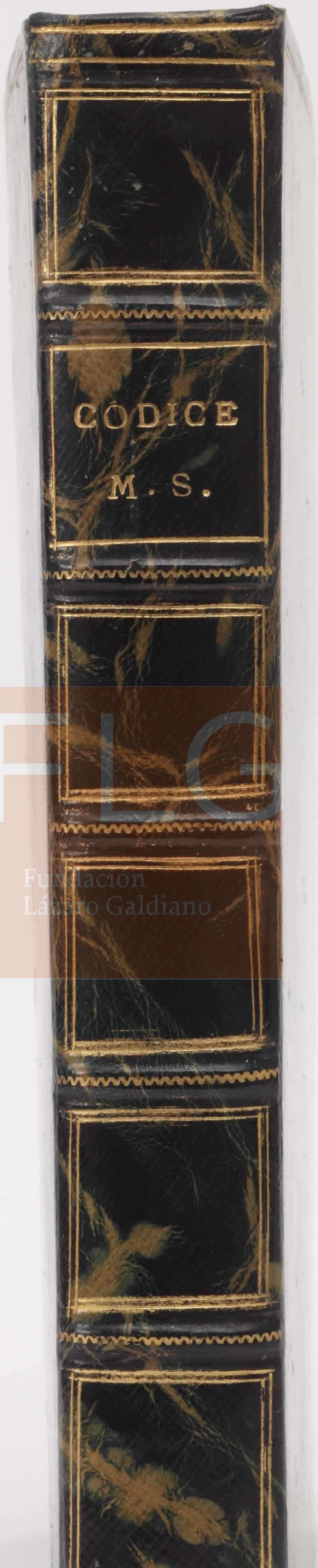

FLG

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

BIBLIOTECA LAZARO
Invº 15337
M5-1-2
FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

BIBLIOTECA LAZARO

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

BIBLIOTECA LAZARO

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

BIBLIOTECA LAZARO
659
37
F
FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

K Immensitas diuine magnitudinis ista est. ut intelligamus cum intra omnia sed non inclusum. Extra omnia sed non exclusum. Et ideo interiorem; ut omnia contineat. Ideo exteriorem ut incircumscripte magnitudinis sue immensitate omnia concludat. Per id uero quod interior: gubernare omnia demonstratur. Ac ne ea que creata sunt sine deo essent: deus intra omnia est. Uerum ne extra deum essent deus exterior est: ut omnia concludantur ab eo

K De consummatione alicuius rei: dicitur perfecto. Deus autem qui non est factus, quomodo est perfectus; Sed hunc sermonem de usu nostro sumpsit humana inopia: sicut et reliqua uerba. quatenus id quod ineffabile est. utcumque dici possit. quoniam de deo nichil digne humanus sermo dicit.

K Dum localis non sit deus. localiter tamen in suis ambulat sanctis: dum de loco in locum predicatur ab eis. Nam deus qui nec loco mouetur nec tempore: in seruis tamen suis et tempore et loco mouetur; quociens ab eisdem localiter predicatur

K Dum de deo nec secundum quantitatem, nec secundum qualitatem nec secundum situm: nec secundum ambitum aut motum aliquid digne dicitur: inest tamen ei quodammodo latitudo claritatis; qua nos ab errore colligit, et continet in unitate. Inest ei et longitudo; qua nos longanimiter malos portat.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

donec emendatos perfecte iustitie restituat. In est ei et altitudo per quia omnem sensum sue scientie immensitate occupat. In est ei et profundum quo dampnatos inferius iuxta equitatem dispositionis preordinat. **Quod invisibilis sit deus.**

Cum de deo loquens scriptura plerumque dicat ecce deus noster, non quia visibilem ostendit, set ubique esse presentem significat. Pro eo quod dicit ecce deus, ut quod magnitudinem divinitatis eius nullus possit sensus attingere etiam nec angelicus.

Quamvis usque ad paritatem angelicam humana post resurrectionem natura proficiat, et ad contemplandum deum indefessa consurgat, inde tamen eius essentiam plene non valet, quia nec ipsa perfectio angelica in totum attingit scire, secundum apostolum qui ait: Pax dei que exuperat omnem sensum, ut subaudias etiam angelorum. Sola enim trinitas sibi integre nota est, et humanitas a christo suscepta que tertia est in trinitate persona.

Intelligibiliter quodam modo in dei essentia sciri potest deum esse credit, Opus vero eius quod utique equum esse non potest et iudicia aliquotiens penitus sciuntur.

Dei secreta iudicia non posse sensu penetrari vel angelico vel humano. Et ideo quia occulta et iusta sunt, tantum venerari ea opus est et timere, non discutere aut inquirere secundum apostolum qui ait. Quis enim cognovit sensum

FLG Fundación Lázaro Galdiano

diu. aut quis consiliarius eius fuit. **Quod ex creature**
Si ergo per ad inuisibilia corpoream **pulcritudine agnoscitur crea**
creatoris magnitudinem. creaturam corpoream mag **tor.**
nitudo componitur. ut magna considerentur ex partibus et ex uisi
bilibus inuisibilia definiuntur atque ex pulcritudine bonorum. est
creator operum agnoscitur. non tamen parilitate consimili sed ex quadam
subdita et creata sunt bona.

lx Sicut ars in artifice retorquet laudem: ita rerum creator per
creaturam suam laudatur. et quanti sit excellentior ex ipsa operis
condicione monstratur.

lx Ex pulcritudine circumscripte creature pulcritudinem suam
que circumscribi nequit facit deus intelligi: ut ipsis uestigiis
reuertatur homo ad deum quibus auersus est. ut qui per amorem pul
critudinis creature a creatoris forma se abstulit. rursum per eam
creature decorem ad creatoris pulcritudinem reuertatur.

lx Quibusdam gradibus intelligentie per creaturam progreditur
homo ad intelligendum deum creatorem. idest ab insensibilibus
surgens ad sensibilia. a sensibilibus surgens ad rationa
bilia. a rationabilibus surgens ad creatorem. Intelligibi
lia per se cum laudant deum

lx Irrationabilia et insensibilia non per se sed per nos. dum ea
considerantes deum laudamus. Sed ideo dicuntur laudare

FLG Fundación Lázaro Galdiano

BIBLIOTECA LAZARO

ip̄a: q3 eandē laudē ea3 ꝑturit eam.
k Dixerit aliquis q° mich tā ebes sit: q° nō sensū hīat i dīn.
hic ē illd° q° ex silice duro, scītilla excutit̃. Ē ⁊ si ignis
i saxo utiq3 ibi sensus sentit̃: ubi se uita nō sentiēs.
Nō usu deo3 zelare dr̄ q° ex usu nr̄o qdā ꝓfes
uł dole. hoz ē motuū apd° dīn ꝑturbacō uł
la ē: apd° q̄ tranquillitas sūma est ad deū referanṫ.
k Non ita ꝑcipitāda ē mentis sentētia. ut credam9
posse dō̄ furoris uł mutacōis accidē ꝑturbacōēm. s3
ip̄am equitate iusticie q̄re hos punit. iram sacra
lcō noiat. Q in q° iudicantis equū ē: furor ē in
dignacō pacientis. Ita ergo i ellige op9 ē. ⁊ alias
passionis q̄s de afectōne h̄uana dīc scripta ad
deū; ut ⁊ iuxta se i cōmutabil sit credēd9. ⁊ tn̄ ꝑ
causar effectib9 ut facili9 i elligat̃. nr̄e locucōis
⁊ mutabilitatis gen̄e apellet̃r.
k Tam demēt deo3 h̄uane ꝯsuluit i firmitati. ut
q3 eū sic ē nō possim9 agnoscē: nr̄e locucōis more,
se ip̄m nob i sinuet. Unde ⁊ mēbroz suoz qualitatē
hīre scribit̃. ⁊ passionū i digna dici de se uoluit
ꝯtent9 ad sua ꝑ nr̄a traheret ⁊ dū descendet no
biscum surgem9 ei.

FLG Fundación

lc Multis modis deus ad significandum se hominibus de inferioribus rebus species ad se trahit. Qui revera iuxta propriam substantiam invisibilem esse et incorporeum constat.

lc Plerique de corporibus ad deum sumuntur qualitatum species, que tamen in deo non sunt, quia ipsa natura incorporea est et incircumscripta. Sed pro efficientiis causarum rerum in ipso species scribuntur. Ut quia omnia videt dicatur oculus, et propter quod audit omnia dicatur auris; pro eo autem quod avertitur ambulat, pro eo quod expectat stat. Sic et in ceteris horum similibus ab humanis mentibus trahitur similitudo ad deum. Sic est obliviscens et memorans. Hinc est quod propheta dicit: Iuravit dominus exercituum per animam suam; non quod deus animam habeat: sed hoc more narrat affectum. Et alibi sibi figura et vermis et scarabeus intelligitur. Nec mirum si vilibus significationibus figuretur, qui usque ad humanas passiones seu carnis contumelias descendisse cognoscitur. Nam et Christus agnus non pro natura: sed pro innocencia, et leo pro fortitudine non pro natura, et serpens pro morte et sapientia non pro natura scribitur. Nam et in propria claustri portantes semen species ducuntur ad deum. Et per hoc omnia ideo prefigurat Christus quia inclusa est illorum ad proprietatem substantie eius.

lc Non secundum essentiam sed secundum similitudinem species ducuntur ad deum. Neque pro subiecta proprietate: sed pro efficientiis causarum

Unde et creditur deum numquam invisibilem hominibus apparuisse, nisi
per assumptam creaturam.
k Fallitur quidam stultorum dum legit ad ymaginem dei factum
esse hominem, arbitrans deum esse corporeum, dum non caro quod
est corpus, sed anima quod est spiritus dei ymaginem habeat. Non ergo
esse corporis formam in deum, qui hominem ad ymaginem suam
fecit. quia mente non carne, ad similitudinem suam creavit.
Cogita igitur quale corpus habeat veritas, et dum non in
venis, hoc est deus. Facies dei in scripturis sacris non caro
sed divina cognitio intelligitur eadem ratione qua per faciem conspicuam
unusquisque cognoscitur. Sic enim in oratione dicitur deo. Ostende nobis
domine faciem tuam, ac si dicatur da nobis cognitionem tuam.
l Os dei unigenitus eius est. Nam sicut pro verbo quod per linguam fit
ut sepe dicimus illa et illa lingua. ita et pro dei verbo os
ponitur. quia mos est, ut ore verba formentur. Et si volue
ris genere locutionis illo demonstrare quo is qui efficit
pro id quod efficitur nominatur. Bene os pro verbo ponimus sicut
linguam pro verbo. sic manum pro literis. Vestigia dei
sunt quibus nunc deus per speculum agnoscitur. aspectum vero operis
reperitur deus in futurum facie ad faciem quod quibusque electis presen
tabitur. ut ipsam speciem contemplentur. cuius nunc vesti
gia comprehendere conantur. Hoc est quod videmus per speculum dicitur: sic et ceteri.

Omnia tempora precedit **de temporibus.**
divina eternitas: nec in eo preteritum presens. futurum
ne aliquid creditur: sed omnia presencia in eo dicuntur. quia eterni
tate sua cuncta complectitur. Alioquin mutabilis est deus cre
dendus: si ei successiones temporum adscribantur. Si semper
aliquid essent cum deo tempora: non esset eternitas. sed mutarentur tempora
Presens preteritum et futurum nostrum est. hic non **constaret.**
dei. verbi enim dicimus per presens. teneo codicem. per preterito
tenui; per futuro tenebo. In immutabilitate vero deus tenet. et
tenuit. et tenebit. tenet deus. Sed nec ipsorum angelorum
decessio: accessione est temporum. Aliqui duas esse in creatu
ris res: quarum mutabilitudo temporum non valet. angelos. et
materiem quod in commutabili inhereret creatori: sive materiem
illam informem per quam ex ea omnia ista que temporaliter iam non
fuerunt formarentur: sed nec ipsa utique valebat tempus.
Tempus igitur non ad eas creaturas que super celos sunt sed ad eas
que sub celo sunt pertinet. Non enim angeli accedunt tempora ut suc
cedantur. sed ubi que sub celo versantur in hoc infimo mundo. **Quod ante nulla temporum**
Nulla ante principium mundi fuisse tempora quia non sunt **successio**
simul tempus creata in principio tamen mundi factum esse **alterabatur.**
credendum est. ideo quia principium dicitur quod ex ipso cepit rerum
universarum exordium.

k Nullū spaciū corpalit̃ hñt tp̃a: q̃ ante abscendiūt.
pene quā ueniant. Ideoq; i rebꝫ ullō statꝫ ē tp̃m: q̃ ce
leri create motu mutatur.

kr Nec centū anni unū tp̃s ē: nec unus annus unum
tempꝰ est. nec unꝰ mensis unū tp̃s ē. nec dies nec hor̃.
quia dum hec oĩa p̃ticulat̃ accidūt sius et decidūt.
quom̃ unum dicendum est qđ nō simulis est.

lr Utrū sit p̃titū futurū ue tp̃s sic presens ⁊ si ē: scire
optet ubi ē. Sꝫ aduite qđ cũcta ⁊ futã. ⁊ p̃tita ⁊ p̃sen
cia in animo sūt pocíꝰ requirenda.

lr Tria ista p̃tita p̃sencia et futura. i aĩo tm̃ i uenīri:
p̃tita reminiscēdo. p̃sencia contuēdo: futura expc̃tādo.
Spamꝰ igit̃ ad uenienca. i tuemꝰ presencia: recola
mꝰ transeuncia. H nō ita i deo sūt: cui sil̃ oĩa adsunt.

Mundus ex rebꝰ insibilibꝰ ꝫ tm̃ De mundo.
inuestigabilibꝰ cõstat. Homo aūt ex reꝫ uni
uersitate compositꝰ: alt̃ i breui q̃dā im̄ creatꝰ ē mundꝰ.

lr Natō mūdi: de uno consideñda ē hoie. Nam sicut
p̃missiones etatū ad finē ho ūgit̃: ita et mūdꝰ per
hoc qđ distendit̃: tp̃re deficit. Quia unde ho atq; mū
dus crescere uidet̃: inde uterq; minuit̃.

lr Iniustia dĩ p tanta retro tp̃a. deꝰ ua cauit noua pro

illa hoī. Ideo autē illa apta. q2 nō sibi sic hō pulcra
aut ad se. s3 ad aliud idest ad hōiem adcomodata:
nō sibimet necessaria. Hoc 7 de ceteris elemēto
rum naturis dicendum.

k Cuncta q̄ fiūt 7 fc̄a sūt. mira ualde sr̄. s3 consuetudi
ne uiluerūt. Ideoq3 sic diuina scrutare opa: ut semp
ea cogites ī mente. Unde malum.

Malū a diabolo nō ē creatū: s3 inuentū. Et ideo
nichil ē malū. q2 sine deo fc̄m ē nich. deus ei ma

k Creditur ab hereticis mēterem a deo: lum nō fecit.
uicia a diabolo fuisse creata. Unde 7 ab ipsis: due
nature bona 7 mala putantur. S3 uiciū natā nō ē.
Et dū uero a diabolo sit: nō tamē creatū est.

k Non q2 alicubi aut aliquādo erat malū: unde diabolus fie
ret malus. S3 q2 uiciū ē dū eēt angls bonus: supbiēdo
effectus ē angls malus. Et ideo recte dr̄ ab eo inuentum

k Nullam ēē natā mali. q2 ois natā aut malum.
icōmutabilis ut deus ē: aut cōmutabil: ut creatā
ē. Malū uero. ideo natā nullā ē: q2 accedēdo ī bonam
natam efficit eam uiciosam. Que dū discedit
natā manet: et malū qd̄ inerat: nusquā est.

k Ex eo qd̄ uiciū nocet natē: agnoscit. Uiciū natā

nō ēē: quia uicīj qđ naťale ē nocet.

lx Dum naťā bona dapnat, ꝑ nolūtatē malum. ipa mali uoluntas testis ē naťe bone: q in tanto testať eā ēē bonā ut illā deꝰ ꝑ uicio nō relinquat i

lxi Quam ob causam ꝑmiserit deꝰ malū ulta ab ortu statū. nisi ut cōtrariis mal bone naťe decor emineret. Quody iste etiā i uerbis ēē cōpit. qui modꝰ antiteta ē: qđ latine oppositū ul' contpositū noiať: ꝛ fit pulcra locutiō qn̄do mox contraria ꝑseris ꝑferūť. Ita et i rebꝰ ꝑmissū est malū: ut naťure bonū ad cōpacōem excelleret

lxii Fecit deꝰ oīa ualde bona. uicīj ergo mali. naťā mali qn̄do ꝛ ipa q i creaťis uideť ēē penalia. si bene uťanť: ꝛ bona ꝛ ꝓpa sūt. Si male uťanť nocet. Ita ergo ꝑpendenda ē creaťa ex nr̄o usu nō bona. ūa ex sua naťā ualde bona.

lxiii Si radis supciliū hōis ꝑuā rem demes: set tociꝰ corꝑis i gētis feditatē. Ita et in uniūsitate creaťe. sz extremū uunculū naťā malū dixeris: uniūse creaťe iniuriam facis.

lxiiii Cuncta mala ꝑ peccm̄ ꝑmi hōis ꝑ pena sūt trāslata i uniūsū genꝰ hūanū. P inde qcūq; in

tenet mala: primi nobis seuiuit origine primi

R Mala dicit multa in creaturis pectoris. ut culpa.
ignem qui urit. ut ferrum quod occidit. ut fera quia
mordet. Sed commoda in ipsorum non inueniens homo accu
sat in illis quod sibi debet imputari. cuius per peccato
illa effecta sunt noxia que illi omnia ex parte fue
rant ante peccatum subiecta.

R Nostro uicio non sua natura. nobis mala sunt: eaque
nobis nocent. Nam lux dum sit bona: in firmis oculis noxia
est. Et tunc oculorum uicium: non lucis est. Sic et cetera. Cum
creaturarum similiter et elementorum ad utilitatibus homo uti be
retur: peccati hoc exigente pena. ut dum deo superbiens homo.
eaque ab ipso sunt condita paciatur aduersa. Unde
et in sapientia legitur pro deo. pugnabit cum eo orbis ter
rarum contra insensatos. Operto quod peccatorum hoc actum
est ut naturaliter prospera. inueniuntur homini in adversis. Unde
et salomon. Creatura exardescit in tormentum aduersus
iniustos: et lenior ad benefaciendum his in deum co

R Non erit caro subiecta anime. nec inanis fidunt.
racionem. si animus non est subditus conditori. Tunc autem
recte subiciuntur nobis omnia que sub nos sunt: si nos
subiciamur ei. a quo nobis illa subiecta sunt. Nam

et q̄ uident ēē subiectā ei q̄ deo subiectꝰ nō est:
ille potiꝰ subicit̄ eis qui suam uolūtatē subiu
gat amori eaꝝ q̄ sibi subiecta existimat. de an
Angeloꝝ nomē officiū est nō natē: nam gel.
secūdū naturā sp̄s nūcupant̄. Qn̄do enim de
celis ad adnūciandū hōibꝰ mittunt̄. ex ipā adnūci
acōe angeli uocant̄. Natā enī sp̄s sunt. Tunc angli
uocant̄. qn̄do mittunt̄.

k Natā anglōꝝ mutabil' ē: qr̄ ī est illis mutabili
tas in natura. sed facit eos ī corruptos: caritas

k Gr̄a nō natura ē: ī commutabiles sempitna.
anglos. Nam si natā ī commutabiles eent. Zabu
lus nō utiqȝ cecidisset. Mutabilitatē itaqȝ natē
suffragat ī illī contēplacō creatoris. Inde et
pūatꝰ ē apostata angelꝰ: dū fortitudinē suam
nō adeo s; a se uoluit custodire.

k Ante omnem creatam angli facti sunt: dū dcm ē
fiat lux. De ipis eī dicit scriptura. Prior omnium
creatā ē sapia. lux eī dicit̄ genite ī heredo sapi
encie. Et dū sint mutabiles natā: nō tn̄ sinit
eos contēplatio mutari diuina.

k Ante omnē creatonē mundi, creati sūt ange
† pricipādo luce etna. Sapīa uero dicit̄

FLG Fundación Lázaro Galdiano

li. Sed ante omnem creationem angelorum diabolus est conditus:
sicut scriptum est. Ipse est principium viarum dei. Unde et ad com
parationem angelorum: archangelus appellatus est. Prius enim
creatus extitit ordinis prelatione: non temporis quantitate.

k Primatum habuisse inter angelos diabolum: ex qua
fiducia cecidit ita. ut sine reparatione laberetur. Cuius
prelationis excellentiam. propheta his verbis adnunciat. Cedri
non fuerunt altiores illo: in paradiso dei. Abietes non
adequaverunt summitatem illius. Omne lignum paradisi non est
assimilatum illi. quoniam speciosiorem fecit eum deus.

k Distat conditio angeli: a conditione hominis. Homo enim
ad dei similitudinem conditus est. Archangelus vero
qui lapsus est signaculum dei similitudinis appellatus est:
testante domino per ezechielem. Tu signaculum similitudinis
plenus sapientia: perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti.
Quanto enim subtilior est eius natura: tanto plenius ex
titit ad similitudinem divine veritatis expressa.

lx Prius de celo cecidisse diabolum quam homo conderetur:
Nam mox ut factus est in superbiam erupit: et precipitatus
de celo est. Nam iuxta veritatis testimonium. ab initio men
dax fuit. et in veritate non stetit: quia statim ut factus
est cecidit. Fuit quidem in veritate conditus. sed non

FLG Fundación Lázaro Galdiano

stando: confestim a veritate est lapsus.

k Pari superbie lapsu dum deo preferre se conferunt; et homo cecidit et diabolus. Sed reversus ad penitenciam deo se inferiorem esse cognoscit: diabolus vero non solum in hoc contemptu: quo se deo equalem existimans cecidit. Insuper eciam superiorem se dicit secundum apostoli dictum: qui ait de anti christo. qui adversatur et extollitur: super omne quod dicitur deus aut colitur.

k Diabolus iam non petit veniam. quia non compungitur ad penitenciam. Membra eius sepe per ypocrisim deprecantur: quod tamen per mala consciencia adipisci non merentur.

k Dilatat humana miseria: quod de ea ciuis provocetur deus prestare veniam dum in ruina comparatur homini; quia ipse homo traxit ex parte inferiori infirmitatem peccandi. hoc est ex carne: qua inclusa anima detinetur.

k Apostate angeli. ideo veniam non habent: quia carnalis fragilitatis nulla infirmitate gravati sunt. ut peccarent. Homines autem post peccatum idcirco redeunt ad veniam: propter quod ex limea materia pondus traxerunt infirmitatis. Ideoque per infirma carnis condicione. reditus patet homini ad salutem: sicut et psalmista dicit. Ipse scit figmentum nostrum. Memento domine quod terra sumus. Et iterum. Memorare quod sit mea substancia.

lx Postquā apostate angli ceciderūt: reliq pseuera
ncia etne btitudis solidati sūt. Vnde et p9 celi cre
atōem: i pncipio repente fiat firmamentū. et uoca
tū ē firmamentū celū. Scilicet ostendens qd p9 an
glor ruinā hij q pmanserūt firmitate meruerūt
etne pseuerāncie: et btitudis quā antea minime accep

lx Post diaboli deieccōne anglor scōr colati sūt.
scitatis pseuerācia: et btitudine quā minime accepat
acceperūt. Vnde oportet agnosci qd malor iniquitas:
scōr seruiat utilitati. Quia unde mali corruūt:
inde boni proficiūt.

lx Bonor anglor nūs: q p ruinā anglor malor ē
diminutus ex nūo elector hōium supplebit: qui nu
merus soli deo est cognitus.

lx Inter anglos distācia potestatū ē, et p gradū dig
nitatē ministeria eisdem sūt distributa. Alijsq3 alij
pferūt: in culmine potestatis. quā scia uirtutis.
Sub ministrāt igr alij alior pceptis: atq3 obedi
unt iussis. Vnde et ad pphām Zachariā angelus
angelū mittit: et q eiusq3 adnūciare debeat p

lx Noue ēē distinccōnes ul ordines ange cepit.
lor: sacre scripture testant. id est angeli archā

FLG Fundación Lazaro Galdiano

geli troni. dñacões uirtutes principatus potestates,
cherubin et seraphin. hoc ordinum numerum: etiam
ezechiel propheta descripsit. sub tot idem nominibus lapi
dum cum de primatu apostate angeli loqueretur.
Omnis inquid lapis preciosus operimentum tuum. Sar
dius topazius et iaspis. crisolitus et onix et berillus
carbunclus et smaragdus. Quo numero lapidum isti ordi
nes designati sunt angelorum. quos apostata angelus
ante lapsum qui in uestimento ornamenti sui ad
fixos habuit. ad quorum comparationem dum se clariorem
cunctis aspexit: continuo intumuit. et cor suum ad superbi[am]

k Angeli boni semper in deo gaudent   a eleuati
non in se. Mali uero unde est diabolus. qui non que dei sed
que sua sunt requisierunt. Nulla autem maior iniquitas
quam non in deum sed in se uelle quempiam gloriari.

k Angeli in uerbo dei cognoscunt omnia. antequam ipsa
fiant, et que apud homines adhuc futura sunt: an
geli iam reuelante deo nouerunt.

k Preuaricatores angeli etiam scientia te amissa; non
tamen amiserunt uiuacem create angelice sensum,
Triplici enim modo prescientie acumine uigent,
id est subtilitate nature, experientia temporum, reuelatione superi
orum potestatum,

k Quotiens deus quocumque flagello huic mundo iras-
citur: ad ministerium vindicte apostate angeli mittu-
ntur: qui tamen divina potestate coherceantur ne tantum noce-
ant quantum cupiunt. Boni autem angeli ad ministerium
salutis humane deputati sunt: ut curas ad ministrent
mundi et regant omnia iussu dei. testante apostolo. Nonne
omnes inquid sunt administratorii spiritus in ministerium
missi: propter eos qui hereditatem cupiunt salutis.

k Angeli corpora in quibus hominibus apparent de superno
aere sumunt. solidamque speciem ex celesti elemento in-
duunt. per quam humanis obtutibus manifestius demonstrentur.

k Singule gentes prepositos angelos habere creduntur: quod
ostendit testimonio angeli danielis loquentis. Ego
inquid veni ut nuntiarem tibi. Sed princeps regni persarum
restitit mihi. et post alia. Non est qui me adiuvet: nisi
michael princeps vester.

lx Item omnes homines angelos habere probantur: loquente domino
in evangelio. Amen dico vobis: quia angeli eorum semper
vident faciem patris mei qui est in celis. Unde et petrus
in actibus apostolorum cum pulsaret ianuam. dixerunt
intus apostoli. Non est petrus set angelus eius est.

lx Si deum angeli contuentur et vident: cur petrus

apls dicit. in quē desiderant angli dei conspicere.
Itē si eum nō contuent nec uident. quom̄ iuxta sen
tenciam dn̄i. angli eorum semp̄ uident faciem p̄ris qui
est i celis. Sz hinc utrūq: est. namq: ueraciter credit
quod deū angli ɫ uident ɫ uidē desiderant. ɫ hunc et
hre festinant ɫ amant ɫ amare uiuunt. Si eni sic
uidere desiderant ut effectu desiderii nō p̄fruantur:
desideriū hoc necessitatē hr̄. Necessitas illa penal
ē. et btīs angelis omīs pena longe ē. q2 nūquā
simul pena ɫ btitudo conueniūt. Rursū si eos dici
mus dei uisione sacciari. saccietas fastidiū hre solet.
et scimus illos dei uisionē quā desiderant fastidire
nō posse. Quid ḡ ē nisi ut miro modo simul utrūq:
credamus. qr ɫ desiderent ɫ sacientur. sz desiderant si
ne labore. ɫ saciant̄ sine fastidio. Non eni sit
i desiderio necessitas: desiderantes saciantur. Et
iterū, ne sit i sacietate fastidiū: saciati desid'
rant. Videt ergo angeli faciem p̄ris p sacieta
tem. Sz q2 sacietas illa fastidiū nescit angeli
desiderant i eo conspicere semper.

lx Ubicūq: in scriptis scīs. pro deo anglūs ponit. non
p̄r nō sp̄s sanctus. sz p in carnacōis dispensatōe: solus

filius intelligitur.

k Ante dominice incarnationis aduentum: discordia inter angelos et homines fuit. Veniens autem xpistus: pacem in se et angelis et hominibus fecit. Eo quippe nato clamauerunt angeli: in terra pax hominibus bone uoluntatis. Per incarnationem igitur xpisti: non solum deo reconciliatus est homo: uerum etiam pax inter homines et angelos formata est.

k Discordia igitur ante aduentum xpisti. hominum et angelorum fuisse per id maxime agnoscitur. quod salutem in ueteri testamento ab hominibus angeli despiciunt se salutari ab eis: quod in nouo testamento a iohanne factum non solum reuerenter angelus suscepit: uerum etiam ne faciat

k Ob hoc homo in ueteri testamento desspi   ifechat. cit nec resalutatur ab angelo: eo quod homo adhuc nondum transisset in deum. Suscepit autem homo a deo, et uerum enim salutatur ab angelo. Nam et mariam angelus gabriel legitur salutasse. et iohannem angelum salutantem. ab eodem angelo dicitur: uide ne feceris: conseruus enim tuus sum et fratrum tuorum. Per quod agnoscitur, per incarnationem dominicam: pacem fuisse hominibus et angelis red

Omnia sub celo: propter hominem de homine. dita. facta sunt. Homo autem propter se ipsum. unde et

oia pfigam ad ei9 similitudinē referunt. Coia hoi;
oima naturalia ee cū oib9 reb9: q constat. 7 i hoi
ne oia contineri. atq ideo oium rerū natam 9sist

lx Uniuersitatis creature hō magna quedā ere.
porcio ē. Tantoqz gradu est ceteris excellentior: qn
to ymagini diuine uicinior. Quantū ceteris cre
atis pcellit hō dignitate uirtutis. ex ipa reuerencia
lx dicat creatoris: dū oia dixit deus fiat 7 facta sunt.

Creare uo hoiem: quadā etiā consilij delibatione:
uoluit dicēs: Faciamus hoiem ad ymaginē 7 simili
tudinē nrām. Quia cū boni sum9 naturalit cōditi
:culpe quodāmo uitio contra naturā mali sum9

lx Sic pscivit deus hoiem peccaturum. efecti.
ita 7 pscivit qualit illū psuā gratiā repararet: qui
suo arbitrio deperire potuisset.

lx Originalit adam 7 eua: simul creati sūt. Speci
alit uo postea mulr. de latē uiri formata est. parit
g conditi sūt. Vir ad ymaginē dei fact9 est. Mu
lier ad ymaginē uiri. Unde 7 illi. lege nate sub
iecta ē. Vir: ppt semetipm fact9 est. Mulier: ob ad
iutoriū uiri creata est.

lx Homo ppt pecīm tūc tradit9 est diabolo: qndo

FLG Fundación Lázaro Galdiano

audivit. terra es. et in terram ibis. Tunc enim dictum
ē diabolo: terram manducabis. Unde et propheta ait serpē
ti. pulvis panis eius serpens enim diabolus. Pul
vis: impii et ipsi sunt cibus diaboli.

lx Quia prava voluptate ad yma cum labimur recte
ad bonum agendum cum labore consurgimus. Quod non ita
esset. si delectatio flagitiorum primorum hominum non per
suasisset. Quibus ad bonum vivendum tantum velle suffi
ceret: et sine difficultate. statim actio obtemperaret.

lx Divisio et pugna ut sit in homine animo. pena peccati
ē ex primo homine: in omnes filios eius propagata. Ut qui
noluit cum deo esse unicus: esset in semetipso divisus;
Et qui imparium domino noluit esse subiectus: fieret
sibimetipsi rebellis. atque contrarius. Unde nec sibi
poterit subiugari: si prius deo non fuerit sub
iugatus. Sibique servire nolens; quia deo noluit no

lx Quia varie perversa humanum defluxit lens.
genus: dum se ab una stabilique semper manenti divinita
tis soliditate subtraxit. Statim dum quod habet apene opus.
qui ut ibi iam requiem mentis infigat. dum ei non sufficiat
mutata in tencione: ad alias atque alias actiones tra
nsit. Dumque per diversa requiem solidam querit nec

in ueit: in labore miser et uanitate uiuit et uacuus

R Quamuis eadem mutabilitas ante se manet.
non sit homini concreata. sed per meritum prime preuaricationis
illi accesserit. iam tamen naturalis facta: quia originaliter
a primo homine sicut et mors in omnes homines transit.

Vita corporis anima: **De anima.**
uita anime deus est. Et sicut corpus mortuum est
sine anima: ita anima mortua est sine deo.

lr Anima hominis non est homo. sed corpus quod ex humo factum
est. Id tamen homo est. Inhabitando autem in corpore anima: ex
ipso principio carnis. hominis nomen accepit. sicut et
apostolus interiorem hominem dicit.

R Animam non carne conditam esse: ad dei ymaginem:
Male ergo a quibusdam creditur: animam hominis esse cor
poream. que per id ad dei ymaginem facta est. ut si non
incommutabilis ut deus esset. tamen incorporea ut deus exi

lr Sicut angeli: ita et anima. Habere enim initium: stetet.
finem nullum. Nam quedam in rebus temporalia sunt.
quedam perpetua: quedam uero sempiterna. Temporalia sunt:
quibus inest ortus et obitus. Perpetua quibus ortus non
terminus. Sempiterna quibus nec ortus nec terminus.

R Animam non esse partem diuine substantie. uel nature. Nec

FLG Fundación Lázaro Galdiano

ee eam priusquam corpori misceatur. sed tunc creari

quo et corpus creatur cum ad vitam inducitur.

k Philosophorum sententie dicunt animam posquam nascatur in corpore:

quod verum est in illis apprehendit in hiis. scientiam verum antea

fuisse eam; nec ipsi novimus. ne quis hominum dicat.

habemus. Non est ergo querendum; quod querendo magis est vita

k Gentiles et heretici: de anima disputantes [illegible] tendum,

conantur. Sed quomodo de illa aliquid recte sentire possunt:

qui auctorem ad cuius ymaginem facta est non noverit.

Et ideo multa errori digna dixerunt.

k Mutabilis est anima. non localiter sed temporaliter suis affectionibus.

Corpus autem, et loco et tempore mutabile: quia et tempore mu

tatur et variatur loco.

k Quod est corpus mutatio locorum: hoc est ad animam muta

bilitas cogitationum: que varietas male motionis tunc

menti inesse quando ab eterno contemplatione primus

homo recedens in illo stare noluit: a quo male recessit.

Et iusta dampnacionem in constans profert et raptus

varietate defluit.

k Multum ex ista natura splendorem possidet anima:

sed fuscatur commixtione carnis qua retinetur inclusa.

Ex eius enim parte: utitur ad peccandi infirmita

FLG Fundación Lázaro Galdiano

tem. salamone dicente. Corpus corruptibile quod corrumpitur aggravat animam. et deprimit terrena inhabitatio sensum: multa cogitantem. De sensibus carnis.

Non virtute nostro sensu corporis: sed ratione mentis excellimus animalibus ceteris. Pro rebus corporeis intendis: sufficit sensus carnis, non spiritalibus capiendis. Infideles autem homines, usu corporearum rerum nichil putant aliud esse, nisi preter quam carnis sensu conspiciunt.

lr Sic precellit sibi corporei sensus dignitate locorum: ita sibimet virtute sentiendi precellunt. Nam prestantior est odoratus sapori et positione loci. et sentiendi longinquitate. Sic aures odoratui. Longius enim audimus quam odoramus: sic oculi auribus. Longius enim videmus: quam audimus. Animus autem et loco et imperio. hic universis sensibus superfertur. In arce enim capitis constitutus: quod illi corporaliter non attingit: iste intellectualiter contuetur.

k Amplius excellit doctorum sensus ceteris sensibus: quando quidem quae ad illos pertinent sensus, inde dicamus velut cum dicimus: inde quomodo sonat. inde quomodo sapit. sic et cetera.

quemadmodum

k Quem admodū occłs ita et animus. cetā uidet sese
nō ī tuet᷑. aliaȝ enī rerū origines: spēs ⁊ magnitu
dines pspicit. de se aūt tanta ueri ignorancia infi
citur. ut ī hys oībꝰ nichī certius contēplet᷑.

k O ho qd miraris siderū altitudinē ⁊ maris pfundi
tatē: animū tuū abissum in terra ⁊ intrare si potes.

k Multa cogitantes sine sensu carnis ⁊ sine ymagi
nibꝰ uiuis; aīo tm̄ cernentes intuenī memoriaq:
mente sibi eas fingēs. Multa quoq: intelligimus
sensu: q̄ lingua explere non possumus.

k Innoxios ēē infantes ope. nō ēē inoxios cogita
tōe: qr motū q̄ gerit īnte. nōdū possūt explere
ī ope. ac p hoc ī ilł etas ē ībecill: nō animus. Ad
nutū ei uoluntatis. nōdū obtemprat ill fragilitas
corpis: nec adō ope mouī possūt sic cogitatōe mouet᷑.

k Ex hac causa. uocabulū sortita ē cogitacō: coge
ndo eī aīm reminisce qd memorie comdatū ē dr.

k Rerū oīum thesaurus: memoria ē. | cogitacō.
Ipa ē enī custos rebꝰ inuentis. Ipa cogitacō de
qua ad liquidū dificile ē aliquē disputare: quia
grandis eiꝰ cplexitas ē ⁊ aīs ipsa ē.

k Imago asensibꝰ corpis remota sue spēi similitudi

FLG Fundación Lázaro Galdiano

uem relinq̄d in memoria. Similitudinē aūt nō p
ymagines sic certa: sꝫ sic gaudiū sine ymagine
k: Dum obliuionē memoramus: ... reminiscit
nō p se ipsam adest. Q͛d si p se ipsam adesset utiqꝫ
k Commune hoīs aliūm nō obliuiscem.
ēē memoriā. Nulli aūt alī irracōnali itellc
m ēē: nisi hoī tantū. p dicto racōm. Sētis enī
i ipa qualitate consideracōis sue. sensus carnis
nō itelligencia mētis est. De xpo.

Filij dei p̄cā natiuitas: nec cepit ēē nec
desijt: nec p̄tita sit si desijt: & ne i p̄cā
si ad huc sit. Set si etiā sit i p̄cā. quatenus in
ea natiuitate etnitas. & p̄fc̄o habeatur.
k Ex utō uirgis immor dicit p̄e xps: uidelicꝫ
iuxta hūan assūpcōem. nō iuxta diuinitatē.
k Xps & i forma serui seruus. & i forma serui
nō seruus. In forma quippe serui: dn̄s seruus.
In forma serui: hoīum dominus.
k Xps i forma serui p̄t cōcepcōis excellenciam:
dn̄s ē hoīum. q̄r & si suscepit carnē: non tn̄
ex carnis libidinosa contagione.
k Mediator dei atqꝫ hoīum. ho xps ihs: neqꝫ

FLG Fundacion Lazaro Galdiano

alt' i humanitate, alt' in deitate ē: s3 in utraq3 na
tura idem unus ē, Nec purus hō ɔceptus ē. nec
pus hō editus ē. nec post ea meruit ut deus eēt ac
cepit. S3 deus uerbū manente icōmutabili eēntia
q̄ illi cū p̄re 7 sp̄u sc̄o ē coeterna assūpsit carnē
pro salute humana: i qua 7 i passibil' pati. 7 immo
rtal' mori. 7 eternus ante secl'a: t'poral' possit ostendi.

k Mediator dei atq3 hominum. hō xp̄s ih̄s: quāuis
aliud sit ex p̄re. aliud ex uirgine: nō tn̄ alius ex
p̄re. alius ex uirgine. S3 ipse eternus ex p̄re. ipse tē
poral' ex matre. Ipse qui fecit: ipse q̄ factus ē,
Ipse de p̄re sine matre: ipse de matre sine p̄re.
Ipse cōditoris templū: ipse cōditor templi. Ipse
auctor op̄is: ipse opus auctoris. Manens unus
de utroq3 7 i utraq3 natura, Nec naturaꝝ copula
tiōe ɔfusus: nec naturaꝝ distinctiōe geminatus.

k Ideo deus i hoīe uenit: q2 p se ip̄m ab hoībus cog
nosci nō potuit. S3 unde nob' consuluit: inde
despectionē tulit. q2 infirmitatē quā p nobis
suscepit: hō sup̄bus despexit. Ob h' infirma et
stulta mundi elegit: ut fortia et sapientiora p
q̄ non cognoscebatur confunderet.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

k Sic cibū fortē ī ualid(us) infans cap(er)e nō pōt nisi
a matre p(ri)(us) editū ī lactis succū u(er)tat(ur): ut qđ
in cibo nō potuit uti suggendo potet(ur) in lacte
p carnē. ita ⁊ nos dū ēēm(us) ifirmi. ad (con)spicien
dam uerbi et(er)nitatē. factū ē ip(su)m uerbū caro,
ut enutriti p carnē fortiōresq: effecti cibū solidū
idest uerū deū cum patre sempit(er)nū contē
plando ut angeli saciemur.

k Prima dei dona ēē. quib(us) nos nob reos esse os
tendit: qui dū iaceremus sub reatu culpe, iustos
nos ēē credebamus. Venit medic(us) patefecit uulnū.
(con)posuit semetip(su)m ⁊ de sua morte nob medicinā
aptauit: ut nō ēēt ostensor tm̄ uulneris s; sana

k Quāuis ordinē uie libacōis nesciret tor.
diabol(us): sciuit tm̄ qđ p saluacōe hōium xp̄s ad
uenit. s; qđ sua idē nos morte redimeret ig
norauit. unde ⁊ eū occidit, Nam si ille xp̄m
p mortē redimere hūanū gen(us) sciuisset: non
eum utiq: peremisset.

k Quod nouerit diabol(us) p salute hūani gen(er)is
xp̄m uenisse: euglij testimonio docet. Que ut
uidit cognoscendo p(er)timuit dicens: qđ nobis

FLG
Fundación
Lazaro Galdiano

et tibi fili dei. uenisti ante tempus perdere nos.

k Xpistus sic peccatum quod pena dignum non admisit. ita
penam peccati nostri suscepit: ut per indebitam penam suam
debitam ablueret culpam nostram. Ut per hoc amit-
teret diabolus quos reos tenebat. dum unum inficit
qui nichil peccati amiserat: ideoque quos quasi iuste
tenuit amisit: quia iniuste redemptorem nostrum occidit.

k Illusus est diabolus morte domini quasi amo. Nam osten
sa xpistus sue carnis mortalitate quam in terminum
ille appetebat abscondit diuinitatem. ut laqueum
quo eum uelud auem inprouidam: prudentia irretiret
decipula. Nam si mox xpistus non occideretur: homo
diabolo per preuaricationem additus non absolueretur.

k Primus ad ihrlm uenit xpistus: sic et ipse ait. Non
sum missus: nisi ad oues domus israhel. Ad populum
eum israhel primus uenit. Sed quod non crederent crediturum:
propheta non tacuit dicens. Primus ad sion dicet.
ecce adsum et ihrlm euangelistam dabo. Et uidi
et non erat neque extitit quisquam qui iniret consilium et
interrogatus responderet uerbum. Sed quia ad gentes tran
sit sequitur. Ecce seruus meus suscipiam eum: electus
meus complacuit sibi in illo anima mea. Dedi sp

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

ritum meū sup eū: iudiciū gentib9 pferet.
k Diabolg dum in xpo carnē humanitatis ipetit
q̄ pendebat. q̄i amo diuinitatis eig captg ē qui
latebat. Est eni in xpo amg diuinitas. Esca aūt
caro. linea. geneologia. q̄ ex euāglio recitat. te
nens uo hac lineā. deg pat est. de quo dicit a
pls: caput xpi deg. Et luchas. lineā gñonis
xpi ab imis ad sūma cōtexens. īchoat a ioseph
et consumat ideū dū dicit. qui fuit eli. et pfi
ciens lineā gñonis dicit: qui fuit dei.
k Ideirco dñs īm fernū descendit. ut his qui
ab eo nō penalit detinebant: uiam aperiret re
uertendi ad celos. Sc̄dm testimoniū ysaye
pphe dicentis. Posuisti pfundū maris uiam: ut
transiret liberati. Sz uiam qpe xps ī pfundum
maris posuit: qn̄do ī in fernū descendēs. scis
it ad celos reuertendi mostrauit.
k Sancti ex tpr̄e resurrecois xpi statim ut de cor
pore exeunt. mox ad celestem abitaconē ascen
dūt. qd antiqs pr̄ibg nō dat. Nam ante aduē
tum saluatoris quāquā sine pena supplicy: tn̄
nō in celo. sz im ferno scōz aīe tenebant pro

FLG Fundación Lázaro Galdiano

quibus ab soluendis damnis in infernum descendit.
k Xpistus in celum ascendens discessit quidem carne: sed presens est maiestate. secundum illud quod ait. Ecce ego uobiscum sum: usque ad consummationem seculi.
k Sed et xpistus ad dexteram patris. Non ut dexteram corpoream habeat pater: sed dextera patris beatitudo est: sicut sinistra miseria. De spiritu sancto.

Spiritus sanctus creator est: sic pater et uerbum testante propheta. Spiritus domini fecit me. et spiraculum omnipotentis uiuificauit me. Spiritus sanctus patris et filii est. et inde unum sunt pater et filius. quia nichil habet pater. quod non habeat filius. Non enim res una. et duorum consubstantialiter potuit simul ab eis procedere. et simul inesse: nisi unum fuerit a quibus procedit.
k Ipsum sanctum pignus accepit ecclesia. ut per eum in uno corpore unum fierent credentes: per quem pater et filius unum essentialiter sunt. ipso saluatore ad patrem dicente. ut sint unum sicut et nos unum sumus.
k Xpistus non tantum a patre. sed etiam a spiritu sancto se missum testatur dicente propheta. Accedite ad me et audite hoc. Non a principio in abscondito

FLG Fundación Lazaro Galdiano

locutus sum: ex tempore antequam fieret ibi eram.
Et nunc dñs misit me: et spiritus eius.
R Sps scus pro eo qd consolator sit: paraclitus nuncu
patur. Nam latine paraclisis: consolatio dicitur.
Et reuera dum dona sacramentorum distribuit: con
solacionem anime prebet. Credo equidem quod magnam
leticiam sentit: qui aliquid reuelante spiritu dei didicit.
R Donum sci spiritus in membris ecclesie singilatim di
uidit. et singulis singula dona tribuuntur. Xps
autem omnem plenitudinem gratiarum habuit: de quo
ita legitur plenus gratia et ueritate. In xpo ergo omnis
plenitudo gratiarum est. Nam singulis electis: sin
gula dona tribuuntur.
R In spiritu sco omnis gratia donorum consistit. Ipse enim
pro ut uult: gratiam donorum largitur. Alijs dans ser
monem sapiencie. alijs sciencie alijs fidem. Atque ita
unicuique uirtute sci spiritus diuisio gratiarum tribuitur.
et in omnibus unus habetur. Ipse enim etiam ineffabilia
docet: que proferre humanus sermo non potest.
R Ante aduentum dñi. cum prophete et pauci ex omni
populo iusti: donum sci spiritus merebantur. Post ad
uentum autem dñi spiritus sanctus cunctis est creden

FLG Fundación Lázaro Galdiano

tibus distribuitur. iuxta quod per prophetam dominus loquitur
dicens. Et erit in nouissimis diebus: effundam
de spiritu meo super omnem carnem. Cunctis enim
gentibus. gracia sancti spiritus tradita est: neque in paruis
ut in populo israel. sed in omni credencium multitudine
spiritus sancti gracia manet.

k Aliquando non digni et reprobi. dona sancti spiritus
contulerunt: sic sauli data est prophetia et balaam. Unde
et multi in fine dicturi sunt domino: uirtutes in tuo
nomine fecimus. quibus dicturus est dominus. nescio uos unde

k Xpi aduentum non tantum plebs iudee. sitis.
sancti prophetantes expectauerunt sed fuisse etiam in nationi
bus plerosque sanctos uiros prophetie donum habentes.
quibus per spiritum sanctum xps reuelabatur. et a quibus et
expectabatur aduentus: sic iob. sic balaam qui xp
istum utique predicauerunt aduenturum.

k Commissio gencium: uetus populo latebat. sed tamen in
consilio dei erat ut fieret. Et tunc a sanctis prophetis oc
culte per spiritum sanctum predicabatur aduentus xpi:
sic dicit propheta. Cum appropinquauerint anni: co
gnosceris dum aduenerit tempus ostenderis.
Nunc uero reuelatum patet. quod tunc carnalibus

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

latebat: spiālibꝯ uero no[...]tū erat. Non
dū tū manifeste dicebatur: eo qđ tempꝯ de
ostensionis non esset. ecclīa et hereſibꝯ.

G eminna est ecclie plenitudo. Una q̄
hic bn̄ uiuendo ɔsequitur: altera p qua
illuc ex retributione glorificabitur.

k E cclie ꝑt xpm geīne tribulatoēs extitit:
idest siue quas a paganis ptulit in mrībꝯ.
siue quas ab hereticis pfert in diuisis certa
tioibꝯ. Utrosq; aūt p graciam dei exsupe
rat: partī ferendo. ptim refellendo.

k S cā ecclīa catholica. sic male uiuentes in
se pacienter tollerat: ita male credentes a se
repellit. Scā ecclīa contra gentiliū atq; he
reticoꝝ pugnatā. summo ope sapienciā & paci
enciā studet: s; exercet sapiencia: cum temp
tatur uerbo. & exercet paciencia cū tēptatur gladijs.

lx C ausa prauitatis heretice: doctrinis ē ppa
gata ecclīa. Nam antea simplici tantūdē
fide uigebat. Hereticoꝝ igitur occasione. ppa
gati sūt doctores in fide: & p acumine heresū
ecclie magistri creuerunt. Nam tunc clarius

manifestatur veritatis assercio: quando potuerit
quelibet dissensio.

k Sancta ecclesia ideo dicitur catholica: pro eo quod univer
saliter per omnem sit mundum diffusa. Nam heretico
rum ecclesie in partibus mundi coartantur. Hec vero
in toto orbe diffusa expanditur quia fides nostra adnun
ciatur universo mundo.

k Hereses aut in aliquo angulo mundi. aut in una
gente inveniuntur versari. Ecclesia vero catholica
sic per totum mundum extenditur: ita et omnium gentium

k Qui sunt hereses. nisi qui societate constituitur.
relicta dei ecclesia privatas elegerint societates.
De quibus dominus dicit Duo mala fecit populus
meus. Me reliquerunt fontem aque vive. et effo
derunt sibi cisternas dissipatas que continere non

k Causa heresis ob quam rem sit valent aquas.
idest ad exortationem fidei. Nis vero scire per
quam sciret. obscuritas est divinarum scripturarum.
in qua caligantes heretici. aliter quam se res
habet intelligunt, nec esse possunt quia ipsum quod
existunt hereses iam non sunt. Male enim
sentiendo essentiam nostro adquirunt: ad nichi

lum enim tendunt.

k Heretici ingenti studio mendatia sua dis
cunt. et labore uehementi ne ad unitatem ecclesie
ueniant decertant. De quibus per prophetam con
grue dicitur. Docuerunt linguam suam loqui men
dacium. et ut inique agerent laborauerunt.

k Dum uicissim heretici mutuo se lacerent
quando alterutrum sese in prauas sectas inducunt
sic tamen in unum sese collidunt. ut contra ecclesiam
pari erroris spiritu decertent. ut qui in unum sunt
diuisi in aduersitate ecclesie simul existunt uniti.

k Eis qui pro eo quod tantum ualeant hereses
uidentur habere ueritatem. hoc respondendum est. si
ut ideo saluti proponendi sunt morbi quia pleri
que ita generaliter mundum occupant. ut pa
rum saluti locum relinquant.

k Non posse habere ueniam. nisi per ecclesiam catho
licam. Sicut et amici iob. non posse placare de
um potuerunt. nisi pro eis iob sacrificium obtu

k Opera bona que heretici faciunt. et mistica | lisset.
eorum nichil eis prodest. testante domino per ieremi
am. quia mei oblitus es. ecce ego annuntiabo

iusticiam, et opera tua non proderunt tibi.

k Heretici quamvis legem et prophetas adimpleant,
ex eo tamen quod catholici non sunt: non est deus in eorum
conventibus. ipso domino testante. Si steterit moyses
et samuel coram me. non est anima mea ad populum
istum: eice eos a facie mea et egrediantur. Per moy
sen quippe et samuel: legem accipe et prophetas. Et
nos quamvis heretici opere implere contendant,
propter herroris tamen impietatem. a vultu dei prociu
ntur. et a iustis cetibus separantur.

k Paganus et hereticus. ille quia numquam fuit cum dei
populo: iste quia recessit a dei populo. Utrique recedentes
a christo: ad diaboli pertinent corpus.

k Qui ab idolatria ad iudaismum vel heresem tran
seunt. iuxta prophetam de malo ad malum egressi
sunt. et dominum non cognoverunt quia de infidelita
tis errore in errorem alium transierunt.

k Cuius doctrinam quisque sequitur huius et filius nun
cupatur. Sic et per prophetam amorreum patrem et cethe
am matrem esse israeli. dominus dicit. non utique nasce
ndo. sed imitando. Sic et in meliorem partem
filii dei nuncupantur: qui precepta dei custo

duit. Vnde et nos nō natā. s; adoptiōe clam
am9 deo dicentes: pat nr qui es in celis.

k Non solū tm natiuitate. s; etiā imitatiōe
filios posse alicui9 uocari. Sicut iudei scdm
carnem filij abrahe: scdm conu'satiōem
filij diaboli nuncupant. Ac p hoc, illi sūt
semē abrae: qui ei9 imitant fidem. non
qui ex ei9 generati sūt carne.

k De heretoris auctore trahūt aquibz dā 7 nom
et culpa ut ipi9 uocabulo censeant. cui9
7 errorē sequnt. Sic eccle pgami i apoca
lipsim dr. habes tenentes doctrinā balaā,
7 iezabel. doctrina g' balaā dr habē natiui
tis ppt imitatiōem: nō ppt psenciā corpo

Philosophi gentiliū. de gentalibus. ralē.
non sic oportet deum querentes: i an
gulos i ciderut preuaricatores. Factusq; illis
est mediator diabolus ad mortē: sic nob xps
ad uitam. Multi mundi philosophi pdica
ut. in dimensione tpr cursuq; siderum ac
discussione elementor. 7 tm hoc nō nisi adō
habuerit. uolendo enim supbe ut aues

FLG
Fundacion
Lazaro Galdiano

aerem. 7 mergentes in profundum. ut pices mare
7 ut pecora gradientes terram descripserunt.
Ueritatem tota mente auctorem eorum intelligere

R Quare non possunt animalia bruta noluerunt.
interrogare: quia nesciunt ratiocinari. Ideo non
dissimiles gentiles homines animalibus extiterunt:
qui talia non considerantes. 7 ipsa amplius dilige
ntes. ut usque ad eorum cultum euanuerunt.

R Via xpc est. siquis in ea non graditur: non est quo per
ueniat ad eum. Philosophi autem mundi: utique
deum cognouerunt. Sed quia displicuit illis humi
litas xpi: in inuio transierunt 7 non in uia. Ideoque
euanescentes gloriam dei in mendatio muta
uerunt. 7 rectitudinem uie relinquentes in anfr
actus inciderunt errorum.

R Primum uniuscuiusque est scire quod appetat. Secundum
uero est. ut id quod appetit apprehendat. Imper
fecta quippe sapiencia est. quo tendas scire.
et nescire iter: per quod expediat ire. Quid enim
prodest siquis fanus quae ubertatis regionem ui
deat. 7 uiam per quam ad illam pergat ignorat. Ecce
patriam quisque querit sed qui uiam perdidit. et

tando graditur non proficiendo. quanto plus ambu
lat. tanto magis ab eo quod querit elongat.

k Qui viam regiam hoc est xpm deserit. et si in
de it veritatem alonge videt. quia nisi per viam non
est quomodo ad eam propinquet quod sit gradiens per
desertum leonem incurrerit. semetipsum redarguat.
dum in diaboli faucibus incurrerit. De lege.

Via per quam itur ad xpm lex est. per quam vadunt
ad deum hii quibus ut est intelligunt eam.

k ciz scripturarum altitudo. qui montes pascue
sunt. ad quos dum quisque iustorum conscendit. pas
cue in deficientis refectionem se invenisse congaudet.

k In scripturis sacris qui in montibus excelsis et viri
perfecti habent sublimia intelligentie. quibus
gressus contemplationis quasi cervi erigant. et simplices
quasi animalia parva inveniunt modicos intellectus.
ad quos humiles ipsi refugiant.

k Scriptura sacra infirmis et sensu parvulis secundum
historiam humilis videtur in verbis. Cum excellen
tioribus autem viris altius incedit. dum eis sua
misteria pandit. ac per hoc utrisque manet
communis. et parvulis et perfectis.

Scriptura.

R Scriptura sacra pro uniuscuiusque lectoris intellige
ncia variatur. sicut manna quod populo veteri pro singulorum
delectatione varium dabat saporem. Iuxta sensuum
enim capacitatem singulis sermo divinus congruit.
Et dum sit pro uniuscuiusque intellectu diversus
in se tamen manet unus.

R Ideo in libris sanctis quedam obscura quedam aperta
repperiuntur. ut intellectus lectoris ad studium auge
atur. Nam si cuncta paterent: statim intellectu
vilescerent. Rursus si cuncta clausa existerent:
confestim diffidenciam gignerent. Ne ergo de ob
scuris desperatio fieret: ea que manifesta sunt faciant.
Et ne de intellectis fastidium existat: ea que clausa
sunt desiderium excitant. Nam plerique quanto magis
latent: tanto magis exercitium prebent.

R In scripturis sanctis sepe ea que futura sunt quasi
facta narrantur. sic est illud. Dederunt in escam
meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto.
Sed cur futura quasi preterita scribuntur. nisi quia ea
que adhuc facienda sunt in opere: iam facta sunt
in divina predestinatione. Nobis igitur temporaliter acci
dunt que conditori omnium sine tempore providentur.

k Propterea prophetia rerum futurarum gesta presentibus
miscet rebus: ut ita credantur illa futura quemadmo
dum ista cernuntur esse completa. More enim
suo pro presentia de futuris loquitur: sic in persona
iherusalem de ecclesia. Et sic in persona etiam
de hereticis. Pro factis divinis plerumque et
dicta ponuntur. id circo quia non operatione manuum
dei. sed dicendi imperio operatur. sic scriptum est. Di
xit et facta sunt: mandavit et creata sunt.

lr Quod in scripturis sacris una bis repetitur senten
tia: aut confirmationis causa est. aut misterii.
sic lex et gratia: sic vicium et peccato. sic bonum et me

k Lex divina in tribus distinguitur partibus: sic.
idest in historia in preceptis et in prophetia. Historia
est in his que gesta sunt. Precepta in his que iussa
sunt. Prophetia in his que futura pronuntiata sunt.

lx Lex divina triplici sentienda est modo. primo
ut historice. secundo ut tropologice. tercio ut
mistice intelligatur. Historice namque iuxta lit
teram. Tropologice iuxta moralem scientiam.
Mistice iuxta spiritalem intelligentiam. Ergo sic
historice oportet fidem tenere: ut eam mora

liter debeamus interpretari et spiritaliter intelligere.

R Tria et septem decem precepta sunt. Sed tria ad amo
rem dei pertinent, ad hominem . Illa tria que ad de
um pertinent, in una tabula scripta fuerunt.
Reliqua septem in secunda tabula. In prima tabula
trium mandatorum hoc primum est. Diliges do
minum deum tuum. In secunda honora patrem tuum
et matrem. Hinc est quod et salvator scribe in
terroganti ait. Quod preceptum est primum in lege?
Audi israhel. dominus deus tuus. deus unus est. Hoc pri
mum est. Secundum vero simile huic. Diliges pro
ximum tuum sicut te ipsum. Unum namque precep
tum de prima tabula dixit, quod ad dei pertinet
amorem. Alterum vero de alia tabula. quod ad
hominis pertinet dilectionem. De .vii. re
Septem esse inter cetera gulis legis.
regulas locutionum sacrarum scripturarum
quidam sapientes dixerunt.

R Prima regula est de domino et eius corpore.
que de uno aut ad unum loquitur. atque in
una persona modo caput modo corpus ostendit.
sicut ysaias ait. Induit me vestimento sa

lutari: qui sponsum decoratum corona et qui
sponsam ornatam monilibus suis. In una enim
persona duplici vocabulo nominata et caput
id est sponsum et ecclesiam id est sponsam man
ifestavit. Proinde notandum in scripturis quando sp
ecialiter caput describitur: quando et caput et corpus.
aut quando ex utroque transeat ad utrumque: aut ab
altero ad alterum. Sicque quid capiti. quid corp
ori conveniat: prudens lector intelligat.

k Secunda regula est de domini corpore vero et per
mixto. Nam videntur quedam unius convenire persone.
que tamen non fieri unius ut est illud. Puer meus es tu
israhel. ecce delevi ut nubem iniquitates tuas: et
sicut nebulam peccata tua. Convertere ad me et
redimam te. Hoc unum non congruit. Nam
altera pars est cum peccata delentur: et cum dicit meus
es tu: et altera cum dicit. convertere ad me et redi
mam te. Qui si reversi fuerint: peccata eorum delentur. Per
hanc enim regulam sic ad omnes loquitur scriptura:
ut et boni redarguantur cum malis et mali laudentur
pro bonis. Sed quid ad quem pertineat: qui pru
denter legit discit.

K Tercia regula est de littera et spiritu: idest de lege
et gratia. Lege per quam precepta facienda admo
nemur. Gratia. per quam ut operemur iuuamur. uel quod lex
non tantum historice: sed etiam spiritualiter sentienda sit. Nam
et historice oportet fidem tenere: et spiritualiter legem
K Quarta regula est de specie et genere: intelligere.
per quam pars pro toto et totum pro parte accipitur:
ueluti si uni genti uel ciuitati loquatur deus:
et tamen intelligatur omnem generaliter mundum. sic
in psalmis. Et adorabunt in quid eum filie thyri
in muneribus. Filie thyri. filie gentium. a specie
ad genus. Per thyrum enim uicinum. tunc hunc
terre ubi prophetia erat: significabat omnes gentes cre
dituras christo. Unde et hic sequitur. Uultum tuum
deprecabuntur omnes diuites terre. Sic et per ysaiam pro
phetam deus aduersus assirios comminatur dicens.
Conteram assirium in terra mea. et in montibus meis
conculcabo eum. et erit babilon illa gloriosa in
regnis inclita: sic subuertit deus sodomam et
gomorram. Tamen dum contra eam loquitur. trans
sit ad genus de specie. et conuertit generaliter contra
totum mundum sermonem. Hoc consilium quod

cogitaui sup omnem terram. & hec ē manus extenta
sup uniuersas gentes. Item dū sub psonam
babilonie argueret uniuersum mundū dicens.
Et si disperdam unq̄d omnem terram. & uisitabo
sup urbes mala. & cetā q̄ sequunt̄ ad iterminātez
mundi ptinencia. Rursus ad eandē q̄ de genere
ad spēm reuertit̄ dicens. q̄ eidē ciuitati specia
lit̄ contingere: ecce ego suscitabo sup eos medos.
Nam regnante baltasar a medis obtenta est
babilonia. Sic et i onus egipti ex psona eiusdē
totū uult intelligere mundū dicendo. Et con
currere faciā egiptios aduersus egiptios. reg
nū aduersus regnū: cū egiptus nō multa re
gna. s̄ unū habuisse scribit̄ regnum.

k Quinta regula ē de tpribus. p quā aut maior
tpris p ptem minorē: aut pars minor tpris
p partem maior induciť. sic ē de triduo dnīce
sepulture: dū nec tribus plenis diebus ac noc
tibus iacuerit in sepulcro. Sz tamē a parte
totum triduū accipit̄. Ite pars a toto. sicut
illud qđ quadringentis ānis pdixerat deus
filios isrl' in egipto seruituros nec tm̄ qua

dringentos seruierunt. quia durante ioseph do
minati sunt. sic a toto pars ut est illud. Et erunt
dies uite hominis anni centum uiginti. dum tanti
centum usque ad diluuium inueniantur ex quo hec
a domino statuta sunt. Ubi uerum a parte totum sub
intelligitur. quia non statim post quadringentos annos
egressi sunt ut fuerat repromissum: sed quadringe
ntis triginta peractis ab egipto recesserunt.
Ad hanc quoque regulam pertinet et illa que dum ad
huc futura sunt quasi iam gesta narrantur: ut est
illud. Foderunt manus meas et pedes meos: dinu
merauerunt omnia ossa mea. et diuiserunt sibi uestim
enta mea. Et his similia in quibus que adhuc facie
nda erant. iam facta narrantur. Sed quando aliquid fa
ciendum esse pronuntiatur. secundum nos dicitur: quando uero
que futura sunt. iam facta dicuntur. secundum dei eternitatem
accipienda sunt: quia que nobis adhuc futura sunt
apud dei predestinationem iam facta sunt. apud quem
omnia facta sunt que futura sunt.

k Sexta regula est de recapitulatione. Recapitu
latio enim est. dum scriptura redit ad illud cuius
narratio iam transierat. sic cum filios. filiorum

et de scriptura commemorasset dixit illos fuisse
in linguis et gentibus suis. et tamen postea qua
si hoc etiam in ordine temporum sequeretur. Et erat in
quid omnis terra labium unum: et vox una omnibus
erat. Quomodo ergo secundum suas gentes et secundum
suas linguas erant. si una lingua erat omnibus.
nisi quia ad illud quod iam transierat. recapi
tulando est reversa narratio.

k Septima regula est de diabolo et eius corpore:
quia sepe dicuntur ipsius capiti que suo magis con
veniant corpori. Sepe vero eius videntur
dicta membrorum: et non nisi capiti congruit.
Ex nomine quippe corporis intelligitur caput: ut
est illud in euangelio de zizaneis tritico admi
xtis dicente domino. inimicus homo hoc fecit. Hominem
ipsum diabolum vocans. et ex nomine corporis caput
designans. Item ex nomine capitis significatur cor
pus: sic in euangelio dicit. Duodecim vos e
legi: sed unus ex vobis diabolus est. Judam utique
indicans: quia diaboli corpus fuit. Apostata
quippe angelus omnium iniquorum est caput. et
huius capitis corpus sunt omnes iniqui. Sicque

FLG Fundación Lázaro Galdiano

cum membris suis unitus est ut saepe quod corpori
eius dicitur: ad eum potius refertur. Rursum quod illi ad me
mbra uerum ipsius dinoscitur. De simbolo et oratione.

Quidam ideo non recipiunt unius testamenti
deum pro eo quod aliud in tempore prisco. aliud agat
in nouo. Non intelligentes quod deus quod cuique con
gruerit tempori: magna quadam distributione con
cesserit. sic in lege imperat nuptias. In euan
gelio uirginitatem in lege oculum pro oculo aufer
re: in euangelio alteram prebere percutienti
maxillam. Sed illa pro tempore fragili populo. illa ue
ro perfecto. Utrique tamen pro tempore sua quae conuenien
tia commodans. et tamen pro ista mutatione non est cre
dendus deus mutabilis. sed potius inde admirabi
lis predicandus est: quia manens incommutabilis. Quid
cuique ut diximus tempori commodum fuit: magna
eius distributione concessit.

k Sub ueteri testamento minoris culpe erant
peccata: quia in eo non ipsa ueritas. sed umbra ueri
tatis aderat. Nam in testamento nouo. preceptis
altioribus manifesta facta que in illo populo um
bre ueritatis deseruierant. deserenda nobis pro

cipiuntur. In illo enim fornicatio et retributio in
iurie punita sunt ut nocebant. In testamento
autem nouo grauium a iudicione capiuntur si
admittantur. De simbolo et oratione.

Fidei simbolum et dominica oratio pro tota lege
capiunt ecclesie: ad celorum regna sufficit ca
pescenda. Omnis enim latitudo scripturarum: in
eadem oratione dominica et simboli breuitate concluditur.
Unde et propheta ysaias dicit. Ad breuiationem
audiui a domino deo exercituum: super uniuersam
terram. Attendite et audite eloquium meum
Sed hec abreuiatio ad illud intelligitur quod dominus di
cit omnem legem et prophetas in duobus preceptis
dilectionis dei et proximi pendere. aut propter
ipsam orationem dominicam uel simbolum breuitatem
in quibus ut predictum est: omnem scriptura
rum coartari terminis latitudinem. De baptismo

Solam ecclesiam chatolicam habere et oratione.
baptismi ad salutem. Zacharias propheta
testatur. In quid in die illa erit fons patens
domui dauid et habitantibus in ierusalem in ablutionem
peccatoris et menstruate. Domus quippe dauid et ier

tm xpi ecclia e: in qua manet fons in
ablucoe pccoz. Heretici aut id solu imagi
naria ostentacoe faciut: ideoq3 ill baptisimu
no ad remissione pccoz: s3 ad supplicij testi
lr Pro solo originali reatu. moniu d.it.
luunt in inferno inp nati infantuli penas; si
renouati no fuerint p lauacru. Pro inde cu ca
inp nat9 dapnat in fans si no regnat.
q3 originis noxietate punitur.
lr Cum puuli pccm originale exeuntes p bap
tismu & nec du ppriu habentes delictum
abeltijs penisq3 cetis lauant. Hec g causa
e. Baptismi e a pena eterna no a psentis
uite supplicio libat. qd si a pena psenti hoies
libarent p baptismu: ipm putarent baptismu
premiu. no illud eternu. Ergo soluto reatu pcci
manet tm quedam tpalis pena: ut illa uita
fervientī9 requirat q erit a penis oibz aliena.
Nullus negat fideliu ecia p9 lbm quo
pcca delent: cotidie quadiu i alto seclo simus,
ad deum nos debere oriri. Et q quauis sine
intermissione sit cotidie agendum: nunq tm

fecisse aliquid sufficiat.

k Qui in maternis uteris sunt. ideo cum matre baptizari non possunt. quia qui natus adhuc secundum adam non est. renasci secundum christum non potest. Neque enim dici regeneratio in eum poterit: quem generatio non precessit.

k Qui intra ecclesiam non ex dignitate ecclesie uiuunt: sed fidem quam uerbo tenent. operibus destruunt. De ipsis quod legitur. multiplicati sunt super numerum: ut sub audias in regno predestinatorum.

k Qui scelerate uiuunt in ecclesia et communicare non desinunt. putantes se tali communione mundari: discant nichil ad emundationem proficere sibi. dicente propheta. Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Numquid carnes sancte auferent a te malicias tuas? Et apostolus. Probet se metipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. De martirio.

Dei seruus ad uersitate ulla non frangitur: si pro ueritatis defensione ultro se certamini offert: nec umquam prauitate diffidit.

k Sepe ex discipulis ad martirium eliguntur qui

suos doctores ad coronam precedit: et qui sunt
ordine postremi . fiunt non numquam in certamine primi

k Vir sanctus ultro se in agone certaminis non debet
offerre iusticie . Sed tamen agonis fructum uidens
uberrimum: non debet declinare laboris periculum.
Quod si maior est labor quam animarum lucrum: de
clinandus est labor . quod minimum comitatur aug
mentum . Utrumque enim fecit apostolus . qui et periculis se
ultro dedit ubi maximum lucrum uidit . et sapi
enter se periculo abstulit: in quo pociorem laborem
quam lucrum esse perspexit.

k Ultro se paulus apud ephesum periculis obtulit:
quia pociorem periculo lucrum uidit . Damasco autem
ideo a periculo subtraxit semetipsum: quia nullum
periculi ipsius arbitratus est fructum.

k Disce quomodo ad martirium se offerat quisque uolens:
uel quomodo iuxta sententiam dei cingatur ab alio
et quo non uult ipse ducatur . nisi quod et propter gloriam
futuram de certamine iustus gaudet . et propter
passionis uiolenciam refugit subire quod dolet.

k Accipe exemplum adeundi sub trepidacione
uiri de usu bellandi . in quo exercitatus quisque:

in prelio et per audaciam certamen adgreditur et per ti
morem cunctatione movetur
Item accipe exemplum miry de reparatione huma
ni corporis ad salutem. dum quisque et de spe
reparationis gaudet: et de incisionibus seu a
marissimis poculis meret.

R Et si apostolis virtus data est signorum propter fidem
gentium nutriendam: ecclesie tamen data est virtus
operum propter eandem fidem ornandam. et tamen in ipsis
apostolis plus erat mirabilis virtus operum. quam
virtus signorum; ita nunc et in ecclesia plus est bene
vivere: quam signa facere.

R Quod nunc ecclesia non ea miracula faciat. que sub
apostolis faciebat. ea causa est: quia tunc oportebat
mundum miraculis credere. nunc vero iam cre
dentem oportet bonis operibus coruscare. Nam
ideo tunc signa fiebant exterius ut interius fides
roboraretur. Jam enim in fide miracula quecumque
requirit: vanam gloriam ut laudetur querit. Sc
riptum est enim. Lingue in signum sunt: non fide
libus sed infidelibus. Ecce signum non est fidelibus ne
cessarium qui iam crediderunt: sed infidelibus

ut converterat. Nam paulus pro non credentium in
fidelitate: patrem publii de infirmitate febri
um. virtutibus curat. Infirmantem vero thi
motheum fidelem: non oratione sed medicinali tem
perat ut noverimus miracula pro incredulis
non pro fidelibus fieri.

k Ante quam antichristus appareat: virtutes ab
ecclesia et signa cessabunt: quatenus eam qui
abiectione persequatur audacius.

k Ob hanc utilitatem cessabunt sub antichristo ab eccle
sia miracula et virtutes. ut per hoc et sanctorum
clareat patientia et reproborum qui scandaliza
buntur levitas ostendatur. et persequentium auda
cia fortior efficiatur. **De antichristo et eius signis.**

Omnis qui secundum christiane professionis non
vivit aut aliter docet: antichristus est. Ple
rique autem antichristi tempora non visuri sunt. et tamen in
membris antichristi inveniendi sunt.

k Ante quam antichristus. multa eius membra precesse
runt. et pravitate actionis unito. capud proprium pre
venerunt: secundum apostoli sententiam. Quia iam
iniquitatis misterium operatur illius affirmat. etiam

Fundación Lázaro Galdiano

ante quam reveletur.

Magnitudo signorum faciet sub antichristo: ut electi si fieri potest in errorem mittantur. Sed si electi et quomodo sunt in errorem mittendi. Ergo ibunt in errorem turbationis ad modicum pro multitudine prodigiorum. non tamen deiciendi sunt a stabilitate sua: timore impulsu atque signorum. Unde et ideo ponitur si fieri potest: quia electi perire non possunt Sed cito resipiscentes: cordis errorem religione excutiebunt. Scientes predictum a domino esse: ut dum hoc fecerit adversarius: non turbentur sancti.

k Tam mira facturus est prodigia et signa dum venerit antichristus: ut etiam electis quidam cordis gignant scrupulum. Quod tamen cito exuberet in illis ratio per quia sciunt et in deceptione reproborum et electorum probatione eadem fieri signa: in quo tempore per pacienciam gloriosi erunt sancti non per miracula. sicut martyres fuerunt priores. a. Proinde et durius bellum sustinebunt quia non solum contra persequentes: sed etiam contra miraculis coruscantes dimicaturi sunt. b. Illi enim et persecutores sustinebunt et facientes prodigia.

gravius sub.

Grauius sub antixpi temporibus contra ecclesiam deseuiet sinagoga. quia in ipso aduentu saluatoris: xpianos esse persecuta.

Dum in mures diabolus exercuerit magnam crudelitatem etiam ligatus. crudelior tamen plus erit sub antixpi temporibus: quando etiam erit solutus. Nam si tanta ligatus facere potuit quanta solutus faciet.

Quanto propinquius finem mundi diabolus uidet. tanto crudelius persecutiones exercet. Ut qui se continuo dampnandum conspicit: socios sibi multiplicet. cum quibus gehenne ignibus adiciatur.

Quanto breue tempus uidet sibi restare diabolus ut dampnetur. tanto in magna persecutionis ira mouetur. diuina iusticia permittente: ut glorificentur iusti. sordidentur iniqui. et ut diabolo durior crescat dampnationis sentencia. De resurrectione.

Inchoatio pacis sanctorum est in hac uita: non perfectio. Tunc autem erit plenitudo pacis: dum ad dei contemplationem absorta carnis infirmitate conualuerit.

Resurrectio mortuorum ut apostolus ait. in uirum perfectum in mensuram etatis plenitudinis xpi factura est in etate scilicet iuuentutis: que

pfecto nō indiget. et absq; inclinatōe defectꝰ. In
psecucōne ex utraq; parte. et plena ē et robusta.

k Quāuis nunc filiorꝫ dei noīe oēs fideles uocē
nt. tn̄ ex eo qđ hac seruitute corruptōis pas
cuntur. ad huc iugo seruitutis adducti sunt ac
cepturi plena filiorꝫ dei libertatē. dū corruptibi
le hoc induerit in corrupcōnem.

k Nunc deꝰ pspeculū agnoscit. in futurō aut̄ qisq;
electꝰ facie ad faciē psentabit. ut ipsam faciē
contempletur. quā nunc pspeculū uidere conat.

k In hac uita electorꝫ nūo ad dextram pertinētiū
et reprobꝫ qui ad sinistrā ituri sunt ecclīam
dei copleri. In fine aut̄ sclī: zizaniaꝫ atritum
cito distingui. De iudicio.

Iudicij diē nouit xp̄s: sꝫ in euāglio dicere se
scire: discipulis noluit. Nam dū dicat idē dn̄s
p pphām dies ultōnis in corde meo: indicauit
se non nescire. set nolle iudicare.

k De domo dn̄i sic scriptū ē. incipiet iudiciū
qndo electi idest domꝰ dei hic p fallā iudica
ntur impij uero illic ad dapnatōem iudicandi
sunt: Unde et sequitur. Si aūt pmū anobis: quis

finis eorum qui non crediderunt.

k Ad districti examen iudicis nec iusticia iusti secura est. nisi pietate diuina: ut et ipsa iusticia qua quisque iustus est. deo iustificante iustificetur. alioquin apud deum et ipsa peccatum est. Inde est quod ait iob. et innocentem et impium ipse consumit. Consumitur quippe a deo innox. quando ipsa innocentia liquidius requisita. ad diuine innocentie comparationem nichil efficitur: nisi et ibi diuine misericordie pietate homo iustificetur. Consumitur uero a deo impius quando examinis diuini subtilitate requiritur: eiusque detecta impietatis iudicata dampnatur. Consumitur innox et impius. simul fine carnis: non pena dampnationis. Docti pariter et indocti moriuntur: set morte carnis non pena dampnationis. Omnia autem pergunt ad unum locum. dum morte corporali iterum et iustus et impius reuertuntur. Retributio autem similis. sicuti per eundem salomonem dicitur: quid plus habet sapiens ab stulto. nisi quod illuc pergit ubi uita est. Ergo omnes iterum pariter redeunt. Nam ubi uita est: non pariter pergit.

k Gemina punitur sentencia impius. dum aut

hic pro suis meritis. meritis cecitate percutitur ne ue
ritatem uideat: aut dum in fine dampnabitur. ut de
bitas penas exsoluat.

k Geminum est diuinum iudicium. unum quo et hic iu
dicantur homines et in futuro: alterum quo peccata hic
iudicantur ne illic iudicentur. Ideoque quibusdam ad
purgationem temporalis proficit pena. Quibusdam uero hic
inchoat dampnatio et illic perfecta seruatur perdicio.

k In iudicio reprobi humanitatem xpi in qua iudica
tus est uidebunt ut doleant: diuinitatem uero eius non
uidebunt ne gaudeant. Quibus enim diuinitas os
tenditur: utique ad gaudium demonstratur.

k Pro diuersitate conscientiarum et mitis apparebit in iudicio
xps electis. et terribilis reprobis. Nam qualem qu
isque conscientiam tulerit: talem et iudicium habebit.
Ut manente in sua tranquillitate xpo: illis
solis terribilis appareat. quos conscientia in malo accusat.

k Due sunt differentie uel ordines hominum in iud
icio. idest electorum et reproborum: qui tamen diuiduntur in.
iiij. Perfectorum ordo unus est qui cum domino iudicat
: et alius qui iudicatur. Utrique tamen cum xpo regna
bunt. Similiter ordo reproborum partitur in duobus dum

FLG Fundación Lázaro Galdiano

hy qui intra ecclesiam sunt mali: iudicandi sunt et
dampnandi. Qui vero extra ecclesiam inveniendi sunt
non sunt iudicandi: sed tantum dampnandi.

k Primus igitur ordo eorum qui iudicantur et pereunt.
opponitur illi ordini bonorum de quibus dictum est qui iudicantur et regnant.

k Secundus ordo eorum qui non iudicantur et pereunt. opponitur illi ordini illorum: in quo sunt hy qui non iudicantur et regnant.

k Tercius ordo eorum qui iudicantur et regnant illi ordini est contrarius: de quibus dictum est qui iudicantur et pereunt.

k Quartus ordo eorum qui non iudicantur et regnant. opponitur illi contrario ordini in quo illi sunt qui non iudicantur et pereunt. De gehenna.

D[illegible] quorum [illegible] in [illegible]

k [illegible]

k A[illegible]

plum ignis gehenne. Nam sic̄ ille ignis nō
arsit ad terrū pūrorum supplicium. & arsit ad cōburē-
da ligamina uinculorum. ita ignis gehēne et luce-
bit miseris ad augmentū penarum. ut uideāt u-
nde doleant. & nō lucebit ad cōsolatōnē ne uide-
k Inter hunc uite & futurē i | ant unde gaudeant.
felicitatis miseriā: multa discretio ē. Illic eī
et miseria ē ppt cruciatonē dolorum. & tenebre
ppt lucis auersionē. Quorum unū in hac uita.
idest miseria ē. aliud nō ē. In iferno aūt utrūq; ē.
Sicut fasciculi lignorum **De penis impiorum.**
ad cōbustionē de similib; colligunt: ita i
iudicii die similes culpe reos suis similib; iunge-
re. ut ea equo pena cōstringat quasi i fasci-
culū: quos actio similes fecit in malum.
k Sic unusquisq; scīs i futuro iudicio p q̄litate
uirtutū glorificabitur. ita et unusquisq; impius
p q̄litate facinorum cōdempnabitur. Hec erit in
supplicio futuro dāpnatōis ordo: ut iuxta qua-
litatem criminū. discretio erit penarum. ppha
firmante. qui reddet unicuiq; iuxta opa sua.
k De eatorum q; suorum suppliciis: addit etiā pe-

na defunctis: sic apud inferos diuini sermo
predicat euangelicus. Sic pro augendo inde suppli
cio: dicit etiam psalmus commoti amoueantur filii eius
K Impii ex hoc durius in iudicio [illegible] mediet.
puniendi sunt uiuis dolore. ex quo in illis sunt
iustos: glorie beatitudinem meruisse.
K Quietus uidentibus est perpetrandus diabolus quando
sub aspectu omnium bonorum angelorum et hominum cum eis qui
de parte eius erunt: in igne eterno mittendus est.
K Dum sublatus fuerit diabolus ut dapnetur.
in illis electi qui in corpore sunt inueniendi: diuino ad iu
dicium uenientem metu generandi sunt: uidentes
tali sententia ipsum esse punitum. Quo terrore pu
rgandi sunt. quia si quid eis ex corpore adhuc peccati
remanserit. metu ipso quo diabolum dapnari
conspiciunt purgabuntur. Hinc est quod ait iob. Cum
sublatus fuerit. timebunt angeli et territi purgabuntur.
K Multos posse perire ex eis in die iudicii: qui nunc
electi esse uidentur et sancti dicente propheta. Vocabit
dominus iudicium ad ignem et deuorabit abissum
multam et comedet partem domus. Pars quippe
domus deuorabitur. quia illos infernus obsorbebit:

qui nūc in preceptis celestis gl'iant'. De quib' do
minus dicit. Multi dicent m̄ in illa die. dn̄e
dn̄e nōne in noīe tuo ꝓphetauim⁹. ⁊ in tuo
noīe demonia eiecim⁹. ⁊ ủtutes multas fecim⁹.
et ↄfitebor ill'. q2 nūquā noui uos. Discedite
a me q̄ opamini iniquitatē. nescio qui estis.
Non faciet in futuro cor miseriū de gl'ia scōr
iustorum ↄpassione dāpnatorum condolendi
affectō ubi tm̄ erit scōr de dei ↄtemplatōe
gaudiū. ut iusticie usum tribuat i tormtū.
k Sic ↄpart⁹ color candid⁹ nigro colori fit
pulcrior. ita et scōr requies ↄparata dāpn
acōni malorum gl'iosior erit. Sic iusticia in
iusticie. sic uirt⁹ uicio crescit. Ergo scōr
crescit gl'ia. dū debita dāpnāt' impij pena.
k Post rōnē scis in carne pmissa ē celor as
census. dicente ad prēm xp̄o. Volo ut ubi sū
ego ⁊ ipi sint mecū. Si eni membra capitis
sum⁹. et un⁹ ipse et in nob' ē xp̄s. utiq: ubi
ipse ascendit. et nos ascensuri sum⁹.

Explicit liber prim⁹. Incipit lib. scds.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

De sapientia. xxxviii.
De fide. xxxix.
De caritate. xl.
De spe. xli.
De gracia. ibidem
De predestinatione. xliii.
De conversis. ibidem
De primordiis conversorum. xlv.
De conflictu conversorum. xlvi.
De remissa conversione. xlvii.
De exemplis sanctorum. xlviii.
De conpunctione cordis. xlix.
De confessione peccatorum et penitencia. l.
de desperatione peccatorum [illegible]
De his qui adeo desperaverunt.
De his qui ad delictum post lacrimas revertuntur. lv.
De peccato. ibidem
De levioribus peccatis. lvi.
De gravioribus peccatis. lvii.
De manifestis occultisque peccatis. lviii.
De peccati amore. [illegible]
De peccandi necessitate. lix.
De peccandi consuetudine. ibidem

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

De peccati recordatione.
De cogitatione.
De conscientia.
De intentione mentis.
De sensibus carnis.
De sermone et de peccato lingue.
De mendatio.
De iuramento.
De uitiis.
Quod ex uitiis uitia et uirtutibus uirtutes oriantur.
De male usibus uirtutibus.
De simulatis uirtutibus.
De appetitu uirtutum.
De signis uirtutum aduersus uitia.
De superbia.
De fornicatione
De continentia.
De cupiditate.
De gula.
De ebrietate
De abstinentia.

Omnis qui secundum deum sapiens est:
beatus est. Beata vita: cognitio
divinitatis: virtus boni operis est.
Virtus boni operis: fructus eterne vite.
Qui secundum seculum sapiens est: secundum tus est.
deum stultus est. Unde et propheta. Stultus in quod
factus est omnis homo: ab scientia sua.

k Primum est scientie studium: querere deum. De
inde honestatem vite. cum innocentie opere.

k Nullus sapientiam dei plene recipit: nisi qui
se ab omni abstrahere actionum cura contendit. Unde
et scriptum est. Sapientiam scribe in tempore ocii.
et qui minoratur actu. ipse percipiet eam.

k Non ad parve intelligentie artem pervenisse. qui
scit secreta dei: se penetrare non posse. Tunc
autem recte deum cognoscimus: quando eum perfecte
scire nos denegamus.

k Interdum. quedam nescire convenit. Nullus autem
in culpa maior est: quam ille qui deum nescit.

k Investigationem veri: multorum est querere. sed
paucorum est invenire. Ea autem que supra ho
mines intelligentia sunt: scrutanda non sunt.

Quicquid supra hominis intellectum est: querendum non est. Consilio autem diuino seruandum est. ut hoc credatur esse iustitia: quod diuine uoluntati placuerit. Non potest esse iniustum: quod iusto complacet iudici. Omnis sapientia ex scientia et opinione consistit. Melior est autem ex scientia ueniens: quam ex opinatione sententia. Nam illa uera est: ista dubia.

Ad maioris culpe cumulum pertinet. scire quempiam quod sequi debeat: et sequi nolle quod sciat. Unde et dominus. Seruus inquid sciens uoluntatem domini sui et non faciens: digne plagis uapulabit multis. Et iacobus Scienti in quid bonum facere et non facienti: peccatum est illi.

Simplicitatem cum ignauia: uocari stultitiam. Simplicitatem uero cum prudentia: uocari sapientiam

Utile est multa scire: et recte uiuere. Quod si utrumque non ualemus. melius est ut bene uiuendi studium: quam multa sciendi sequamur.

Non pertinere ad beatitudinem consequendam scientiam rerum. Nec est beatum multa scire: sed esse magnum bene uiuere. Nichil prodesse omnem scire prudentiam: cum ignorantia dei. Et nichil obesse scientibus

deum: cu ignorata mdi. Perfecte aut scit qui
deu potius. et ista no pro se. sed pro deo scit.

k Nich ob ee cuiquam si p simplicitate aliqua de
elemetis indigne senciat du m de deo. uera
pnunciet. Nam quamuis de incorporeis cor
poreisq: natis negat quisq: disputare: btin
tn facit illu uita recta cu fide. de fide.

NOn posse ad ueram btitudine puenire:
nisi p fidem. Beatu ait ee. qui z rec
te credendo bn uiuit. i bn uiuedo: fide recta

k Deus si credit immo: inuocat et   custodit.
queritur. Ac p hoc tuc pfee laudat: qndo z credit.

k Non tm id credendu est qd sensu carnis dig
noscimg. sz magis etia qd intellectu mentis
conspicimg. idest deum.

k Sine fide nemo potest placere deo: oine enim
qd no ex fide pccm est. Fides nequaqm in ex
torquet. sz rone. atq: exemplis suadet. Quibs
aut exigit uiolent: pseuerare in eis non pot.
Exemplo ut ait qdam nouelle arboris: cuius
siquis cacume uiolent i pssent. de inno du laxat
in id qd fuerat confestim reuertitur.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

k Sic homo libero arbitrio conditus. sua sponte di
vertit a deo: ita ex propria mentis conversione cre
dendo redierit ad deum: ut et libertas agnoscatur
arbitrii per propriam voluntatem. et beneficium
gratie per acceptam fidei veritatem.

k In corde respicit deus fidem: ubi se non possunt
homines excusare. qui ore simulant veritatis professio
nem et corde representant erroris impietatem.
Sicut nichil proficit fides que ore retinetur et corde
non creditur: ita nichil proficit fides que corde tenetur,
si ore non profertur. De tali enim fide propheta
ita quosdam obiurgat dicens. Periit fides abla
ta est fides de ore eorum. Fides enim que corde creditur
confessione oris ad salutem profertur.

k Vacuam et sine operibus fidem et frustra sibi de
sola fide blandiuntur: qui bonis operibus non ornantur.

k Qui crucem portat: debet mundo mori. Nam
ferre crucem mortificare se ipsum est. ferre
et non mori simulatio ypocritarum est.

k Qui per fidem cognitionem dei habent et operibus ob
scurantur: exemplum balaam secuntur. qui cadens
opere apertos oculos habuit per contemplationis fidem.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

k Carnales fidē nō p uirtute aī: s; p cōmodo
qrere t'pali. vn̄ ⁊ dn̄s dic. Queretis me nō
q2 uidistis signa: s; q2 manducastis de panib;.
k Nplerung mali dū scām euanglij doctrinā
nō uiuūt. etiā ipām fidem quā uerbo colūt:
ab orta teptatōe facile pdit.
k Multi de fide tantū xpiani sunt: ope uero a xpi
ana doctrina dissentiunt. Multi q2 fidē xpi
ex corde nō amant: s; humano terrore eadē
p ypocrisim tenē se dissimulāt. Et qui eē
nō possunt apte mali: p terrorē ficte boni nos
k Amatores mundi pugnant aliquando cunt
p fide: ⁊ aliis quidē pficiunt. Ipi uero amore
terreno implicati. celestia nō requirunt: s; uerbo
tm̄ fidem defendunt.
k Quidā pro fide etiā hereticos insequunt: s;
p arrogantiā eos qui in tra ecclām sunt contēp
nunt. Aduersarios quidē opprimunt p infidelitate
: s; fideles premunt fasce supbie. De caritate

Quāuis nō nulli fide atq; opib; scīs de.
Quideant eē pcipes: tn̄ q2 priuantur
a caritate fraterne dilectōis. nichil hnt incertum

enim intimis. Nam sic ait apostolus. Si tradidero
corpus meum ut ardeam: caritatem non habuero.
nichil michi prodest. Sine amore caritatis. quamvis
quisque recte credat: ad beatitudinem pervenire
non potest. Quia tanta est caritatis virtus.
ut etiam prophetia et martirium sine illa nichil esse credantur.

k Nullum premium caritati pensatur. Caritas enim
virtutum omnium obtinet principatum. Unde et
vinculum perfectionis caritas ab apostolo dicitur: eo quod
universe virtutes eius vinculo religentur.

k Dilectio dei: morti comparatur. Dicente salomone.
valida est ut mors dilectio. Idcirco quia sicut mors
violenter separat animam a corpore. ita et dilectio dei
violenter segregat hominem. a mundano et carnali

kr Qui dei precepta contempnit: deum non amore.
diligit. Neque enim regem diligimus: si odio le-
ges eius habemus. Tenenda est cum sanctis virtutibus: u-
nitas caritatis. Ut quanto se quisque subtrahit
mundo. tanto opus est ut se societ bonorum consortio.

kr Caritas in dilectione dei et proximi constat. Se-
rvat autem in se dilectionem dei: qui a caritate
non dividitur proximi. Qui a fraterna societate se

cernit.

cernunt: a divine caritatis participatione privantur. Nec
potest deum diligere: qui noscitur in proximi dilec
tione errare. Xpistus deus et homo. Totum ergo xp
istum non diligit: qui hominem odit.

k Honor discretionis est non odire personas: set
culpas. Et recte dicta pro falsis non spernere sed pro
bare. Qui imperfecti sunt in dei amore. sepe se amicis
separare disponunt. Sed pondere viciorum gravati:
rursus ad ea vicia que optant relinquere volvuntur. De
spe.

Qui male agere non desistunt: vana spe
indulgentiam de dei pietate requirunt. Quam
recte quererent: si ab actione prava cessarent.
Metuendum valde est ut neque per spem veniæ
quam promittit deus perseveranter peccemus: quia
neque iuste peccata distringit veniam desperemus.
Sed utroque periculo evitato. et a malo declinemus
. et de pietate dei veniam speremus.

k Omnis quippe iustus spe et formidine vivit: quia
nunc illum ad gaudium spes erigit. nunc ad for
midinem terror gehenne adducit. De gratia.

Attendendum peccantibus nobis: sua dona deus
non retrahit ut ad spem divine propiciationis.

mens humana consurgat. Nam non potest co-
uersum spernere: qui peccantem suis beneficiis
prouocat ad se redire.

k Confessionem hominis: non esse humane uirtutis.
Nam si confessionem boni operis non in nobis deus
operatur: cur per prophetam dicitur. confessio et magnifi-
centia opus eius: Ab illo enim nobis omnia bona:
gratia preueniente donantur. Nam nichil boni
operis dedimus. per quod confessionem fidei accipere mere-

k Profectus hominis: donum dei est. remur.
Nec a se potest quisquam: sed a domino corrigi. Non
enim quicquam boni habet proprium homo: cuius uia non est
eius testante propheta. Scio domine quia non est hominis
uia eius. nec uiri est ut ambulet. et dirigat gre-

k Sciant liberi arbitrii defensores: ssus suos.
nichil posse in bonum sua preualere uirtute: nisi
diuine gratie sustentetur iuuamine. Unde et per
prophetam dominus dicit. Perditio tua israel tantum in me
auxilium tuum. quasi aperte diceret: ut pereas tuo
merito. et liberis meo auxilio.

k Hominis meritum. superna gratia non ut ueniat
inuenit: sed postquam uenerit facit. atque ad indig-

nam mentē uenientis. facit in ea initium qđ
remuneret: que solū inueniat qđ puniret. Hoc
enī ex se ille latro meruit: qui de faucibus diabo
li crucē ascendit. de cruce paradisum adiit. Re
quidē ille et fixatio sanguine uenit cruentus: sz
diuina grā. in cruce est mutatus.

K Sciendū qđ et nra sit iusticia in hiis q recte
agimus et dei grā: eo qđ eam mereamur. Hec ei
et dantis dei. et accipientis ē hōis: sicut et panē
nrm dicimus quē tn adeo accipe postulamus.

K Spal' grā nō omnibus distribuitur: sz tantummō
electis donatur. Non enī omnium est fides. Quam
licet et si plimi susceperint: opus tn fidei nō secu

K Iudione donor diuisi percipiunt diuisa | int.
dei munia: nō tn concedunt uni oia. ut sit p
humilitatis studio. qđ alt' admiretur in altero. Nā
qđ in ezechiele aīalium ale alta ad alterā percu
tiunt uirtutes designantur: scđm mutuo sese
affectu prouocantiū. atq: alterno exemplo: inuicē
sese erudientiū. Cuncta grār alii ista. alii
uero donantur illa. Nec dat ita hec uni ut non
egeat altero.

k Nosse fieri non ē dubium: ut hij quos quidā
uirtutū excellentia antecedit. dei repentina p
uenti gr̄a quosdam cōpendio scitatis preueniant.
Et dum sit cōuersione postremi: subito efficiunt
uirtutis culmine primi.

k Dum quisq; aliqd donū accipit: nō appetat am
plius quā qd meruit. ne dum alti9 menbri offici
um arripe temptat. id qd meruit perdat. Con
turbat enī corporis ordinem totū: qui nō suo cōtent9
officio. subripit alienum. Mali dona ideo ad dāp
nationem acceperunt: q2 illi nō ad dei laudem: sz ad
suam uanitatem utuntur.

k Bonis male utunt qui ea q a deo illis donata
sūt. i malos usus assumunt: siue ingenii siue cetā dei

k Multa dei dona gaudem9: q nos a deo dona.
pcepisse cognoscim9. Nam qd sapientes sum9
qd potentes existim9: nō alti9 sz potius diuino
munere sum9. Utamur g obtime diuina bn̄ficia:
quatenus ī dm̄ nō peniteat dedisse. ā nob accepisse

k Auferre de9 dicit hōi donū aliqd sit utile.
qd hō non hūit: idest qd accipe nō meruit.
Sic et obdurare dr de9 hōiem: nō eu9 facien

FLG Fundación Lázaro Galdiano

ad duriciam. sed non auferendo eam. quia sibi ipse
intrinuit. Non aliter et obcecare dicitur deus quosdam:
non ut in eis eandem ipse cecitatem faciat. sed quod pro
eorum inutilibus meritis cecitatem eorum abeis ipse

k Plerisque dei dona dantur. perseveran non auferat.
tia vero doni non datur. Et inde est quod quidam pri
cipia habent conversionis bona; fine vero malo cla
udunt. Electi vero accipiunt. et conversionis do
num: accipiunt et perseverantiam doni. Ea g ci est
quod quidam et bene incipiunt et bene finiunt. De predestina

Gemina est predestinatio. sive electorum tione.
ad requiem: sive reproborum ad mortem utraque:
divino agitur iudicio: ut semper electos superna et
interiora sequi faciat: semperque reprobos ut infima
et exteriora delectentur deserendo permittat.

k Sic ignorat homo terminum lucis et tenebrarum ut
utriusque rei quis finis sit. ita plenius nescit: quis
ante suum finem luce iustitie preveniatur. vel
quis peccatorum tenebris usque in suum terminum
obscuretur. aut quis post lapsum tenebrarum conversus
resurgat ad lucem. Cuncta hec deo patent homini vero latent.

k Quamvis multorum conversatio in hac vita probabilis sit.

meritum tam hominibus est: ad quem sit finem predesti
nati: sed omnia reservari futuro examini.

K Quia dispositio est superne distributionis. per quam
hic iustus amplius iustificatur. et impius amplius
sordidatur. Malus ad bonum aliquando convertitur:
bonus ad malum aliquando reflectitur. Vult quis
esse bonus et non valet. Vult alter esse malus et
non valet nec permittitur: mox datur ei qui vult
esse bonus. Alius nec vult nec ei datur ut sit bonus.
Ille nascitur in errore et moritur. Ille in bono
quod cepit. usque in finem perdurat. Tamdiu iste
stat: quousque cadat. Ille diu male vivendo
in fine salvatur: respectusque convertitur. Vult proficere
in bono iustus: non prevalet. Vult nocere malus:
et valet. Ille vult deo vacare et seculo impeditur.
Ille negociis implicari cupit: nec proficit. Ditatur
malus bono: bonus dampnatur per impio. Impius ho
noratur pro iusto. Et in hac tanta obscuritate non
valet homo divinam perscrutari dispositionem. et oc
cultum predestinationis perpendere ordinem. De con

versis.

Non incoantibus premium promittitur:
sed servantibus datur. sic scriptum est. Qui per

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

seueraverit usque in finem: hic saluus erit. Tunc
enim placet deo nostra conversatio: quando bonum quod in
choamus . perseveranti fine complemus. Nam sicut
scriptum est. Ve eis qui sustinentiam perdiderunt
idest opus bonum non consummaverunt.
k Indulgenciam peccatorum sciendum: ubi . quando uel
qualibus datur. Ubi quippe nisi in terra ecclesiam ca
tholicam. Quando nisi ante uenturi exitus diem.
Unde ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies
salutis. Qualibus nisi conversis . qui per humilitatem ad
parvulorum transeunt imitationem. De quibus
dicitur . talium est enim regnum celorum.
k Nemo comprehendere potest quanti sit ponderis iusti
ticia . uel quanti fulgoris radio iusticia clarescit:
nisi qui prius toto mentis nisu convertatur ad
deum: quatenus ipso lumine quo illustratur . et
suam feditatem agnoscens . et lumen quod ceco corde
non intuebatur intelligat. Tunc autem incomprehensibile in
telligi posse diuinam iusticiam dum eam quisque
sequi conatus temptaverit: quia lux non intelligitur nisi cum
k Iudicium quod in hominis potestate consistit uidetur.
conversionis est gratia: per quam nos metipsos in

dicamus quando flentes mala nostra punimus. et
bono quod ex deo nobis est. solidius inherimus.

k Tripertitum describitur esse unius cuiusque conversi pro
fectum. idest primum corrigendi mali. secundum
faciendi boni. tercium consequendi boni operis pre
mium. Nam quod ait propheta. Solve fasciculos
deprimentes mali est emendatio. Quod vero adie
cit frange esurienti panem tuum. operis boni est actio.
In eo vero quod subiungit. tunc erumpet matuti
num lumen tuum. operis boni est retributio. Ergo non
proficit facere bonum. nisi correctum fuerit ma
lum. Nec potest quisquam ad contemplationem dei
proficere. si se prius in bonis se studuerit actibus

k Multis modis vertit deus homines. citerere.
ut vel sero convertantur. Atque ex inde magis er
ubescant quod tam diu expectati sunt ut redi
rent. Nam nunc minis. nunc plagis. nunc re
velationibus quosdam convertit. ut qui voluntate
conversi despicerunt. commoti terroribus corrigantur.

k Plerique ex sola mentis devotione convertuntur ad
deum. nonnulli vero coacti plagis convertuntur. qui
ex devotione non convertebant iuxta capitulum

psalmi dicentis. In freno et chamo maxillas
eorum constringe: qui non approximant ad te. Plerique autem
dum deuotione non conuertuntur: plage stimulis feriu
ntur. Qui tamen nec sub uerbere sentiunt. ut aliqua
tenus corrigantur. sicut egyptus qui et percussi sunt:
et emendari nequiunt. De talibus enim ait pro
pheta. Percussisti eos et non doluerunt: attriuisti eos
et renuerunt suscipere disciplinam.

k Non nulli uiri sectatores elatione mentis tume
ntes: quomodo conuersi ad deum. religiosa secuntur obe
dientia Christum. et qui antea celsitudine mundiali
tumebant: postea ipsam elationem in studio hum
ilitatis commutant.

k Quidam sunt qui iam secreto conuersi sunt. Quorum
conuersio quia non procedit ad publicum. apud extim
atione humana quales fuerunt tales adhuc esse
putantur: iam tamen in dei oculis surrexerunt. Item
quidam adhuc humano iudicio stare creduntur:
iam tamen in dei oculis ceciderunt.

k Multi apud homines reprobi sunt. et apud deum electi.
Atque item multi apud homines electi putantur: et
apud deum reprobi existunt Salomone dicente.

Vidi in quid: impios sepultos. Qui cum ad
huc uiuerent in loco sco erant. et laudabant
i ciuitate. qi iustor aie. Nullus g se putet elec
tum: ne forte iam apd dm sit reprobus. De pma
TRimodu est gen9 9uersio dis. iustor.
nis ad deu: inchoacionis cu dulcedine. me
dietatis cum labore: pfcois cum requie. Sz
tn plerumq: alij incipiunt ad dulcedine: alij ad
temptationu amaritudine.
k Omis 9uers9 ante ex fletu inchoet pccor. et
sic consurgat ad desiderium supnor. Prius enim
lacrimis purganda sunt mala q gessim9 et tunc
mundata mentis acie id qd qrim9 9templem.
Ut dum antea fletu pcti a nob caligo deter
git: mundatus cordis ocul. libe supna ispiciat.
k Ante necesse e timore 9uerti ad deu: ut me
tu futurar penar: carnales illecebre deuinc
ant. Deinde oportet abiecto timore ad amore
uite eterne transire. Perfecta enim caritas:
foras mittit timore. Qui aut timet: penam
ht et no est pfect9. Unde et apls. Non ei accep
istis spm seruitutis iteru in timore: sz accepi

filiis spiritum adoptionis. per quem scilicet iam non peccati
pena servos opprimit: sed amor iusticie liberos reddit.

k Necesse est omni converso. ut per timorem consurgere
ad caritatem dei debeat qui filius. ne semper sub ti
more iaceat qui servus. Tunc enim amorem nostre con
versationis ostendimus. si dominum ut patrem dili
gimus: quem prius servili mente vere ut do
minum formidabimus.

k Primordia conversorum. blandis refovenda sunt
modis. Ne si ab asperitate incipiant. exterriti: ad
priores lapsus recurrant. Qui enim conversum sine
lenitate erudit: exasperare pocius quam corrigere

k Conversus quisque antea ab ope [illegible] novit.
corrigendus est. postea vero a cogitatione: ut prius
refrenet pravum actum. deinde appetitum ut
delictum. quod iam in ope non apparet. in cogit
atione nequaquam perduret.

k Omnis nova conversio. adhuc pristine vite habet
commixtionem. Propterea nequaquam ea virtus pro
dere ad hominum oculos debet: donec conversatio
vetus funditus ab animo extirpet.

k Quisquis ex deteriore iam melior esse cepit. ca

ueat de acceptis extolli uirtutibus. ne gratiam per
uanam gloriam corrumpat: quia prius per lapsum uicio
rum iacebat. De conflictu conuersorum.

Quisquis conuersus si mox omnes carnis stimu
los calcare cupiat. et summa uirtutum
subire contendat: si forte ad huc aliqua aduersa
de carnis molestiis tollerat non frangatur. Quia
dispensator bonorum nouit aduersitatis reprimere
uicium: successione uirtutum.

k Tunc magis grauari se quisque in pulsu uicio
rum agnoscit: dum ad cognitionem dei accesserit.
Sic populus israel grauiori honere ab egiptiis premitur
: dum per moysen diuina illi cognitio patuit. Vicia
enim ante conuersionem: quasi pacem in homine habent. Quan
do autem expelluntur: acriori uirtute consurgunt.
Fiunt autem inimica conuerso que peccanti prospere blan
diebantur: atque item fiunt blanda conuerso.
que peccanti aduersa extiterunt.

k Multos habet conflictus deseruiens: ex recorda
tione operum priorum. multique post conuersionem
etiam nolentes: motum libidinis sustinent. Quod
tamen ad dampnationem non tollerant: sed ad pro

latiorem. Scilicet ut semp habeant percuciendi
in ertia hoste. cui resistant dū illi nō ɔsenciūt.
Unde et nouimus seruos dei se etiā apices iā ēē
mūdatos: s; tm̄ cogitationū turpiū adhuc in
terpellatione pulsari.

k Ante conuersionē p̄cedit turba peccatorum: post con
uersionē seq̄t turba temptationū. Illa se obi
ciunt ne ad deū conuertamur: illa se ingerunt
ne libris cordis oculis deū cernamus. Utrumq;
tumultus in solenciā nob' gignit: intentionēq;
nr̄am sepe fraude huiuscemodi includit. Unde
est dei seruo post conuersionē temptari. quia te
us a torpore negligencie solicitantibus uiciis
adiunctis animū perexcitū p̄paret uiciorum.

Multos remissa conuersio: De remissa co
in pristinos errores reducit: uersione.
ac uiuendi torpor resoluit. Horum ergo exe
mpla quisq; conuersus euitet. ne dum amorē
dei a torpore incipis: rursus inundamus erroribus

k Tepidus in conuersione ociosa ⌊ intergarrit.
uerba et uanas cogitationes. noxiasq; non
conspicit. Et d̄ si a torpore mentis euigilauit:

ea q̄ leuia existimabat. confestim q̄si ostensa atq;
atrocia pertimescit. Fraus et desidia in omni
bono ope formidanda est. Fraudē facimus dō:
quocies de bono ope uirō: nos metipsos non
deū laudamus. Desidiā agimus: quocies ꝑ tē
porē languide ea que dei sunt opamur.

k Omnis ars sc̄li hui⁹. strenuos amatores h̄t.
et ad exequendū pmptissimos. Et hoc proinde
sit q̄ ꝑsentem h̄t opis sui remuneratōne. Ars
uero diuini timoris. plerosq; h̄t sectatōs:
languidos ⁊ tepidos pigricie inercia con
gelatos. Et hoc pinde q̄d labor eoꝝ nō ꝑ
ꝑsenti. s; pro futura remuneratōne differt.
Ideoq; dū eoꝝ laborē mercedis retributio nō
statī ꝯsequit: spe pene dissoluta languesc
unt. Unde et magna illoꝝ glīa ꝑparatur
qui bone ꝯuersionis uite ꝑncipia: augmento
solidiori consummāt. Itaq; eo ad pmīendam
retributōnē clariores ꝑparantur: quo firmi⁹
diu timoris labores ⁊ ichoant ⁊ ꝯsumāt.

k Quidā primo ꝯuersionis calore: ad uirtu
tes sese accingūt. decedente uo ꝑgressu.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

dū imoderate t̄renis reb9 i cumbit: pfc̄e
intētionis appetitū obscurant. Unde et dn̄s de
bonis seminib9 dicit. Qđ aūt cecidit ī spi
nis hij sūt qui audiūt uerbū dei. et solli
citudines sc̄li uel fallacia diuitiar̄ suffocant
uerbū: et sine fructu efficitur.

k Nup ꝯūsi nequaq̄ debent in curis ext̄iorib9
ꝑtrahi. Nam si implicent̄ ꝯuulsi q̄i plantata
arbuscula: nec dū radicē ꝑfixā ꝯcutiat̄ pariter

k Valet interdū ꝯuersis ꝓfectꝰ ad ꝯue[rsionem] | et arescunt.
salute. mutatio loci. Plerūq; eī dū mutat̄
locꝰ: mutat̄ et mentis affectꝰ. Congruū
ē eī inde etiā corꝑalit̄ euelli: ubi quisq; ill
ecebris deseruiuit. Nam locꝰ ubi praue quisq;
uix: hoc in aspectu mentis oppōnit. qđ semp
ibi ul̄ cogitauit ul̄ gessit. De exēplis bonor̄

Ad conuersionē seu correctione
mortaliū multū prosunt exempla bon
or̄. Nam nisi p certa pfc̄or̄ exempla: mores
inchoantiū nō queunt pficere ad bn̄ uiuen
dū. Repbi aūt nō attendūt documēta bo
nor̄ q̄ inuitent̄ ad meliꝰ: s; pponūt sibi exe

inpla malor. quib; ad suor mor per
uersitate utantur in peius.
k Ob hanc utilitate scribunt scor ruine &
reparationes: ut spe faciant salutis humane.
Ne quisquam post lapsum penitendo desperet
ueniam: dum conspicit scor reparationem fuisse etiam
k Sciant flagitio dediti. adquam | post ruinam.
utilitate eor exempla proponant scor. Sci
licet ut aut sint quos imitentur ad reparationem:
aut certe ex eor comparatione. durius de inobedientia
k Propterea uirtutes scor ad exem | puniant.
plum nrm deus proposuit: ut quanto de imita
tione eor conferri possunt nob iusticie premia:
tanto de perseuerantia mali sint grauiora
tormenta. Si enim ad boni incitamentum
diuina quib; admoneremur precepta deessent:
pro lege nob scor exempla sufficerent. At
gratia diuina et deus nos preceptis suis ammoneat.
et uirtutes scor bonique opis nob exempla
proponat. Nulla est iam de reatu excusatio: que
et lex dei aures nras cotidie pulsat: et fac
tor documenta bonor. cordis nri intima
prouocat.

prouocat. Et si prauorum sepe secuti sumus exempla: non cur imitemur sanctorum digna et deo placita facta. Et si apti sumus imitari iniquos in malum: cur pigri sumus imitari iustos in bonum.

k Orandus est deus. ut uirtutes quas sanctis preparauit ad coronam: nobis ad profectum sint posite non ad penam. Proficient autem ad profectum nostrum. si tot exempla uoluerimus imitari uirtutum. Certe si ea potius aduersati quam imitati fuerimus. ad dampnationem nostram erunt: quia ea legendo implere neglexerimus.

k Multi uitam sanctorum imitantur. et de moribus aliorum effigiem uirtutis sumunt: tanquam si ymago quelibet intueatur. et de eius similitudine species picta formetur. Sicque fit ad ymaginem similis ille. qui ad similitudinem uiuit ymaginis.

k Qui sanctum uirum imitatur. qui exemplum aliquod intuetur: seseque in illo quasi in speculo prospicit: ut adiciat quod deesse uirtutis agnoscit. Minus enim seipsum homo: ex semetipso considerat. Sed dum alterum intendit: id quod minus est sibi adicit.

k Perfectorum est iam uirorum. ut non quibuslibet sanctorum

imitando sed ipsam imitare in tuendo. ad cuius
ymaginem facti sunt. iusticiam operentur. Hoc indicat
quod scribitur in genesi. Faciamus hominem ad ym
aginem et similitudinem nostram: quia ipsam intel
ligendo imitatur diuinitatem. ad cuius factus
est similitudinem. Iste gradus tantus est. ut non egeat
homine demonstratore iusticie. sed ipsam contem
plando imitetur iusticiam.

k Exempla sanctorum quibus edificatur homo. uariasque
conseccant uirtutes. humilitatis ex xpisto. deuocionis
ex petro. caritatis ex iohanne obediencie de abra
am. paciencie de ysaach. tollerancie de iacob. ca
stimonie de ioseph. mansuetudinis de moyse.
constancie de iosue. benignitatis de samuel.
misericordie de dauid. abstinencie de daniele. sic et
cetera facta priorum. Et non labore quo moderamine:
quae intencione. ut conpunccione gerantur. uir sa
nctus imitandi considerat. De conpunctione cordis.

Conpunccio cordis est. humilitas
mentis cum lacrimis exoriens de recorda
tione peccati et timore iudicii. Illa est conuersis per
feccior conpunccionis affectio. que omnes carnalium

FLG Fundación Lázaro Galdiano

desideriorum affectu repellit. et in tentiõne suam
toto mentis studio: i dei ɔtemplatiõe defigit.
k Gemina ē ɔpunctione. qua ppt deum aĩa cu
iusq electi afficitur: id est uel dũ opum suorum ma
la ɔsiderat: ul dum desiderio etne uite suspirat.
k Quattuor ē qualitates affectionũ. quibus mens
iusti tedio salubri ɔpungitur. hoc ē memoria p
teritorum facinorum: recordatio futurarum penarum ɔsi
deratio pegrinatõis sue. in huius uite longin
quitate: desideriũ supne patrie. quatenus ad
eam quãtocius ualeat peruenire.
k Quando pccorum memoria ɔpungitur ad la
menta: tunc dei se uisitari sentiat presentia.
Et quando ex hoc qd se amisisse recolit intimus
erubescit suoq iudicio penitendo iam punit.
Nam tunc petrus fleuit: qn in eum xps res
pexit. Vnde et psalmus. Respexit in quid. et
commota est contremuit tra.
k Gressus dei sunt in corde hõis interioris: qr bo
na desideria surgunt ut calcent mala. Quan
do ergo ista in corde hõis sunt. sciendũ est:
tunc ē deum p gratiam. cordi humano presentẽ.

Vnde se ait magis hō acuere ad cōpunctio
nem debere. quando sentit et deum magis op
antem. Quo mēs iusti hōis ex uera cōpun
ctiōe rapiat. et qualit in firmata reuertat.
de gustate lucis magnitudine illum nosse
posse. qz iā aliqd ex inde gustauit.
k Sunt q nō ex uera cordis cōpunctiōe sui acc
usatores fiunt. sz tm ad hoc ēē pccōres se
signant. ut ex ficta humilitate cōfessionis.
locū inueniant scitatis. De cōfessione pccōr
Ex eo uniq quisqz iustus et pnīa.
ēē incipit. ex quo sui accusator exti
terit. Multi aūt contra semetipsos pccōres fa
tent. et tm semetipsos a pccō nō subtrahunt.
k Magna iam iusticie pars ē. se ipm nosse
hō qd prauus est ut ex eo diuine uirtuti su
bdat humilius. ex quo suā infirmitatē ag
noscit. Bene se iudicat iustus in hac uita.
ne iudicet a deo dapnatōe ppetua. Tunc aūt
iudiciū de se quisqz sumit. quando pdignam
penitenciā sua praua fcā condēpnat.
kr Amaritudo penitencie facit animū et sua

FLG Fundación

facta sub oculis discutere. et dona dei que contempsit fle
ndo commemorare. Nichil autem peius quam culpam
agnoscere nec deflere.

k Dupliciter homo debet fletum in penitencia omnis
peccator. siue quia per negligenciam bonum non fecit. seu
quia malum per audaciam perpetrauit. Quod enim oportuit
non gessit. et gessit quod agere non oportuit. Ille
penitenciam digne agit. qui reatum suum satisf
actione legitima plangit. condempnando scilicet ac
deflendo que gessit. Tanto de plorando profun
dius. quanto extitit in peccando procliuius.

k Ille penitenciam digne agit. qui sic preterita mala
deplorat. ut futura iterum non committat. Nam qui
plangit peccatum et iterum admittit peccatum. quasi quis
lauet laterem crudum. quem quanto magis ablue
rit. tanto amplius lutum facit.

k Quamuis quisque sit peccator et impius. si ad peni
tenciam conuertatur. consequi posse ueniam cre
dit. Nullus de bonitate dei dubitat. sed sola
accipiencium prauitas conferri sibi indulgenciam
abnegat. Nullus de bonitate dubitet. per peni
tenciam conferri sibi indulgenciam peccator confidat.

FLG Fundación

k In hac uita tantummodo penitencie patet libertas: post mortem uero nulla correctionis est licenciam. Unde et dominus dicit. Me oportet operari opera eius qui me misit: donec dies. Veniet autem nox: quando nemo potest operari. Hinc et propheta. Date inquid domino deo uestro gloriam. ante quam tenebrescat: id est ante quam mors eterna preueniat. In hac uita dum estis: deum per penitentiam glorificate.

lx Adhuc in hoc seculo penitentiam operantibus: dei misericordia subuenit. In futuro autem iam non operamur: sed rationem nostrorum operum ponimus.

k Per id deteriorantur plerique iniqui: pro quo patienciam dei spacium acceperunt emendandi. quia illi moram uiuendi non uertunt ad penitenciam: sed ad peccandi usurpant audaciam. E malo autem in deterius uadit. qui tempus sibi ad penitendum indultum: ad libertatem praui operis utitur.

k Festinare debet ad deum penitendo unusquisque dum potest. ne si dum potest noluerit. cum tarde uoluerit: omnino non possit. Proinde propheta ait. Querite dominum dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est. Et ubi inueniri potest nisi

in hac uita in eternum et ipse est omnibus in providen-
tibus sed. Nam tunc iam longe erit, quando dix-
erit ne iungerentur eterni. Modo enim non uidetur k
et ipse est. Tunc uidebitur et pro pena erit, quia
uideri potuit, et non potuit inueniri.
k Si quando quisque peccare potuit, penitet uitam
quam uiuens ab omni crimine corrigit: non du-
bium quod moriens ad eternam transeat requiem.
Qui autem praue uiuendo penitentiam in mortis
agit periculo: sicut eius dampnatio incerta est, sic et
remissio dubia. Qui ergo cupit certus esse in mo-
rte de indulgentia: sanus peniteat, sanusque k
perpetrata facinora defleat.
k Sunt qui penitentibus securitatem cito pollicentur.
quibus bene per prophetam dicitur. Curabant contritionem filie
populi mei cum ignominia dicentes. Pax pax
et non est pax. Cum ignominia quippe curat con-
tritionem: qui peccanti et non legitime penitenti
promittit securitatem. Unde et sequitur. Confusi
sunt, quia abhominationem fecerunt: id est confusi sunt
non penitendo, sed penas luendo. Aliter enim
confunditur coram iudice reus dum plectitur: atque

alter qui de malo opere erubescens corrigitur. Ille enim quia reprehensus est confunditur: iste quia se malum memoratur fecisse emendatur.

k Quamvis per penitentiam propiciatio peccatorum sit, sine metu tamen homo esse non debet, quia penitentie satisfactio divino tantum pensatur iudicio non humano. Proinde quia miseratio dei occulta est: sine intermissione flere necesse est. Neque enim umquam oportet penitentem habere de peccatis securitatem. Nam securitas: negligentiam parit. Negligentia autem sepe incautum: ad vicia transacta reducit.

k Dum per penitentiam expulsa fuerint ab homine vicia. si forte post hec intercedente securitate quelibet culpa subrepserit: confestim delectationes pristine viciorum mentem avidius irrepunt. Pulsantesque hominem in consuetis operibus gravius pertrahunt: ita ut sint novissima illius peiora prioribus. De desperatione peccantium.

Non per locorum spacia sed per affectum boni vel mali imus: recedimusque a deo. Neque enim gressu pedum. sed gressu morum elongamur vel appropinquamus ad deum.

k Perpetrare aliquod flagitium mors animae est. Contemnere paenitentiam et permanere in culpa: descendere in infernum post mortem est. Ergo peccare ad mortem pertinet: desperare vero in infernum descendere est. Unde et scriptura ait. Impius cum in profundum malorum venerit contempnit.

k Saepe diabolus eos quos converti ad paenitentiam aspicit: in immanitate scelerum perculsos ad desperationem deducit. Ut subtracta spe veniae trahat in diffidentiam: quos non potuit retinere perseverantes in culpa. Sed paenitens proinde debet callidas intra se hostis insidias: sicque dei iustitiam metuat: ut tamen quamvis in magnis sceleribus positus de venia eius confidat.

k Amplius laetatur de anima desperata et aliquando conversa: quam de ea quae numquam extitit perdita. Sic de prodigo filio. qui mortuus fuerat et revixit. perierat et inventus est. De cuius regressu magnum fit gaudium patri: non aliter coram deo et angelis copiosius esse gaudium de eo quod numquam novit peccati pe-

k Quanto enim contristat res perdita: riculum

tanto magis si fuerit inventa laetificat. Sic in evangelio pastor ille exultat. qui perditam

oue[m]. et p[ost] inuenta[m] humeris suis gaudens
ad ouile reportat.

k Nullus desperare debet ueniam: etiam si circa
finem uite. ad penitentiam conuertatur. Unumquemque
enim deus de suo fine. non de uita preterita iudicat.
Hoc quippe et legis testimonio edocetur. quod homo
de suo extremo iustificetur: quando deus pro
asini primogenita ouem iussit offerri. Hoc
in inmundiciam uite prioris mutandam: in ino
centiam boni finis. Unde et cauda iubetur offe
rri in hostiam. id est uite extrema in penitentiam.

k Multi superna respecti gratia. in extremis suis
ad deum reuertuntur per penitentiam. et quecumque mala
gesserunt cotidianis fletibus purgant: atque in bonis
factis male gesta commutant. Quibus iuste
totum quod deliquerant ignoscitur. quia ipsi quod male
gesserunt: penitendo cognoscunt.

k In uita hominis finis querendus est. quia deus
non respicit quales antea uiximus: sed quales
circa uite finem existimus. De his qui a deo

Deo deserente: ullum penitere. deseruntur.
Deo respiciente: sua mala unusquisque

uidē ꝛ plangē. et unde ceciderit cogitare. Nā
nō ulli ita despiciunť adeo: ut mala sua
deplorare nō possint etiā si uelint.
k Consiliū inmundoꝝ spirituū hoc ē: ut q̄
ipis negatū ē p̄ ꝑuaricatōne regredi ad
iusticiā. obserare aditū penitentie hōimb;
cupiāt: ne uel ipi reuitanť ad deū. Eosq: soci
os i pditōe hr̄e ɔtendūt: quib; cūq: fraudib;
in sistentes. ut aut deserant adeo aut flag
elli inmanitate desperent.
k Ingemiscendū ē ingīt. ꝛ post posita securi
tate lugendū: nec dei secreto et iusto iudicio
deserať hō. a pdenab; in potestate demonū re
linquať. Nā reuera quē de; deserit: demonis
lx Dñici ɔtēptores ꝑcepti: statim suscipiūt.
ut auťtunť adeo. a malignis spiritib; occup
ant. Hinc est illud ꝓphicū. Inimicos dei ꝑ
secunť tenebre: qui intelliguntur demones. Un
de et in psalmo legiť. Inmissiones ꝑ angelos
k Quidā repboꝝ: in potestate demo / malos.
nium occulto dei iudicio et iustissimo redi
gunť. ysaia testante. Ipse misit eis sortem.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

et manus eius divisit eis in mensuram: usque in
eternum possidebunt eam.

k Quidam electorum dimittuntur divina iusticia
in cadere in errorem peccati: sed tamen miseratione eius
reducti denuo convertuntur. De talibus enim per pro
phetam dominus loquitur. Et dimisi eum. et re
duxi eum: et reddidi consolationes.

k Non numquam enim revertens deus hominem quem dese
ruerat. rursus affligens visitat: et planctu a
lacrimarum. ac penitentie afflictione a peccatis
expurgat: dicente iob ad deum. Propter
superbiam meam: quasi leenam capies me. Reversus
que mirabiliter me crucias. Revertens enim deus hominem
cruciat: quando quem peccantem deseruerat. flagel
lando iterum visitat.

k Malis actibus contra nos amplius celestem ira
cundiam: nequaquam provocare debemus. Quin
potius si penitendo digne eius acta gesserimus:
severitatem eius in clementiam commutabimus.
Nam ille qui nos malos tolleravit. non
dubium est quod conversis clementer ignoscat. Nam
quod servatur nobis tempus penitentie, ut non sint

morte obviam precipiti: sed dei loco satisfactio
nis. Hoc totum procedit de dei clementia: ut nos
non dampnet eludeliter. sed ex peccatis ad peniten
tiam patienter. de his qui ad delictum post lacrimas
Irrisor est non penitens: qui adhuc agit reiterant.
quod penitet. nec videtur deum poscere subditus.
sed subsannare superbus. Canis reversus ad vo
mitum et penitens ad peccatum. Multi enim lacrimas
indesinenter fundunt. et peccare non desinunt.
k Quosdam accipe lacrimas ad penitentiam: et
effectum penitentie non habere. quia per inconstantiam
mentis. nunc recordatione peccati lacrimas fund
unt: nunc vero reminiscenti usum. ea que fleve
runt iterando committunt.
k Qui et preterita ulterius plangere et actionibus secula
ribus incubare: iste mundationem non habet quia
adhuc agit. que penitendo deflere possit. Ysa
ias de peccatoribus dicit. lavamini mundi estote.
Lavatur itaque et mundus est. qui et preterita plangit.
et flenda iterum non admittit. Lavatur itaque et
non est mundus. qui plangit que gessit. nec de
serit. et post lacrimas ea que fleverat repetit.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

Sic denique et alibi animam penitentem. atque iterum delinquentem et sermo divinus increpat dicens: quam vilis es facta nimis iterans vias tuas.

k Quisquis ergo culpas preteritas plorat: hunc necesse est modum teneat. ut sic admissa defleat ne iterum flenda committat. Ve mihi misero ysidoro. qui et penitere retroacta negligo: ad huc penitenda committo.

Duobus modis de peccato. peccatum committitur: id est aut in cupiditatis. aut metu timoris: dum vel quisque vult adipisci quod cupit. vel timet ne incurrat quod metuit.

k Quatuor modis committitur peccatum in corde: in ore. perpetratur et opere. Corde: suggestione demonum. delectatione carnis: consensione mentis. defensione elationis. Committitur et opere. nunc latenter. nunc palam. nunc consuetudine: nunc desperatione. Istis ergo gradibus et corde delinquitur: et opere malicia perpetratur.

k Tribus modis. peccatum geritur. Hoc est ignorancia. infirmitate. industria: Periculo autem penarum diverso. Ignorancie namque in peccavit

in paradiso eva: sicut apostolus ait. Vir non est seductus: mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Ergo eva peccavit ignorantia. Adam vero industria. quia non seductus: sed sciens prudensque peccavit. Qui vero seducitur: quod consentit evidenter ignorat. De infirmitate autem petrus deliquid: quando ad metum interrogantis ancille christum negavit. Unde et post peccatum amarissime flevit.

k Gravius est infirmitate: quam ignorantia quemquam delinquere. Graviusque industria: quam infirmitate peccare. Industria namque peccat: qui studio ac deliberatione mentis malum agit. Infirmitate autem: qui casu vel precipitatione delinquid. Nequius autem et de industria peccant: qui non solum bene non vivunt: sed adhuc et bene viventes si possunt a veritate divertunt.

k Sunt enim qui ignorantes peccant. et sunt qui scientes. Sunt etiam et qui pro ignorantie excusatione scire nolunt: ut minus culpabiles habeantur. qui tamen se ipsos non muniunt sed magis decipiunt. k

FLG Fundación Lázaro Galdiano

k Nescire simplicit᷑: ad ignorancia͂ ptinet.
Noluisse uero scire. ad contumace͂ supbiam
voluntate͂ ꝗppe ꝑprii dn̄i uelle nescire: quid
aliud est. quā uelle dn̄m supbiēdo contempne
k Nemo igit᷑ se de ignorantia excuset, re.
qr deus nō solū eos iudicat: qui a cognitione
sua recedunt᷑. s; etiā illos qui nescierunt te
stante eodem dn̄o p pphām. Disperdam
inqd hoīes a facie t᷑re: et eos qui auertunt᷑
post tergum dn̄i. et qui nō quesierunt do
minum: nec inuestigauerunt eū. Et psalm᷑.
Effunde inquid irā tuam in gentes que
te non nouerunt. De leuioribus pc̄cis.
Multi uitā sine crimine possunt hr̄e:
sine pc̄co non possunt. Nam quāuis i
hoc sc̄lō magna iusticie quisq; claritate
resplendeat: nunq̄ tn̄ ab ipsis pc̄coꝝ sor
dibus caret. Johne aplō attestante qui ait.
Si dixerimus qr pc̄cm non hēmus: ipsi nos
seducimus. et ueritas in nob non est.
k Quedā sunt facta pc̄ci similia. s; si bono
aio fiant: non sunt pc̄ca. Vt puta. potestas

si non se,

si non se ulciscendi cupiditate: sed magis corri
gendi studio ulciscatur in reum.

K Item sunt peccata levia: quae ab incipientibus
cotidiana satisfactione purgantur. Quae tamen a perfe
ctis viris: velud magna crimina evitantur. Quid
autem homines de magnis sceleribus agere debent.
quando etiam perfecti levia quoque delicta: quasi
gravissima lugent.

K Non solum gravia: sed et levia sunt cavenda peccata.
Multa enim levia unum grande efficiunt. sicut solent
de parvis et minimis guttis: immensa flumina
crescere. Numerositas enim in unum coacta exundantem

K Peccata quae incipientibus levia sunt: efficit copiam.
perfectis viris gravia deputantur. Tanto enim maius
cognoscitur esse peccatum: quanto maior qui peccat habetur.
Crescit enim delicti cumulus iuxta ordinem meritorum
et saepe quod minoribus ignoscitur: maioribus impu

Experimento minorum De gravioribus peccatis tatur.
peccatorum: maiora committi peccata ut durius feri
antur per magnis sceleribus. qui de parvis corri
gi noluerunt. Judicio autem divino in reatu ne
quiore labuntur. qui distringere minora sua

facta contēpnunt.

k Multi a crimine i crimen currut: q dei
cogniciõem habentes. amorē ei⁹ negligut.
Et quē nouerut pscienciā: pactõnē non
ueñerat. Ideoq cecant diuino iudicio pu
nienda committere. & in pena commissi fa
cinoris. facinus deti⁹ accidere.

k Sepe pccm alti⁹ pcci causa ē: qd cū com
mittit: aliud ex ipso. qi sua soboles orit. Sic
fieri solet nasci libidinē: ex nimia uentris
ingluuie. Pena uero pcci. pccm admittit:
qndo pro mto cuiusq pcci. deo deserente in
aliud pccm deti⁹ itur: de quo amplius q ad
miserit sordidet. Ergo pcedens pccm. cā ē
sequētis pcci. Precedencia itaq pcca: sequenciu sc
elerum cā ut illa q secunt sīt pcedencia

k Precedenciū pccoꝝ pena. um pena.
ipa uocat. in duratio ueniens de diuina
iusticia. Hinc ē qd ait ppheta. In durasti
cor nrm: ne timeremus te. Neq dū qui
cumq iusti sūt. adeo in pessimunt ut ma
li fiant: sz dum mali iam sūt. indurant

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

ut deteriores existant. sicut et apostolus dicit. Quia
ueritatem dei non receperunt ut salui fierent:
immisit in illis deus spiritum erroris. Facit ergo
deus quosdam peccare. sed in quibus iam talia
peccata precesserunt. ut iusto iudicio eius me-
reantur in deterius ire. Alia quippe peccata precedenti-
bus aliis peccatis prolabuntur in penam: quia peccata me-
k Quedam de ira dei ueniunt peccata: [illegible] rentur.
que pro in(con)sulto aliorum. compensantur peccatorum. Unde et
propheta. Ecce inquit tu iratus es. et nos peccaui-
mus. in ipsis fuimus semper. Tanquam si diceret.
quia semper in peccatis fuimus. iratus es: ut deterius
peccaremus. Quid enim sit ira dei mereri: quid ue-
ro prouocare. prudens lector scire debet. Gra-
uius namque est ira que prouocatur: quam ea que me-
retur. Iram meremur: quando ignorando peccamus.
Prouocamus: quando scimus bonum facere nec uolu-
k Nunc nam dei dum uiuimus: [illegible] mus. in iniq-
uitate possimus. Timeamus ergo ne ueniente
illo terrore iudicii sentiri possit ira que uitari non possit.
Maioris est de manifestis occultisque peccatis.
culpe manifeste: quam occulte peccare.

Dupliciter enim reus est qui aperte delinquit: quia et agit et docet. De talibus ysaias dicit. Et peccata sua quasi sodoma predicaverint: nec absconderint. Multi enim publice delinquentes: sine ullo pudore sua flagicia predicant. nec ulla utuntur sceleris verecundia. Quedam enim iam iusticie portio est. iniquitatem suam hominibus abscondere. et in semetipso de peccatis propriis erubescere.

k Peccatum speciale: crimen est. Peccatum sedicens clamor est. De quo etiam dicit apostolus. Et clamor auferatur a vobis. cum omni malicia: id est cum ipsis peccatis.

k Ex eo ipso quo quisque peccatum quod agit abscondit. iudicii iam esse iudicium: quia non erubescit. nisi conscientie reatu. Ergo ex hoc ipsum quod quisque de facto suo erubescit: ipse sibi iam iudex fit. De

Aliud est non peccare propter amorem.

Amore dileccionis dei: aliud timore supplicii. Qui enim amore caritatis dei non peccat: orrescit omne malum amplectendo iusticie bonum: nec eum delectat peccatum. etiam si sceleris inpunitas promittatur. Qui vero pena sola supplicii in se vicia reprimit. quamvis non expleat opus

pcti: uiuit tn̄ i eo uoluptas peccandi. doletq:
sibi i licitū qd' lex phibe̅ dinoscit᷑. Ille ergo
m̄cedem boni opis pcipit: qui amando iu
sticiam facit. nō is qui eā solo metu penarū i
k Quidā etiā diligūt pccm̄ mūq custodiūt.
et faciūt. Quidā diligūt tantū et nō faciūt.
Plerique uero faciūt tm̄: et nō diligūt. Non
nulli pccm̄ faciūt. et tn̄ iusticiā oderūt. Gra
uius aūt peccat. qui nō solū pccm̄ diligit sz
et facit: quā qui nō facit et diligit. Grauiꝰ qz
itēdū q diligit et nō facit: quā q facit ⁊ odit.
k Grauissimū ē nō solū facere: sz et diligere
pccm̄. Nam sūt quidā q ofestim pacto fla
gitio ofundunt᷑. Et sūt q solum nō dolent
gessisse malū: sz etiā de ipo mali ope gliant᷑.
sicq: ad coparatōnē mali fit deterius: dū de
uicijs gratulantes extollunt᷑ in peiꝰ. De talibꝰ
ait salomō. Qui letant᷑ cū male fecerint: et
exultant in rebꝰ pessimis. De ꝑcandi necce.
Interdū mali qd' sumꝰ. necessitate pociꝰ: nō
uoluntate existimꝰ. uertenda est aūt necessit
as mali: in uoluntate boni. Plerique nō uolu

Fundación Lázaro Galdiano

nitate. sed soli necessitate peccant: pro inopia nescientes
qualem inopiam. et dum plenius sciunt necessi
tatem refugiunt, alienis bonis privantur.

k Item nonnulli peccant voluntate non necessi
tate convicti: nullaque coacti inopia exist
unt iniqui. sed tantum gratis cupiunt esse mali. Hi ne
que ei ipsum tantum amant quia appetunt. sed ip
sa tantum peccati malitia delectantur. De peccati con

suetudine.

Melius est peccatum cavere
quam emendare. facilius enim resistimus
hosti a quo needum victi sumus: quam ei a quo iam
superati ac devicti cognoscimur.

k Omne peccatum antequam admittatur amplius per
timescitur. Quamvis autem grave sit, dum in usum vene
rit. leve existimatur et sine ullo metu committitur.

k Istis fomitibus quibusdam gradibus gignitur
omne peccatum. Cogitatio namque prava delecta
tionem parit: delectatio consensionem. consensio
actionem: actio consuetudinem. consuetudo ne
cessitatem. necessitas mortem. Sicque his vin
culis homo implicatus quadam cathena vitiorum
tenetur astrictus: ita ut ab ea evelli nequaquam

ualeat. nisi diuina gratia manum iacentis apprehendat.
k Peccatum admittere: cadere est in puteum. Consue
tudinem uero peccandi facere: os putei est coang
ustare. ne is qui cecidit ualeat exire. Sed inter
dum etiam tales deus liberat: dum eorum desperationem
ad conuersationem libertatis commutat. Ipso ei misericordiam
et peccata dimittuntur. que pergente fit ne iterum peccata
k Nequissimum peccare: peius est ndo cat.
peccandi consuetudinem facere: ab illo facile.
ab hoc cum labore resurgitur: dum male consue
tudini repugnatur.
k Male agendi consuetudinem. recessum esse propheta
asserit in profundum: cuius usu qui quadam lege homo
tenetur astrictus ut etiam quando non uult peccatum commit
tat. A lapsu uero cito resurgitur: non est ipsum
dum ire. Apostolus legem peccati dicit: in membris
nostris. Que lex consuetudo est. qua peccando inci
pimus. et non ab ea cum uolumus discedimus: quia
necessitatis uinculo per consuetudinem retinemur.
k Multum uero amor agit in homine: et resultat
contra male consuetudinis legem. Bene autem audacter
de bona consuetudine exultat: qui ualentem in se re

perimit quod in solent in pugnat.

k Frequenter peccare cavendum est. nam hoc ipsum quod de malo plerosque deus nobis salutem operatur: quo mirabile est tanto periculum est. Propterea metuendum est confidere ita salvari. ne forte dum expectamus amicius sanari: et vicia multiplicemus. et salutem non adipiscamur. Ergo studeamus aut non cadere: aut cito conversi a lapsu consurgere.

k Omnino peccare cavendum est. quod si humana fragilitate peccatum subrepserit: confestim erit corrigendum. quod nequiter senatur commissum. Cito enim corrigitur culpa: que cito cognoscitur. Tardius sanatur autem vulnus. quod iam putrescentibus membris. longo post tempore curationibus adhibetur.

k Iteratio peccati gravior est: sicut si morbus super morbum veniat. sicut si imber super imbrem occurrat. Mora peccandi: immanitatem facit sceleris. Unde et propheta. Ve inquid qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis: et quasi vinculum plaustri peccatum. Trahit enim iniquitatem ut funiculum: qui tardat converti ad deum. Trahere est enim iniquitatem: moram facere iniquitati. Unde et psalmus. Prolongaverunt iniquitates

suas: dn̄s iustus cōcidet ceruices peccatoꝝ. De peccati recordatione.

Bonū ē hōi semꝑ ante oculos ꝓpria adhibere delicta: sc̄dm psalmi sententiam. et pc̄cm meū ante me est semꝑ. Sic enī nō oportet reminisci pc̄ci affectum: sic semꝑ necesse est. unūquemq; suum inde flendo cōmemorare pc̄cm.

k Apud iustū recordatio pc̄ci: facit tediū aī. Qui aūt luxurie et cupiditati subiecti sunt: contumaci superbia etiā de ipso pc̄ci ope gl̄iant.

k Nerito dei tanta recordatō debet ēē pc̄ci: ut ea que gessit. semꝑ lacrimis ꝯficeat. Unde et psalmus dicit. Conuersus sum in erumpna mea dū ꝯfringitur spina. Pc̄cm meū cognitū feci. et dixi ꝓnuntiando aduersū me iniusticias meas dn̄o. Supra enī dixerat qm̄ tacui: hoc ē nō sum ꝯfessus. inueterauerūt ossa mea dū clamarē tota die. Quid ergo tacuisse se penitet: nisi ꝯfessionem pc̄coꝝ. Quid clamasse se dolet: nisi defensionē maloꝝ. Qui ergo pc̄coꝝ suoꝝ defensor extitit. necesse ē ut puniendo accuset: qđ superbiens p̄ue amisit.

Bipertita est causa **De cogitatione.**
peccandi: id est operis et cogitationis. Ex quibus
una iniquitas dicitur, quod opere geritur. Aliud iniusti
cia: quod cogitatione admittitur. Prius autem actio
resecanda est: postea cogitatio. Prius prava
opera: postmodum desideria. Vicissim autem et a co
gitatione opera procedunt: et ab opere cogitatio nas
k Quamvis et si ab opere malo quisque cit.
naverit: pro solius tamen prave cogitationis mali
cia non erit innocens. Unde et dominus per Ysaiam.
Auferte inquid malum cogitationum vestrarum ab oc
ulis meis. Non enim solum factis, sed et cogitationibus
delinquimus: si eis illicite occurrentibus delectemur.
k Sicut vipera a filiis in utero positis lacerata perimi
tur: ita nos cogitationes intra nos enutrite
occidunt. et concepte interius interno veneno consum
unt animamque nostram crudeli vulnere perimunt.
k Non est arbitrii nostri. cogitationis prave sug
gestionibus pervenire. facere autem in animo cogitatio
nem nostre adtinet voluntati. Illud ergo ad cul
pam non redigitur: istud culpe proprie imputatur. Nam
cogitationes illicitas occurrere demonum est: cogi

tationibus oblectari perversis. nimium est.

k Plerumque fieri solet. ut inmunde corporalium rerum
species quas didicimus. nostris mentibus opponantur:
et nolentes eas cogitemus. Et quantumque ab eis
aciem mentis avertere nitimur. tanto ille se magis
animo ingerunt: obscenisque in nobis motibus obre-
punt. Sed fit hoc pro condicione mortali quam mer-
uit primus homo: in penam sui peccati.

k Dum vir quisque divina illuminatione prevenitur:
statim molestiis turpium cogitationum pulsatur.
Sed dei servus iudicio timoris dei ea tempta-
menta a semetipso reicit: bonisque contra obiec-
tis cogitationibus turpes a se repellit.

k Magna observantia circa cordis est custodiam ad-
hibenda: quia aut bone aut male rei ibi consistit
origo. Nam sic scriptum est. Ex corde exeunt
cogitationes male. Ideoque si prius prave cogita-
tioni resistimus: in lapsum operis non incurrimus.

k Non est timendum si bona malaque in cogitationem
veniant. sed magis gloriandum est. si mens mala
a bonis intellectu rationis discernat. Item
nichil minuat. quod inter bonum et malum sensu

prudentiori discernimus: nisi ope aut mala cogitata caueamus: aut bona illecta faciamus.

Humana condicio dum diuersis uiciositatibus mentem conturbat: etiam ante penas gehenne pro incogniti anime appetitum. iam penas conscientie patitur. De conscientia.

k Quia fugere potest homo: preter cor suum. Non enim potest. a se quisque recedere. ubicumque enim abierit. reatus sue conscientia: illum non derelinquit.

k Quamuis humana iudicia subterfugiat omnis qui male agit: iudicium tamen conscientie sue effugere non potest. Nam et si aliis celat quod egerit: sibi tamen celare non potest. qui plene nouit malum esse quod gessit. Dupplex fit ergo in eo iudicium: qui et hic sue conscientie reatu punitur. et illic perpetuali pena dampnatur. Hoc enim significat. abissus abissum inuocat: in uoce cataractarum tuarum. Abissus enim abissum inuocare est: de iudicio sue conscientie ire ad iudicium dampnationis perpetue in uoce cataractarum. idest in predicatione sanctorum. De intentione.

Oculus hominis: intencio operis eius est. Si igitur intentio eius bona est: et opus intentionis

ipsius boni. Alioquin male intentionis etiam si bo-
num in factis operibus appareat bonum iam non est:
quoniam ex sua intentione aut probatur bonum. aut rep-
robatur indignum. Bona est ergo intentio: que propter de-
um est. Mala vero. que pro terreno lucro:
aut uana gloria est.

k Qui opus bonum bona intentione non faciunt: pro
hoc magis peccant opere. per quod illuminari potuerunt.
Unusquisque bonum opus quod agit: intentione bona
agat. quoniam per mala intentione plerumque opus boni
quod agimus perdimus: etiam si minus a culpa ua-
k Sepe que apud hominum iudicia bona [illegible] carnis.
patent: apud examen diligentissimi tacitissi-
mi iudicis reproba detegitur. Ideoque omnis sanctus uere-
atur ne forte bonum quod agit. per aliqua mala inten-
tione: in oculis dei reprobum sit. De sensibus carnis.

De sensibus carnis.

Per sensus carnis. morbus irrepit mentis.
Unde et propheta dominus dicit. Omnes cogna-
tiones terre ab aquilone uenient. et ponent unusquisque
solium suum in introitu portarum iherusalem. Regna aqui-
onis uicia sunt: que sedes suas in ponunt: quando
per sensus carnis. labem anime ingerunt. Ideoque in

ipsis portis: idest in ipsis sensibus regnant. Neque
ei aliunde peccamus: nisi uidendo. audiendo.
attractando. gustando atque tangendo. Unde et
alias dicitur. Intrauit mors per fenestras nostras. Et
alibi. Et extranei ingrediebantur per portas eius.
et super ierusalem mittebant sortes. Extraneos
quippe inmundos esse spiritus: qui tamquam per portas
ita per sensus carnis animam irrepunt. et eam
illecebrando deuincunt. De sermone.

Dum quedam parua uiciorum uerba non
deuitamus: in magno lingue prolabimur
crimine. Et dum facta quedam non grauia libere
ac sine metu committimus: ad potiora scelera
et orrenda. peccandi consuetudine labimur.
k Sicut plerique multiloquiorum stulticia reprehendunt: ita rursum nimis tacentium uicia denotant. Illi enim satis laxando linguam in leuitatis
uicio defluunt: isti nimis reticendo. ab utilitate torpescunt.
k Imperitus sicut loqui nescit: ita tacere non possit. Dente enim eruditi ore loquentes: uerba perstrepunt sensu nichil dicunt.
k Sicut falsitatis crimen perficientibus pertinescit:

ita ociosa uerba a perfectis uiris uitantur.
Nam sicut ait quidam: pro ocioso uerbo ratio po
nitur: pro sermone iniusto pena exsoluitur.

k Uanos sermones: in ore xpistiani esse non de
bent. Nam sicut malos mores bona colloquia
bonos mores corrumpunt. Custodia ori ponitur.
dum quisque non se iustum: et quod magis uerum est
peccatorem fatetur. Manum super os ponit. qui bonis
operibus lingue excessum operit. Manum super os
ponit. qui male locutionis culpas bone actio
nis uelamine tegit.

k Loquens que ad deum pertinent nec faciens. et si in
utilis sibi est: audientibus tamen prodest. Qui
de sapientia laudari se affectant. loquentem prophetam
attendant. Ve qui sapientes estis in oculis uest
ris et coram uobis metipsis prudentes.

k Recte ex sententia dicit. qui ueram sapientiam
gustu intimi saporis senat. Accentiendo eum:
sententiam dei. Ne per hoc arrogantes qui sine
humilitate dicunt: de sola scientia dicunt. non de se
ntencia. Ille enim sapit: qui recte et secundum
deum sapit.

k In suam dicunt contumeliam doctores. si dum sint
ab eis dicta sapienter: minime tamen eloquenter. Gerere
enim sapientia spiritum uerborum ambitum: ac fucum in
uidiat eloquentie in flatis sermonibus per ornatum.

k Quidam curiosi delectantur audire quoslibet sapien-
tes: non ut ueritatem ab eis querant. sed ut facundiam
sermonis eorum agnoscant: more poetarum qui magis
compositionem uerborum quam sententiam ueritatis sequuntur.

k Quadrimoda est dicendi ratio. qua preuidendum
est: quid. cui. quando. uel qualiter aliquid proferatur.

k Item quadrimoda est dicendi ratio. qua aut
bene sentiendo quid bene profert. aut uel
sentiendo uel dicit: aut parum sentiendo lo-
quacitas sola ostenditur. aut obtime sentie-
ndo non eleganter profert quod intelligit.

k Item quadruplex est loquendi ratio: qua uel bo-
num bene. uel malum male. seu bonum male.
uel malum bene profert. Bonum quippe bene loquitur:
qui ea que recta sunt humiliter annunciare uidetur.
Malum male loquitur. qui quodlibet flagitium
persuadere conatur. Bonum male loquitur: qui
quodcumque rectum arroganter predicare senatur.

Malum be-

oralium bene loquitur: qui aliquid narrando in
cui detestatur: ut ab eo homines caveant.
k Corde bene loquitur qui caritatem non simulat.
Ore bene loquitur qui veritatem annuntiat. Factis
bene loquitur: qui alios bonis exemplis confortat.
Corde male loquitur qui iniquas cogitationes noxi
as meditatur et cogitat. Lingua male loquitur qui
pro eo quod male agit flagellatur et murmurat. Factis
male loquitur qui male vivendo exemplis su
is alios ad peius agendum informat.
k Semel bene loquitur: qui se penitendo redarg
uit. Bis bene loquitur: qui bene vivendo alios
instruit. Semel male loquitur: qui pravum vicium cito
corrigit. Bis male loquitur: qui et male vivit
et male docet. Item bis male loquitur: qui et male
cogitat et mala refert cogitata. Item bis male lo
quitur: qui et bonum quod debuit non agit et ma
lum quod non oportebat admisit.
k Mali mala respondent pro bonis et adversa pro
optimis. Boni bona respondent pro malis et
prospera pro adversis.
k Adversus convicium lingue. Fortitudo adhiben

da est pacientie. ut temptatio verbi que foris ingruat; tolerantie virtute de iuncta discedat. Non omnis qui patitur probra iustus est. sed qui pro veritate innox patitur. ille tantum modo iustus est.

k Inter irritationes lingue. et obprobria hominum isto se remedio mens iusti corroborat: ut tanto solidius in deum figatur intus quanto exterius ab humanis spernitur sensibus.

k Qui illatas sibi contumelias tranquillo animo prodit. dolorem cordis aperit: et iniurias quas fervet in animo. facile reicit. Ulcera enim mentis aperta. cito exalant. clausa intus exulcerant. Qui dolorem iniurie clauso pectore tegit: quanto amplius silentio linguam premit tanto acriorem dolorem intrinsecus nutrit. Unde et vere quidam poeta gentium dixit. Quoque magis tegitur tectus: magis estuat ignis. Tectus enim langor vehementius est: ac intus quia tacitum vivit sub pectore vulnus. De mendacio.

Mendaces faciunt. ut nec vera dicentibus credatur. Reddit hominem sepe multa falsitas etiam in veritate suspectum.

k Sepe uera p(re)mittit: qui falsa dicturus e(st): ut
cu(m) primu(m) adquisierit fide(m): ad reliq(ua) menda
cia audientes credulos faciat. Consultas uide
nt(ur) uera ee que falsa sunt: (et) ideo no(n) ex deo.
s(ed) ex suo mendacio loquntur.

k Nonnu(m)q(ua)m falsitas ueri loquio adiungit(ur). et
pleru(m)q(ue) a ueritate incipit. qui falsa (con)fingit. La
tent sepe uenena circu(m)lita melle uerbor(um). (et) tandem
deceptor ueritate(m) simulat: quisq(ue) fallendo decipiat.

k Non nu(m)q(ua)m peius est mendaciu(m) meditari: quam
loqui. Nam i(n)cautu(s) quisq(ue) in custo. solet ex p(re)ci
pitatione loqui mendaciu(m). Meditari aut(em) non po
test: nisi p(er) studiu(m). Grauius ergo ille ex studio
mentitur p(er)hibet(ur): q(uam) his qui ex p(re)cipitatione [illegible]

k Summo ope cauendu(m) e(st) om(n)e [illegible] mentitur.
mendaciu(m): quamuis non nu(m)qua(m) sit aliq(uo)d men
dacii genus culpe leuioris: si quisqua(m) pro sa
lute hominu(m) mentiat(ur). S(ed) quia scriptu(m) est q(uo)d
mentitur occidit a(n)i(m)am. (et) perdes eos qui loquun
tur mendaciu(m). Hoc quoq(ue) mendacii genus p(er)
fecti uiri summo ope fugiunt: ut nec uita cu
iuslibet p(er) eor(um) fallacia(m) defendat(ur). ne sue a(n)i(m)e

noceant: dum pulsare aliene carnis incitantur.
quamquam hoc ipsum peccati genus facillime crebrius
relaxari. Nam si qualibet culpa segnius in me
rcede purgatur: quanto magis hec facile ab
stergitur: quam mentes ipsa comitatur. Multa
mentiuntur. multaque fingunt. homines propter hominum
laudem. Sicque fit ut et illi mentiendo pereant: et
eos quos laudant ad vane glorie tumorem producunt.

k Sicut bene sibi conscius non metuit aliene lingue
ne convicium: ita et qui laudatur ab alio. non debet
errorem aliene laudis attendere: sed magis unus
quisque testimonium sue conscientie querat. cui plus ipse
praesens est. quam ille qui eum laudat. Opus enim unus
quisque suum probet. ut ait apostolus. et tunc in semetipso
quisque gloriam habebit: idest occulte in sua conscientia
non palam in aliena lingua.

lr Perfecti qui alta radice fundati sunt. et si fla
mine laudis ac vituperationis ut ceterique ventorum
medium curventur in pulsu: funditus tamen non de
iciuntur. sed pristina firmitate radicis ad se redeunt.

k Bona mens ad malum: nec precibus nec terroribus
vincitur. Nam iniqui terrorem blandiciis mis

ceant. ut aut oblectatione quacumque decipiant. aut
terroribus frangant.
k Qui laudatur in auditorum amore inseritur. sed si
veraciter et non ficte laudetur. hoc est si vita sit qualis de illo

Sicut mentiri **De iuramento.** dicitur
non potest qui non loquitur. sic periurare
non poterit qui iurare non appetit. Cavenda igitur
est iuratio nec ea utendum. nisi in sola neces
sitate. Non est contra dei preceptum iurare.
sed dum usum iurandi facimus. periurii crimen
incurrimus. Numquam ergo iurare debet qui periura
k Multa dum locuntur. iurare semper ... te timet.
delectantur. dum oporteat hoc tantum esse in ore. est.
est. non. non. Amplius enim quam est et non est a malo est.
plerumque sine iuramento loqui disponimus.
sed incredulitate eorum qui non credunt quod dicimus.
iurare compellimur. Talique necessitate iuran
di consuetudinem facimus.
lr Sunt multi ad credendum pigri. qui non
moventur ad fidem verbi. Graviter autem delin
quunt. qui sibi loquentes iurare cogunt. Quacumque
arte verborum quisque iuret. deus tamen qui conscientie te

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

dns e. ita hoc accipit: sicut ille cui iurat intelligit. Duppliciter autem reus fit: qui et dei nomen in vanum adsumit et proximum dolo capit.

lx Non est conservandum sacramentum quo malum incaute promittitur. veluti quispiam adulter cum adultera perpetuam cum ea manendi fidem polliceatur. Tollerabilius est ei non implere sacramentum: quam permanere in stupri flagitium.

k Iurare est dei illa prudencia qua statuit: non convellere statuta. Penitencia autem dei: rerum mutatio est. Non penitere autem. statuta non revocare ut illud. iuravit dominus et non penitebit eum: idest quod iuravit non mutavit.

Recedens homo a deo. **De viciis.** statim viciorum traditur potestati. Ut dum patitur infesta vicia. revertendo unde cecidit resipiscat. Et si sancti toto nisu contendunt superare vicia nec extinguunt quid agunt hii non solum non odiunt vicia sed toto ea amore sectantur.

lx Satis delicate se palpat qui vult sine labore vicia superare: dum peccati legem quam sibi deserviendo viciis fecit. sine viole

uicia doloris resecare non possit.

k Perfecte renunciat uicio: qui occasionem euitat in perpetrando peccato. Nam si uel cunctiadem nec peccare et data occasione peccaueris: tu et reus et iudex es: qui et commissa dampnas et dampnata committis. Se autem iudice reus est: qui uicia accusat et perpetrat.

k Quedam uicia dum non perfecte uitantur. suos in se faciunt relabi auctores. Nam si unum uicium districte uitetur et alia negligantur in cassum labor est. Non enim potest in unius obseruatione uirtutis fortiter perdurare: cum alia uicia dominantur in corde. Nonnumquam hominem sua uicia persecuntur: quia nimirum qui prius uolendo ea sibi fecit socia. postea sentit etiam nolens stimulosa.

k Nonnulli non antea in errorem uiciorum labuntur. nisi prius interioris rationis perdiderint oculos. Sicut sampson non antea ab allophylis ad erroris ligatus est machinam: nisi postquam ei illi lumina oculorum extincta.

kr Quidam uegetante mentis ratione: uiciorum superantur in cursu. sicque deinde in temptatione bonorum operum perdunt: sic rex babilonis in oculis sedechie.

patris filios ipsius interfecit. et sic postea oculos eius
amisit. Ac per hoc post malorum operum consuetudinem.
et in retrospectionem bonorum: perit quedam iteratio.
Sic gignuntur ex quo ex viciis vicia et ex
peccato peccata: ut dum non eum virtutibus virtu
tes pariant. incedant in maximis. Et res oriantur:
dum defenduntur admissa nec lamentantur. ex fla
gicio ad superbiam itur. Unde fit ut duplicati sit
criminis reus: qui et admittit scelera pro volun
tate. et defendit ea per contumacie tumorem.
k Sic vicio vicium gignitur: sic virtus virtute conci
pitur. Ex vicio enim gignitur vicium: sicut David qui
dum non evitat adulterium perpetravit et homicidium.
Item virtus virtute concipitur: sic puritatem eva
ngelice predicationis virtutem martyrii apostoli invenerunt.
kr In cordibus sceleratorum invicem sibi succe
dunt vicia. ut dum unum habuerit. succedat ali
ud: iuxta Ioel prophete testimonium qui ait. Resid
uum eruce comedit locusta: et residuum loc
uste comedit brucus. et residuum bruci comed
it rubigo. Propterea quod ista sub viciorum allego
ria colliguntur. quia scilicet expergiscimini ebrii et flete.

k Aliquando utilit' peccat' i minimis uicijs: ut maio
ra uitia caueant'. Sec(un)d(u)m pauli ap(osto)li: minora p(er)
mittentis pecc(at)a: ne maiora p(er)petrent'. Veracit' aut(em)
sanant' uicia: que uirtutib(us) non uicijs excludu(n)
tur. Quorumda(m) aut(em) queda(m) latentia uicia tu(n)c appa
rent. q(ua)n(d)o ab alijs uicijs no(n) desinunt. De male
Interdum et male usis uirtutib(us).
uirtutes ex se uicia gignunt q(uo)d fit p(er) i(m)moderatu(m)
animi appetitu(m) cu(m) non sufficit donu(m) q(uo)d
meruit: nisi inde aut laudes. aut lucra capiat.
k Interdu(m) uirtutes uicia gignunt. [...] q(ui)escent.
du(m) aliq(ua)ndo p(ro) t(em)p(or)e oportuno. minime relaxan
tur. Sicq(ue) fit. ut q(ue) congruo loco uirtutes sunt
incongruo uicia deputent'. uelut si p(ro) fr(atr)is adue
ntu canonicu(m) non soluat' ieiunium. Virtute(m)
q(uo)q(ue) discretionis. a paulo summo ap(osto)lo. q(ui) ad t(em)p(u)s
egit. q(uo)d agendu(m) esse o(mn)i(n)o prohibuit.
kr Item queda(m) u(ir)tutes du(m) discretio(ne)m no(n) seruant:
in uicijs transeunt. Nam sepe iusticia dum
suu(m) modu(m) excedit. crudelitatis seuicia(m) gig
nit. Et nimia pietas dissolutione(m) disciplinae pa
rturit. Et zeli studium du(m) plusqua(m) oportet

accenditur: in iracundie uicium transit. Et nimia
mansuetudo: torporis segnicie gignitur. Pru
dentis autem uiri discretio. sollerter prospicit. ne
bonum intemperanter agat: et ne de uirtute
in uicium transeat.

lx Item apud quosdam ex uirtute uicium gignitur:
dum quisque de castitatis et abstinentie uirtutis glo
riatur. Nam et qui elemosinam inanie glorie cau
sa impertit: ex uirtute uicium facit. Sed et is
qui de sapientia arrogantiam habet. et qui pro iusticia
premium appetit. et qui aliquod donum dei quod meru
it in suam laudem conuertit: aut in malos usus as
sumit. procul dubio uirtutem in uicium transfert.
Homines de uirtutibus uicia nutriunt: ex quibus
pereant. Verum deus arte potentissima ex nostro ui
cio uirtutes format: quibus nos ab iniquita
te reformet. De simulatis uirtutibus.

Quedam uicia species uirtutum proferunt. ideoque
perniciosius suos sectatores decipiunt. quia
se sub uelamine uirtutum tegunt. Nam uicia que
statim uirtutum contraria apparent. cito dum in palam
uenerint emendantur. Propter quod ueraces co

rum: de talibus criminibus erubescunt. Carnales autem plerique p insensualitate mentis. nō agnoscunt uiciū esse culpabile: qd dignum uidet dapuatōe. Itē quedā uicia spēs uirtutū ēē uident: & tn̄ uirtutes non sunt. Nam iracundia sub pretextu iusticie. crudelitas agitur. et putat ēē uirtus. qd nimirū est uiciū. Sic & remissa segnicies: mansuetudo ēē creditur. et qd agit torpēs negligencia putat agere idulgencia pietatis. Nonnūqȝ etiā uirtutem largitatis. imitat uiciū pdige effusionis. Et uirtutē pcītatis: tristis tenacitas imitat. Et uicium pertinacie absondit sub uirtute ɔstancie. Itē timor sub spē obediencie occultatur. et dicit uirtus humilitatis: qd tn̄ uicium ē timoris. Sȝ et pcītas uocis. p[illegible] libertate accipit. et uiciū pigricie. quietis uirtutem imitat. Porro uiciū inquietudinis: uirtutem se uult uocari sollicitudinis. Et pcītacionis facilitas: feruor boni studii credit. Et boni agendi tarditas: ɔsilii mora ēē iudicatur: dum tn̄ illa sit uirtus. illa uiciū. Tali igitur

exemplo: uicia sp̄es uirtutū imitant̄. Et inde
se nō uīci ee iustos cōfidunt: unde maxime
rep̄bant̄. Captum exemplū uicio℞. de latronis
sp̄e sumit̄. Nam sic ex insidiis latro p̄dit. seq:
it agentib; iungit. fingens se socium. donec
decipiat ip̄uisū. et dū subito erripit. ad ma
liciam ut ad homicidiū. ad extā latro ma
nifestꝰ ostendit̄: ita se inserunt medio p̄icu
lose uirtutib; uicia. quousq; om̄em boni op
is efficaciā. i suis usib; rapiant. Et aīa que
sibi erat placens de uirtutib;: decepta se cōs
piciat: uiciis dāpnabilib;. *De appetitu uir*

AD uirtutes difficile cōsurgimꝰ: *tutum.*
ad uicia sine labore dilabimur. Ista enim
p̄na: illa ardua sunt. Grandes enim sudores
ꝑpetimꝰ: ut ad celum conscendere ualeamus.

k Quemadmodū ad uirtutū tendentes culmen
nō a summis inchoant sed a modicis ut sensim
ad altiora pertingant. ita et q̄ dilabunt̄ ad uicia:
non statim a magnis criminib; incipiunt:
sed a modicis assuescunt et sic in maximis
proruunt.

FLG

k Sicut paulatim homo a minimis uiciis in maximis proruit: ita a modicis uirtutibus gradatim ad ea que sunt excelsa contendit. Qui autem in ordinate uirtutes comprehendere nititur: cito periclitatur. Hec est causa in rerum natura. ut quecumque uelociter ad perfectum tendunt. sine dubio celeriter finiantur. Sic herbe que tanto festinius pereunt: quanto celerius crescunt. At econtra arbores alta radice fundate: ideo perdurant diutius: quia gradatim ad perfectum perueniunt.

k Nichil prodest animo malo. agere aliquod bonum: sed prius est cohibendum a malo. deinde exercendum bonum. Hoc enim indicat propheta cum dicit. Quiescite agere peruerse: discite bene facere.

k Prius uicia extirpanda sunt in homine: deinde inserende uirtutes. Nam coherere et coniungi non potest ueritas cum mendacio. pudor cum petulantia: fides cum perfidia. castitas cum luxuria.

lr Quedam sunt summe uirtutes. quedam uero medie. Fides. spes. et caritas. summe uirtutes: nam a quibus habentur. utique feliciter habentur. Alie uero uirtutes medie sunt: quia et ad

utilitatem et ad perniciem possunt haberi. Sed de his
arrogantur quisque tumuerit. ut puta doctrina.
ieiunium. castitas. scientia. siue temporales diuicie de
quibus scilicet et bene operari possimus et male.
k Quisquis ex deteriori iam melior esse cepit: ca
ueat de acceptis extolli uirtutibus ne grauius
per uirtutes corruat: quam prius ex lapsu uicior ia | cebat.
k Quem deus iustificat. ne uetustum se de uir
tutibus erigat. quedam illi uirtutum dona tribu
it: quedam retrahit. ut dum mens de hoc quod habet
erigitur. iaceat de hoc quod nequaquam habere cognoscitur
lr Quisquis dono celestis gratie inspi | humiletur.
ratus. ad uirtutes erigitur. si forte moderantis
dei manu aliqua aduersitate reprimitur: ne
de acceptis uirtutibus attollatur. frangi non debet.
quia et hoc ipsum quod plagis humiliatur. equa
nimiter ferre procul dubio uirtutis est magne.
Tunc se uiri de pugna uirtutum aduersus uicia.
sancti ueracius auctiorum collusione detergunt.
dum ab eis contra singula uicia: uirtutes sing
ule opponuntur. Incendunt uicia cum uirtutibus
ad utilitatem confligunt: ut ipso certamine ut

mens erigatur. ut ab elatione contritis aliis resti
k Adversus impetus vitiorum contrariis [...] gandum
virtutibus est pugnandum. Contra luxuriam enim
cordis est adhibenda munditia. Contra odi
um: dilectio preparanda. Contra iracundiam:
paciencia proponenda est. Porro contra timorem:
fiducia adhibenda est virtutis. Contra torporem: zeli
premium. Tristicie quoque gaudium. accidie fortitudo. a
varicie. largitas. superbie. humilitas opponen
da est. Sicque singule virtutes nascentia contra
se vitia reprimunt. ac temptationum motus virtute
divine caritatis extingunt.
kr Libidinem. abstinencia domat. nam quantum corpus
inedia frangitur: tanto mens ab illicito appetitu:
revocatur. Adversus iram: tollerantia dimicat. Ira autem:
semetipsam necat. Sustinendo autem paciencia victor
iam portat. Tristicie merorem. spes eterni gaudii su
perat: et quem turbata mens de exterioribus afficit. in
dulcedo interioris tranquillitatis lenit. Adversus in
vidiam. preparatur caritas. et adversus ire incendia:
mansuetudinis adhibeatur tranquillitas.
k Superbiam diaboli imitantur superbi: adversus

quia opponitur humilitati xpisti. qua humiliantur elati.
Principalium septem uitiorum: regina et mater superbia
est. Eademque septem principalia. multa de se partu
riunt uicia: quia ita sibimet quadam cognatione
iunguntur. ut ex altero alterum oriatur. Sicut prin
ceps septem uiciorum superbia nos eorum potestatibus
subdit: ita xpistus septiformi gratia plenus. a dominatu
uiciorum nos eruit. Et quos illa addicit septem
plici uicio: ille liberat septiformis gratie dono.

Omni uitio deteriorem esse **De superbia.**
superbiam: seu propter quod a summis personis et primis
assumitur: seu quod de opere iusticie et uirtutis exori
tur. minusque culpa eius sentitur. Luxuria uero carnis
ideo notabilis omnibus est. quia statim per se turpis est.
et tamen pensante deo superbia minor est. Sed qui
detinetur superbia et non sentit: labitur carnis lux
uria. ut per hanc humiliatus. et a confusione sur
gat et a superbia.

k Omnis peccans superbus est. eo quod faciendo uetita.
contemptum habeat diuina precepta. Recte ergo
initium omnis peccati superbia: quia nisi precesserit manda
torum dei inobedientia. transgressionis non sequitur culpa.

omnis superbia

k Omnis superbia tanto in imo iacet: quanto in
alto se erigit. tantoque profundius labitur: quanto ex
celsius elevatur. Qui enim per propriam superbiam attollitur:
per dei iusticiam inclinatur. Qui inflantur superbia:
vento pascuntur. Unde et propheta Omnes inquid
pastores tuos. pascet ventus. Hic est spiritus superbie.

k Qui de suis virtutibus superbiunt. ex ipsis iudica
ndi sunt operibus: quibus pro virtutibus utuntur.
quia rem bonam non bona voluntate faciunt. Nam
virtus. sine humilitate virtus quelibet: et sine
caritate in vicio deputatur.

k Merito superbie diabolus a superna beatitudine cor
ruit. Qui ergo de virtutibus attolluntur: dia
bolum imitantur. Et exinde gravius corruunt:
quia de excelso labuntur.

lx Superbia sicut origo est omnium criminum: ita rui
na cunctarum virtutum. Ipsa est enim in peccato prima:
ipsa in conflictu postrema. Hec enim aut in
exordio mentem per peccatum prosternit: aut novissi
me de virtutibus deicit. Inde et omnium peccatorum
est maxima: quia tam per virtutes quam per
vicia humanam mentem exterminat. Sibi cade

re superbiam: ubi et nasci. Ut non sit superbis
aliud culpa. aliud pena. sed ipsa culpa: sit illis
k De superbia nasci arrogantiam: non | pena.
de arrogantia nasci superbiam. Nam nisi prec
esserit occulta elatio mentis: non sequitur aper
ta iactantia laudis. Ita ergo in culpa preponitur
superbia arrogantie. sicut preferitur origine.
k Plerumque ad elationis emendationem: providen
tia dei aliquo casu non nulli cadunt. Pro
quo lapsu reprehensi a semetipsis humiliter sapi
ant et de muneribus dei laudari non appetant:
sed laudent deum a quo acceperunt unde la
udari se volunt. Utilius est arrogantibus quoque
vicio labi. et humiles per casum fieri quam
per elationem superbire: graviorem que ruine dap
nationem superbiam sumere. De fornicatione.

Ex culpa superbie: plerumque in abhominandam
carnis inmunditiam itur. Nam alterum pendet
ex altero. Sed sicut per superbiam mentis itur in prosti
tutionem libidinis: ita per humilitatem mentis.
salva fit castitas carnis. Deus autem non
numquam deicit occultam mentis superbiam: per car

FLG Fundación Lázaro Galdiano

nis manifestam ruinam.

k Libidinis nasci inmundicia̅. de a̅io occulta superbia. Exemplo p̅im hominis qui mox per superbiam cont̅ deu̅ tumuit: statim carnis libidine̅ sensit. 7 pudenda operuit. Quia ip̅e uniusquisq: sic deputet culpe qđ cecidit: quociens libidine uincit̅. Quia nisi p̅cessisset latens superbia: no̅ sequeret̅ libidinis manifesta ruina.

kr No̅ nu̅qua̅ gemino uicio x̅piano a diabolo appetit̅. et occulto p̅elatio̅ne̅. 7 publico p̅ libidine̅. Sȝ dum euitat quis libidine̅: cadit in elatio̅ne̅. Et du̅ in caute declinat elatione̅: cadit significat̅ in libidine̅. Sicq: ex occulto uicio elatio̅nis: ruit i ap̅to libidinis. Sȝ dei seruus discrete utrumq: pensans. sic caueat libidine̅. ut no̅ i currat elatio̅nem: 7 sic p̅imit elatio̅ne̅ ut no̅ resoluat a̅im ad libidine̅.

k Luxuriosis atq: superbis. demones plus fautores existunt: diuq: in tectis uiciis sp̅s maligni deseruiant. His e̅im maiori familiaritate iungunt̅: eisq: amplius iuxta desideriu̅ fiant̅.

k Principaliter his duobus uiciis diabolus huma
no generi dominatur. idest per superbiam mentis. et
luxuriam carnis. Unde et dominus in iob loquitur de di
abolo dicens. Sub umbra dormit in secreto
calami: in locis humentibus. Per calamum enim:
inanis superbia. Per loca uero humecta: carnis
demonstratur luxuria. Per hec enim duo uicia di
abolus humanum possidet genus: uel dum mentem
in superbiam erigit. uel dum per luxuriam carnem corrumpit.

k Quidam luxurie subditi sunt. et tamen in superbia
de ipso luxurie opere gloriantur: et inde magis
elati sunt. unde humiliari debuerunt.

k Ad comparationem mali fit deterius: quando non solum
flagitia committuntur. sed etiam de ipsis flagitiis ina
niter laudis preconio extolluntur: sicut scriptum est.
Laudatur peccator in desideriis anime sue. Quid enim
peius quam in flagitiis miseros gaudere. de
quibus iam debent copiosius deplorare?

k Libido tunc magis queritur: dum uidetur. Nam
sicut quidam sapiens ait. Prima fornicationis
oculorum tela sunt: secunda uerborum. Sed qui non
capitur oculis: potest uerbis resistere. Suffi

FLG Fundación Lázaro Galdiano

ac natura ubi ad huc lib' effectus est.

k Qui delectationem refrenat libidinose sugge
stionis: non transit ad consensum libidinis. Cito ei
resistit opus: qui titilanti se non accomodat de
k Durius inpugnatur qui usque ad consen | lectationi.
sionem. et si non usque ad perpetrationem temptatur: quam
is qui sola suggestione pro conditione carnis
temptamentis sollicitatur. Stimuli carnis qui in
paulo excitante sathane angelo inerant ex le
ge peccati erant: qui in menbris hominis de necessi
tate libidinis habitat. Quam relinquente domino in
se expugnatur. perficitur perficitur. et in firmitate libid
inose titillationis uirtutem suscipit gloriosi certaminis.

hr Servus dei multa certamina de sua carne
mouentur. Nam quamuis in amore dei. cor sit in
concussa intencio: mens tamen de carne quia ex
terius gestat: intima perpessa tolletat. Deus autem
qui hec ad probationem permittit: gratia praegente suos
k In deo non numquam electi | non deserit.
lapsu carnali corruunt: ut uicio superbie qui
de uirtutibus tument sanentur. Et qui de uir
tutum effectibus extollunt superbi ut cadant:

carnis uicio humiliantur ut surgant.

k Ante quam perficiatur adulterium in opere: iam ad
ulterium extat in cogitatione. Ex corde eius pri
mum fornicationes sunt auferende: et non prerum
punt in opere. Hinc est quod per prophetam dicitur.
Accingite lumbos uestros: super ubera uestra. Hec
est in corde libidines resecare: que ad lum
bos patent. Nam cor super ubera est: non in lumbis.

k Libidinis inmoderata licentia: nescit habere
modum. Nam dum se uiciosis atque inexplenda
fornicatione carne luxuriante elaxauerit: ni hil
hominus ad alia nefanda scelera suaden
tibus demonibus transit: dumque inmoderate
metas pudoris excesserit. crimen criminibus a
dicit: paulatimque ad deteriora procedit.

k Non ita suauis est amantium ymo amentium
inexperta carnis libido. sicut experta. Nec ita de
lectat fornicatio: dum primum committitur. Nam
repetita: maiorem delectationem ingerit. Iam
uero si in usum uenerit: tanto perditis du
lcior fit: ut superari difficile sit. Unde et sepe
ex consuetudine delinquendi qui captiui ad

FLG
Fundación
Lazaro Galdiano

p̄ccandi cū quadā uiolentia trahim̄: sen
simq3 nr̄os contra rectā uoluntatem in nob̄
rebellare sentimus.

k Si pl9 oblectat mentē delectatio fornicatio
nis quā amor castitatis: adhuc ī hoīe p̄ccm
regnat. Certe si ampli9 delectat pulcritu
do int̄ne castitatis. iā nō regnat p̄cca: set
regnat iusticia. Nam nō solum comissa
fornicatōe p̄ccm regnat in hoīe: s3 si adhuc
delectat. atq3 aīm teneat. procul dubio reg

kr Fornicatio carnis: adulteriū ē.   nat.
fornicatio aīe seruitus idolorū ē. Est aūt et
spiritalis fornicatio scdm qd dn̄s ait. Qui ui
derit mulierē ad concupiscendū eam: iā me
cat9 ē in corde suo. Omnis ī munda pollu
tio fornicatio dr̄: quāuis quisq3 diuersi
turpitudinis uoluptate prostituat. Ex de
lectatōe ei fornicandi: uaria gignuntur
flagitia q̄b9 regnū dei claudit: et hō adeo

k Int̄ cet̄a septem uicia. fornicatō [separatur.
maximi est sceleris: q2 p̄ carnis īmundi
tiam templum dei uiolat. et tollens mēbra

FLG Fundación Lázaro Galdiano

x̄: facit membra meretricis. Maxime per car
nis luxuriam humanum genus subditur diabolo:
quam per cetera vicia. Cum enim ille variis temptamen
tis illectos homines conetur pervertere: magis tamen in
ecandi desiderium suggerit. quia utrumque sexum in
hoc vitio amplius agitare contendit.

k Demones scientes pulcritudinem esse anime ca
stitatem. et per hanc hominem angelicis iungi meritis. ex quibus
illi lapsi sunt quoesiti. Livore percussi invidie in
iciunt. per sensus corporis opus. desideriumque libi
dinis. quatenus a celestibus deorsum delectam
animam pertrahant. secumque quod vicerint gloriantes
ad tarthara ducant.

k Quando impulsu demonum mens ad delectatio
nem fornicationis impellitur. divini iudicii:
metus et eterna tormenta incendii. ante oculos
proponantur. Quia minor omnis pena: gravioris
supplicii formidine superatur. Sicut enim clavus
clavum expellit: ita sepe recordatio ardoris:
gehenne ardorem removet luxurie.

k Quidam in iuventute luxuriose viventes. in sene
ctute continentes fieri delectantur. Et tunc eligunt

FLG Fundación Lazaro Galdiano

seruiunt castitati: quia eos libido suos habere contempsit
k Nequaquam in senectute continentes predi-
candi sunt: qui in iuuentute luxuriose uixerunt.
Tales non habent premium: quia laboris certamen non
habuerunt. Eos enim expectat gloria: in quibus fue-
runt laboriosa certamina.

De continentia.

A Deo datur continentia: sed petite et accipi-
etis. Tunc autem tribuitur: quando deus ge-
mitu interno pulsatur.
k Prelatam esse uirginitatem nuptiarum. Illud est
bonum hoc optimum. Coniugium concessum est. Vi-
rginitas ammonita tantum: non iussa. Sed ideo
tantum ammonita: quia nimis excelsa. Geminum
est bonum uirginitatis: quia et in hoc mundo sollici-
tudinem seculi amittit. et in futuro eternum casti-
tatis premium percipit.
k Virgines feliciores esse in uita eterna. Ysaia te-
stante. Hec dicit dominus eunuchis. Dabo eis
in domo mea et in muris meis locum: et nomen
melius a filiis et a filiabus nomen sempiternum dabo
eis quod non peribit. Hec dubium. quod qui casti perse-
uerant et uirgines: angelis dei efficiuntur equales.

k Amanda est pulcritudo castitatis. cuius degusta
ta delectatio. dulcior inuenitur quam carnis. Casti
tas enim fructus suauitatis est: pulcritudo inuiolata
sanctorum. Castitas securitas mentis. sanitas cor
poris. Unde et aliquos gentilium gimnicos per
petuam ueneris abstinentiam exercuisse: ne uir
tutem libidine frangerent. Luxuriosa namque
uita carnem cito debilitat: fractamque celeriter
ducit ad senectutem.

k Omne peccatum per penitentiam recipit ulneris
sanitatem. Uirginitas autem si labitur: integritatem
non reparatur. Nam quamuis penitendo ueniae fructum
percipiat. in corruptionem tamen integritatem recipit pristinam.

k Uirgo carne non mente: nullum nam
premium habet in repromissione. Unde et de in
sipientibus uirginibus. saluator in iudicio ue
niens dicit. Amen dico uobis: nescio uos. Ubi
enim iudicans mentem corruptam inuenerit: car
nis procul dubio incorruptionem dampnabit.

k Nichil prodest incorruptio carnis: ubi non est inte
gritas mentis. Nichilque ualet mundum esse
corpore: qui pollutus est mente.

FLG Fundación Lazaro Galdiano

k Multi sunt reproborum qui carnalem corruptelam con
tagium nesciunt. Qui sic infecundi sunt corpore:
sic steriles manent et mente operis boni fecundi
tate. qui recte de uirginitate gauderent: si aliis
prauis operibus non seruirent. Qui usque continentiam
perstiterunt: et aliis terrenis desideriis non subtrahunt:
quamuis hunc luxuria carnis non polluat. diuer
sa tamen mundane conuersationis operatio maculat.
virgines de suis meritis gloriantes: ypocritis
comparantur. qui gloriam boni operis foris appetu
unt. quia intra conscientiam humiles habere debu
erunt. Tales ergo ad promissa celestia non perueniunt:
quia ipsi sibi uirginitatis premium per elationis
uitium auferunt. Hoc est enim in euangelio non habere
uirgines in ualis oleum: idest non seruare in
tra conscientiam boni operis testimonium: sed in fa
cie gloriari apud homines. non in corde apud deum.

k Ruina adulterii excipitur ex desiderio desti
nata matrimonii. Meliusque est uxorem duce
re: quam per libidinis ardorem perire.

k Quidam coniugale decus non pro gignendis fi
liis delectantur sed hoc per turbulenta carnis

Fundación Lázaro Galdiano

et libidinosa ɔsuetudie appetit. Sicq; bono:
k Vicia p se mala sūt. Coniugia | male utūtur.
uero et potestates p se qui dē bona sūt: p
ea uero q circa ea fiūt mala existunt. Coniu
gia enī p id mala sūt: p qd dicit apls. Qui
autē cum uxore ē: cogitat q sūt mundi.
Et ppt fornicatiōnē: unusquisq; suā uxorē
habeat. Sic et potestates: p elatiōnem oppsti
onis. Per iusticie q; puaricatiōnē: male
existunt. Nocēt enī nuptie. nocent et pote
states: sz p id qd eis uicia ponūtur. nō p se.
Exemplo itineris recti. uicta qd spine na
scuntur: q surgentes ex latere nocent eis q
recto itinē gradiuntur. De cupiditate.

Non posse quē pia spalia bella suscipere.
nisi prius carnis edomuerit cupiditates.
Non pot mens ad ɔtemplandū deū eē libera:
que desideriis huius mundi et cupiditatibus inhiat.
Neq; ei alta conspicere potit oculus quē puluis cla
k Omni pecco peior ē auaricia. et amor | udit.
pecuniarum. Unde et p salomonē dr. Nichil ē sce
lestius: quia amare pecuniā. Hec aīam suam

venale facit: quia in mente sua preciat animam suam.
k Cupiditas omnium criminum materia est. Unde
et apostolus ait. Radix omnium malorum est cupiditas:
quam quidam appetentes. erraverunt a fide. Si ergo
succiditur radix criminum: non pullulant cetera
k Multi causa cupiditatis | soboles peccatorum.
tenentes: etiam ipsam fidem renuntiaverunt. Cupiditas
enim Christum vendidit. Nam et plerisque tantum in
rebus alienis est desiderium: ut etiam homicidium
perpetrare non vereantur. Sic Achab qui appetitum
cupiditatis sue sanguinis explevit effusione.
k Sepe iniqui mala que concupiscunt et assequuntur:
quatenus de effectu mali desiderii fortius puniantur.
Electos autem suos deus non dimittit ire in desideriorum
malorum perfectionem: sed in dolore mentis guerrat eorum.
pro id quod in seculo nequiter appetunt: ut ex hac experi
entia resipiscant reversi ad deum, hii qui mente
recesserunt. Deum ergo sibi propicium adversari
noverit qui quod carnaliter concupiscit: non permittitur ad
implere. Secreto autem dei iudicio fieri: ut diutius
pereant hii quos cupiditatem effectus sua trahit secundum actionis.
k Numquam satiari novit cupiditas. Semper enim

auarus eget. Quanto magis adquirit. tanto
amplius querit. Hec soli desiderio augendi
rerum excruciatur: sed etiam amittendi metu afficitur.
kr Inopes nascimur in hac uita: inopes recessuri a
uita. Si bona mundi huius picturam crederimus.
cur picturam tanto amore cupimus.
k Plerique potentes tanta cupiditatis rabie in
flammantur. ut de confinibus suis pauperes excludantur:
ne habitare permittant. Quibus recte per prophetam
dicitur. Ve qui coniungitis domum ad domum. et
agrum agro copulatis: usque ad terminum loci. Num
quid soli habitabitis in medio terre: Tales quippe
homines: infernum idest diabolum rapere ad perditi
onem. Idem propheta sequitur adnuntiat dicens Pro
pterea dilatauit infernus animam suam. et aperu
it os suum: absque ullo termino. et descendent for
tes eius. et sublimes gloriosique eius ad eum. Nec
mirum quod morientes inferni ignibus deputentur:
qui uiuentes flammam cupiditatis sue minime
k Qui desiderio cupiditatis extinxerunt.
exestuant: flatu duplice inspirationis uruntur.
Accendit enim mentem eorum superbia. ut de lig

no uetito manducaret. Accendit chaim mentē inuidia: ut fratrem occideret. Accendit solomonē luxurie facibus: ut pro amore libidinis idola adoraret. Accendit acab ad cupiditatē: ut homicidium auaricie adnecteret. His ergo conspirationibus diabolus corda hominum occultis deprauat cupiditatibus.

Prima concupiscencie de gula.

Prima suggestio panis ē: cui si minime ceditur diuersa edacitatis desideria comprimuntur. Unde et daniel. Panē in quo desiderii nō comedi. hoc est eius concupiscentiā nō impleui. Prima est luxurie materia saturitas panis. Unde et propheta sodomā de panis sacietate accusat dicens. hec sunt iniquitas sodomorum. superbia saturitas panis. et habundantia. Panē quippe sodomite inmoderate sumentes: in turpitudines defluxere flagitiorum. atque inde meruerunt cominante superbia celestibus aduri incendiis: ex quo malum nō tenuerunt edacitatis.

k Tale ē ergo gulā: ciborumque concupiscentiam. Qui nō ei tam noxium. quia ut ait Seruat uētri et esce que sunt destruenda: testante apostolo

ac dicente. Deus autem et hunc et hec destruet.

k Proxima est ventri libido: sic loco sic et vicio. Ubi enim ventris cura: ibi et eorum que circa ventrem sunt proxima. In ordine namque membrorum: genitalia ventri iunguntur. Dumque unum ex eis immoderate reficitur: aliud ad luxuriam excitatur.

k Non ad luxuriam ut ad sacietatem. sed tantum in ut corpus sustentetur. epulum est utendum. Nam ut philosophi disserunt cibos inventos esse: ut contineant animam non ut corrumpant.

k Qui nimium cibis utuntur. quanto ventrem magis pascunt: tanto amplius sensum mentis obtundunt. Nam greci dixerunt. ex crasso ventre subtilem sensum gigni non posse. Nam et gule saturitas nimia. aciem mentis obtundit: ingeniumque evanescere facit.

k Libidinis ignes: ciborum fomentis increscunt. Corpus autem quod abstinentia frangit: temptatio non exurit. Unde et tres pueros abstinentes: flamma babilonis incendii et si tetigit non conbussit. Quia nimirum et si desideriorum carnalium ignis abstinentium mentes inflammet:

usque ad.

usq; ad consensu[m] rapinem cocupiscentie uel opis no[n]
k Cuius h[ic] abundantia e[st] epulaz: exurit.
ardentius diuitis intendat suppliciu[m]: cuius tanta
i[n] inferno int[er] ignes erat i[n]opia: quanta hic ep
ulaz fuerat copia. In hoc ei lc̄o esurire et sitire
noluit: p[ro]p[ter]ea illic int[er] flamas sitiens stillā aque
quesiuit nec meruit.
k Considerandu[m] est quia uehement[er] urguatur com
essatio: et luxuriosa gl[ori]a. Per p[ro]phetam ita ut co
minet[ur] d[omi]n[u]s: se no[n] hac relaxare iniquitatē his q[ui]
eam libent[er] ambiunt. Dicit ei p[er] ysaiam. Ecce
gaudiu[m] et leticia occidere uitulos et iugulare
arietes: comedere carnes et bibere uinu[m]. Si dimit
tetur iniq[ui]tas hec uobis donec moriamini.
k Sic o[m]n[e]s carnales cupiditates abstinentia re
secant[ur]: ita o[m]n[e]s a[n]i[m]e uirtutes edacitatis uicio de
struunt[ur]. Inde e[st] q[uo]d et p[ri]nceps quoq[ue] muros ih[e]r[usa]l[e]m
subuertat: q[ui] et uenit cu[m] iunct[is] ad coccis. uirtutes
a[n]i[m]e destruit. Neq; ei posse quē piam uirtu
tu[m] p[er]fc̄ōne ad tingere: nisi prius uentris edom
uerit ingluuiem.
k Nemo pot[est] ditari ceteris uicijs: nisi prius inglu

uicem uentris restrinxerit. Ne quisque facile
potest a semetipso spiritus in mundos expellere: nisi per
abstinenciam gule. Tunc enim hostes qui extra nos
sunt a nobis forcius superantur: quando prius que intra
nos sunt uicia extinguntur. Nam frustra foris
agit bellum. qui intus habet periculum.

k Non qualitatem ciborum: sed eorum cupiditatem cauendam. Nam sepe adcuracius preparata: sine gule
concupiscencia degustantur. Et sepe abiecta et uilia
edendi cupiditate sumuntur. Sicque fit ut non
sit in culpa ciborum qualitas: sed illud reputetur in
uicium. quod cum desiderio degustatur.

k Quatuor sunt genera distinccionum in gule appetitu. scilicet: quid. quando. quantum. et quomodo appetatur. Quid ad rem ipsam pertinet: que appetatur. Quantum uicio ad inmoderacionem refertur. Quando si ante legitimum tempus quod appetatur. Quomodo ad inpacienciam festinacionis ascribitur.

k Nullus homini tam inportunus exactor: quam uenter
qui cotidiana refeccione cotidiane famis exaccione adimplet. Cum ceteris enim uiciis et si intendimus nascimur cum illo et morimur.

k Plerumque uoluptas uescendi ita sub obtentu ne
cessitatis subrepit: ut dum putatur seruire nece
ssitati uoluptatis desiderio seruiatur. nec facile
discernitur utrum quod accipitur gule an indigentie de

De ebrietate.

Sicut crapula potus putetur.
ebrietatem generat. Ebrietas autem perturbationem
gignit mentis. furorem cordis: flammam libidinis.
Ebrietas ita mentem alienat: ut ubi sit nesciat.
Unde etiam et malum non sentitur: quod per ebrietatem
committitur. Verum est quod iuxta prophetam dicitur. Fornica
tio et ebrietas auferent cor. Fornicatio enim sicut
ait salomon infatuat sapientem. Ebrietas sicut in
loth: sensus rationem captiuat. Unde et in prouerbiis
Potentes inquid qui iracundi sunt: uinum non bibant.
ne cum biberint obliuiscantur sapientiam. k

k Plerisque laus est nimium bibere uinum et non in
ebriari. Audiant hi aduersum se dicentem pro
phetam. Ve qui potentes estis ad bibendum uinum.
et uiri fortes ad miscendam ebrietatem.

k Vino nimio deditos et luxuriose uiuentes: ysai
as sic arguit dicens. Ve qui consurgitis ad e k
brietatem sectandam: et potandum usque ad uesperum.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

ut uino ebrietis. De talibus et alio loco dicitur. Ve
tibi ciuitas cuius rex iuuenis est. et cuius principes
mane comedunt. Multi cum annona usque ad solis
occubitum ebrietati et uoluptatibus seruiunt: nec
intelligunt cur nati sint. sed consuetudine beluina
detenti. luxurie tantum tota die epulisque inseruiunt.

k Clamat ioel propheta his qui ebrietati deseruiunt
dicens. Expergiscimini ebrii et flete et ululate
omnes qui bibitis uinum in dulcedine. Quo testi
monio non ait tantum flete omnes qui bibitis uinum.
ut bibere omnino non liceat: sed ait in dulcedinem.
quod ad uoluptuosam pertinet et prodigam effusionem.
Nam quantum satis est necessitati: docet thimo
theo bibere apostolus dicens. uino modico utere.

k Non solum ex uino inebriantur homines: sed etiam ex ce
teris potandi generibus que uario modo conficiuntur. Un
de et nazareis qui se sanctificabant domino: precep
tum est. uinum et siceram non bibere. Vtraque enim statum
mentis euertit: et ebrios faciunt. Luxuriam quoque
carnis. utraque equaliter gignunt.

k Quidam continentes sicut panem cum pondere edunt:
ita aquam cum mensura sumunt: asserentes ad ea

stimoniam carnis. etiā aq abstinentiā quenire.

Hoc est pfectū et de abstinentia.

Hec rationabile ieiuniū: quo uir hō exterior ie
iunat. interior orat. facilius p ieiuniū orō penetrat
celū. Tunc eñ hō spālis effectus. angelis coniungitur.
deoq; liberius copulatur.

k Per ieiuniū etiā occulta misterior celestium re
uelant: diuiniq; sacramenta archana pandunt.
Sic namq; daniel anglō reuelante misterior
sacramenta cognoscere meruit. Hec eñ uirtus
et angelorū manifestatiōes: 7 eorū annūciatiōes os

k Ieiunia fortia tela sunt. aduersus tendit
teptamēta demonior. Cito eñ p abstinētiā de
uincunt. Unde etiā dñs 7 saluator nr. eorū i cur
sus ieiuniis et orōnibus pmonet superare dicens.
Hoc genus nō eicit: nisi p orōnem 7 ieiunium.
Inmundi enim spūs. ibi se magis īiciunt: ubi
plus uiderint escham et potum.

k Sci quia diu in huius sclī uita habitant: desi
derio supni amoris corpus suum aridum port
ant. Unde et psalmus. Sitiuit inquid in te a
nima mea: quā multipheit et caro mea. Caro

eiunii. tunc deo sunt: quo perennium abstinet a ate
k Abstinentia et uiuificat et occidit. scilicet.
Viuificat animam: corpus necat. Sepe abstinen
tia simulatione agitur: ieiunia per ypocrisim exe
rcentur. Quidam enim inter inedia. corpus suum iam
aut exterminantes. sicut ait euangelium. Exter
minant enim facies suas: ut appareant hominibus
ieiunantes. Ore namque pallescunt: corpore
atteruntur. Cordis alta suspiria ducunt: ante
mortem quoque mortiferis se suppliciis tradunt.
Tantumque miseri laboris exercitium. non pro dei am
ore: sed pro sola humane laudis admiratione sectantur.
k Quidam incredibiliter abstinent. ut hominibus eximi
oculis sancti appareant. Sed hoc bonum abstinentie ta
libus non est uirtus reputanda sed uitium: quia bo
no male utuntur.
k Ieiunium et helemosina in absconditis sese a
mant. ut solus deus qui inspicit omnia meritum
operum bonorum rependat. Nam qui ea sub populari
manifestatione faciunt. nequaquam adeo iustifica
ntur: quia iuxta sermonem euangelicum mer
cedem suam ab hominibus receperunt.

k Ieiunia cum bonis operibus deo acceptabilia sunt:
qui autem a cibis abstinent: et praue agunt demo
nes imitantur. quibus esca non est. et nequicia semper est.
Ille enim bene abstinet a cibis: qui et a malicie ac
tibus. et a mundi ieiunat ambicionibus.

k Qui execrationis studio non abstinentie uoto ab
escis carnium se suspendunt: hii pocius execran
di sunt: quia dei creaturam usibus humanis concessam im
reiciunt. Nichil enim fidelibus inquinatum. Nichilque est
incredulis mundum: paulo attestante apostolo. omnia
munda mundis. Coinquinatis autem et infideli
bus nichil est mundum: quia polluta sunt eorum mens et
consciencia. Spernitur ieiunium: quod in uesperum replecio
ne ciborum reficitur. Neque enim reputanda est abstinen
tia: ubi fuerit uentris saturitas subsecuta.

k Spernitur ieiunium quod in uesperum delicijs compen
satur. dicente uero ysaia propheta. Ecce in die ieiunij
uestri inuenitur uoluptas uestra. Voluptas enim delicie
intelliguntur. Sic enim repeticio debiti et litis et
contencio percussio: ita et delicie improbantur a propheta
in ieiunio. Tota enim die epulas in cogitacione ru
minat: qui ad explendam gulam uespere [illegible]

sibi delicias preparat.
k Non ē corpori adhibenda inmoderata abstinen-
tia. ne dū amplius grauatur cito pondere i ethe:
nec malū agat postea. nec bū facere icipiat. Et
q̄ adicit̄ ut usu mali careat. simul ꝛ boni officium
dū plꝰ ꝑmitt̄ perdat. Sollicita ḡ discretiōe eius
est modanda materies: scilicet ne aut integre
extinguat̄. aut inmoderate laxetur
k In firmitate carnis nimia preualente ad pfectiōē
nemo pot. Nam q̄uis scientias amorē q̄sq: habeat:
erēq̄ tamē nō ualet opis uirtū. cū ītentiōe cordis
k Corporis debilitas nimia: etiā defuit conatū.
uires aīe frangit. Operatiōs q: igenuē facit marcescē:
nec ualet quicq̄ boni ꝑ ibecillitatē pficere.
k Nequid nimis. Nam quicq̄d cū modo et tem-
peramento fit salutare ē. Ad incepd aīt nimis et
ultra modū ē: ꝑniciosum fit. Studiū q: nimim.
in contrariū uertit.
k In omi ope modū et tēparamentū oportet ha-
bere. Nam oē qd excedit: ꝑiculosū ē. sic aqua
que si nimios imbres ꝑbeat: nō solū usum ad-
hibet. sz etiā ꝑiculum exhibet.

Fundación Lázaro Galdiano

Explicit liber secundus. Incipit liber tercius.

De flagellis dei.
De gemina percussione.
De infirmitate carnis.
De tollerancia divine correptionis.
De temptationibus diaboli.
De temptamentis sompniorum.
De oratione.
De lectione.
De assiduitate legendi.
De doctrina sine gratia.
De superbis lectoribus.
De carnalibus lectoribus et hereticis.
De libris gentilium.
De collatione.
De contemplatione et actione.
De contemptoribus mundi.
De sanctis qui se a consortio seculi separant.
De preceptis maioribus monachorum.
De humilitate monachi in opere.

ELG
fundación
Lázaro Galdiano

De tempore monachorum.
De monachis qui curis seculi occupantur.
De his qui mundi amore impediuntur.
De iactantia.
De ypocrisi.
De invidia.
De simulatione.
De odio.
De dilectione.
De fictis amiciciis.
De amicicia muliere orta.
De malorum concordia.
De correctione fraterna.
De prepositis ecclesie.
De indignis prepositis.
De indoctis prepositis.
De doctrina et exemplis prepositorum.
De his qui docent et male vivunt.
De exemplis sacerdotum pravorum.
De prepositis carnalibus.
De iracundis doctoribus.
De superbis doctoribus.

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

De humilitate prepositorum. cxxxvi
De doctrine discretione. cxxxvii
De silentio doctorum. cxxxviii
De prebenda sacerdotali precante in plebe. cxxxix
De disciplina sacerdotum in his qui delinquunt.
De subditis.
De prelatis.
De iusticia principum.
De paciencia principum.
Quod principes legibus teneantur.
De iudicibus.
De acceptione personarum.
De muneribus.
De testibus.
De causidicis.
De oppressoribus pauperum.
De tribulatione iustorum.
De amatoribus mundi.
De amatoribus muneris.
De brevitate huius vite.
De cruce.

Incipit liber tercius.

Diuine sapien **De flagellis dei.**

cie subtilitas sic manet ut testis seruatur conscias: sic exterius irrogas penas. ut uerum sit testimonium prophete. qui ipse est et

k Miserere domine misero testis et iudex. ysidoro: indigna agenti. et digna patienti. assidue peccanti et cotidie flagella sustinenti.

k Ordinata est miseratio dei. quod prius hic homines per flagella a peccatis emundat: et postea ab eterno supplicio liberat. Electos enim dei doloribus uite huius atterit: ut perfectior uite sine fuerit.

k Nequaquam deus delinquenti parcit. quin peccatorem aut flagello temporali ad purgationem ferit: aut iudicio eterno puniendum relinquid. aut ipse in se homo penitendo punit: quod male admisit. Ac pro inde est: quod deus delinquenti non parcit.

k Iusto temporalia flagella ad eterna proficiunt gaudia. Ideoque: et iustus in penis gaudere debet. et impius in prosperitatibus timere debet.

k Neque iusto neque reprobo deus misericordiam et iustitiam abstrahit. Nam et bonos hic per afflictiones iudicat: et illic remunerat per miserationem.

Et malos hic remuniat p tēpalē clemētiam:
7 illic punit petuam iusticiam.
k In hac ē͡i uita deus parcit impijs: 7 tm̄ nō
parcit electis. In illa parcet electis: nō tm̄
k Periculosa est securitas pcēt iniquis.
in hac uita maloꝝ: et bonoꝝ dolor tranquillus.
Nam iniquus post mortē ducit̄ cruciandus:
iustus uero dormit post laborē securus.
k Non tm̄ de corporalibus passionibus. ſꝫ ſpalibus o
portet intelligi: ut q̄nto quisq; aut i corpore aut
i mente flagella sustinet: tanto se i finē remunia
k Sepe occulto dei iudicio. extra ti ſpcret.
flagelli correptionem sunt reprobi in hoc mundo:
dumq; multa dapnabilia comisisse uideant̄. de
ſpecta tm̄ adeo nullo emendationis uerbe feriunt̄.
k Plus corripit̄ flagello qui adeo diligit̄ si pec
cauit: dicente amos ppħa. Tantūmodo uos
cognoui: ex oībus nationibus t̄re. Ideirco uisita
bo sup uos oīns iniquitates uras. Q nē ei dili
git dn̄s corripit: flagellat aūt oēm filiū quē reci
k Valde necessariū ē iusti i hac uita 7 pit.
uicijs tēptari. 7 uerbari flagello. ut dū uicijs

pulsatur: de virtutibus non superbit. Dum vero aut
animi aut carnis dolore atteritur: a mundi amo
re retrahatur. Temptari autem oportet iustum: sed
temptatione plage non temptatione luxurie.

k Durius circa suos electos in hac vita deus
agit: ut dum fortioribus flagella sentiunt feri
untur. nulla oblectamenta presentis vite delectetur.
sed celestem patriam ubi certa requies expecta
tur indeficienter desiderent.

k Electos vite illius ad utilitatem probari. ut secundum
peccati iudicium a domo dei incipiat: dum in hac
vita electos suos deus iudicii flagello castigat.

Gemina est **de gemina percussione.**

percussio divina. una in bonam partem quia
percutimur carne ut emendemur. alia qua vul
neramur conscientia ex caritate. ut deum ardentius

k Gemino more deus respicit: [illegible] diligamus.
vel ad veniam vel ad vindictam. Ad veniam
sicut ad petrum. Ad vindictam. sicut dum facta sodo
morum se descensurum et visurum testatur.

k Trimoda ratione deus vulnerat percutit. aut est
ad dampnationem reproborum. aut ad purgationem quorum

ante uidet electos. ad propagandam uirtutum gloriam. Primo namque in egipto cecus est ad dei manifestationem. Secundo in paupere lazaro ad purgationem. Tercio modo percussus est iob ad probationem.

Flagellatur homo plerumque adeo ante peccatum ne malus sit. ut paulo qui sathane angelo instigante carnis tollerabat stimulos. Flagellatur autem et post peccatum ut corrigatur. sicut ille in apostolo qui traditus est sathane in interitum carnis ut spiritus saluus esset. Non tamen ille murmurat qui nesciens uapulat. Nam ideo deus plerumque iustum flagellat. ne de iustitia superbiens cadat.

In hac uita deus tanto magis iudicet ut parcit. quo magis ex peccando flagellat. Sed alios feriendo corrigit. alios feriendo interficit. Feriendo namque corrigit de quibus dicit. Ego quos amo arguo et castigo. Feriendo punit. quos incorrigibiliter delinquentes aspicit. quosque non iam sub disciplina ut filios pater. sed districta damnatione ut hostes aduersarius perimit. De quibus dicit. Flagello inimici percussi te castigatione crudeli.

tritionem. Quid clamas ad me super contritione tua?
Insanabilis est dolor tuus. Unde unusquisque festin
et et timeat: ne simul feriatur vita eius cum culpa.
Flagellum namque tunc diluit culpam: cum mutaverit
vitam. Nam cuius mores non mutat: actiones non expi
k Omnis divina percussio. aut purgatio vite [illegible] ... at.
presentis est: aut initium pene sequentis. Nam quibusdam
flagella ab hac vita inchoant. et in eterna percussio
ne perdurant. Unde per moysen dominus dicit. Ignis
exarsit in ira mea: et ardebit usque ad inferos deo
k A quibusdam dicitur quod non iudicat deus [illegible] rsum.
bis in idipsum. Qui tamen non attendunt illud quod
alibi scriptum est. Ihesus populum de terra egipti liberans:
secundo eos qui non crediderunt perdidit. Quamvis
enim una culpa bis non puniatur: una tamen percus
sio intelligitur: que hic cepta illuc perficitur: ut
in his qui omnino non corriguntur. precedentium percus
sio flagellorum: sequentium sit initium tormentorum.
Hinc est quod in psalmo scribitur. Operiantur sicut dip
loide confusione sua. Diploides enim. duplex ves
timentum est. quo figuraliter induuntur. qui et
temporali pena et eterna dampnantur. Unde et ihimas.

Contrio.

nas desideriorum carnalium suggestiones que
nostris obrepunt sensibus fortissima intentione supe
remus. ac tamdiu insistere: quousque persistendo:
vincamus. Nam negligentes orationes. nec
ab ipso homine impetrare valent quod volunt.

k Quando quisque orat: sanctum ad se spiritum ad uo
cat. at ubi venerit. confestim temptamenta dem
oniorum que se mentibus humanis inmergunt. presenti
am eius ferre non sustinentes effugiunt.

k Oratio: cordis est non labiorum. Neque enim verba
deprecantis deus intendit: sed orantis cor aspicit.
Quod si tacite cor oret et vox sileat. quamvis homini
bus lateat: deo latere non potest. qui conscientie pre
sens est. Melius est autem cum silentio orare. corde
sine vocis sono: quam solis verbis sine intuitu mentis.

k Nunquam est sine gemitu orandum. Nam peccatorum
recordatio: merorem gignit. Dum enim oramus ad
memoriam culpam reducimus. et magis reos tunc
nos esse agnoscimus. Ideoque cum deo assistimus ge
mere et flere debemus: reminiscentes quam gra
via sint scelera que commisimus. quamque dira in
ferni supplicia que timemus.

k Mens qualem se in oratione offert: talem post orationem conseruet. Nam nichil proficit oratio. si denuo committatur unde iterum uenia postuletur. Ille enim precis desideratum effectum sine dubio percipit: qui quod orando abluit postulat. delinquendo non iterat.

k Mens nostra celestis est. et tunc orando deum bene contemplatur. quando in illis terrenis curis aut erroribus impeditur. apta est enim ad bonum in sua natura: in aliena uero turbatur.

k Pura est oratio quam in suo tempore seculi non interueniunt cure. Longe autem a deo est animus: qui in oratione cogitationibus seculi fuerit occupatus. Tunc enim ueraciter oramus: quando aliunde non cogitamus. Sed ualde pauci sunt qui tales orationes habeant. Et licet in quibusdam sint: difficile tamen ut semper.

kr Mens que ante orationem uacans adeo illicitis sint cogitationibus occupata: dum in oratione uenerit confestim illi ymagines rerum quas nuper cogitauerat occurrunt. aditumque precis obstruunt ne se mens libera ad celeste desiderium erigat. Purgandus est itaque primum animus atque a temporalium rerum cogitationibus segregandus. ut pura acies cordis

ad deum vere et simpliciter dirigatur. Nam revera
tunc impetranda divina munera credimus: quando
simplici affectu assistimus cum oramus.

k Multis modis interrumpitur orationis intentio:
dum se per incuriam vana mundi ingerunt in cogitatione
orantis animo. Tunc autem magis diabolus cogitationes
curarum secularium humanis mentibus ingerit. quando oran-

k Duobus modis oratio impeditur: | tem asperit.
ne impetrare valeat quisque postulata. Hoc est
si aut quisque adhuc mala committit: aut de-
linquenti sibi debita non dimittit. A quo gemi-
num malum cum quisque a semetipso absterserit:
protinus securus studio orationis incumbit. et ad ea
que impetrare precibus cupit. mentem libere erigit.

k Qui leditur non desistat orare pro ledentibus ali-
oquin iuxta dei sententiam peccat: qui pro inimicis non

k Sic nullum proficit in vulnere medicamentum | orat.
si adhuc ferrum in eo sit. ita nichil proficit oratio illius
cuius adhuc dolor in mente vel odium manet in pectore.

k Tantus esse debet orantis erga deum affectus:
ut non desperet precis effectum. Inaniter autem oramus:
si spei fiduciam non habemus. Petat ergo ut

apostolus ait. Vnusquisque in fide nichil dubitans. Nam qui dubitat similis est unde maris: que uento fertur atque dispargitur.

k Diffidentia nascitur in petitandi oratione. si se adhuc aliquis sentiat erga peccandi affectionem uersari. Non ei potest habere precis certam fiduciam: qui adhuc in preceptis dei pigritat. et peccati recordatione

k Qui a preceptis dei auertitur. quod [illegible] delectatur. in oratione postulat non meretur. Nec impetrat ab illo bonum quod poscit: cuius legi non obedit. Si enim id quod precipit facimus: id quod petimus sine dubio obtinemus. Nam sic scriptum est: Qui auertit aurem suam ne audiat legem: oratio eius execrabilis erit.

k Multum apud deum utraque sibi necessario commendantur. ut oratione operatio. et opere fulciatur oratio. Vnde etiam Ieremias ait. leuemus corda nostra cum manibus ad dominum. Cor enim cum manibus leuat: qui orationem cum opere subleuat. Nam quisquis orat et non operatur: cor leuat et manus non leuat. Sed quia et operari necesse est et orare. Bene utrumque dictum est: leuemus corda nostra cum manibus ad dominum.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

ne de negligentia mandatorum corde reprehendamur. dum salutem nostram obtinere aut sola oratione aut sola operatione contendimus.

hr Postquam bonum opus agimus. lacrime orationum fundantur: ut meritum actionis humilitas impetret precis.

k Culpabiliter manus ad deum expandit: qui facta sua orando iactanter prodit. Sic phariseus in templo iactanter orabat: seque magis quam deum de operibus iustis laudari volebat.

hr Quorundam oratio in peccatum convertitur: sic de iuda proditore scribitur: et oratio eius fiat in peccatum. Qui enim iactanter orat. laudem appetendo humanam: non solum quia eius oratio non delet peccatum. sed et ipsa vertitur in peccatum. sic iudei vel heretici. qui licet ieiunare et orare videantur. eorum tamen oratio non illis ad purgationis proficit incrementum: sed mutatur potius in peccatum.

k Ideo interdum oratio electorum in pressuris eorum differtur: ut impiorum perversitas augeatur. Verum dum iusti temporaliter affliguntur: pro eorum fit salute qui eos affligunt: ut dum illis temporali remedio subveniunt: pravorum occisi ad conversionem aptantur. Unde et trium puerorum frigidus ignis fuit ut nabuchodo-

dolorem deum verum agnosceret. sic et propheta in
psalmis ait. propter inimicos meos eripe me. Pro
inde tardius exaudiuntur quorumdam orationes. ut dum
differuntur fortius excitate maioribus premiis cum
ulentur. exemplo pruinarum et repositione messium
in quibus quanto tardius sata semina exeunt. tan
to ad frugem cumulatius crescunt.

k Quociens orantes non cito exaudimur: nostra
nobis facta ante oculos proponamus. Et hoc ipsum
quod differimur divine deputetur iusticie et culpe no
k Interdum quod perseveranter orantes non | stre.
cito exaudimur. utilitatis nostre est. non adversi
tatis. Sepe enim multos deus non exaudit ad vo
luntatem: ut exaudiat ad salutem.

k Multi orantes non exaudiuntur: providente illis
deo quem petunt. Sic contingere solet parvulis qui
ne inscolis vapulent deum exorant. Sed non datur
illis postulationis effectus. quia impedit illis talis
exauditio ad profectum. Non aliter quibusdam con
tingit electis. Deprecantur enim deum pro non nullis vi

huius commodis uel aduersis. prudentia uero di-
uina contrariatur eorum desiderio minime consulit: quia
meliora illis in eterna promittit.

k Nec priuatis locis optatius funditur: minusque
obtentum impetrat dum deo tamen teste deprimitur.
Proprium autem ypocritarum est offerre se in oratione ui-
dentibus. quorum fructus est non deo placere: sed gloriam ab

kr Non multiloquio exaudiuntur | hominibus comparare.
a deo: quia plurimis eum uerbis conuenit inflectere:
neque ei conciliat eum multiplex orantis sermo.
sed pura sinceraque orationis intentio.

k Bonum est corde semper orare: bonum est etiam et
sono uocis deum spiritualibus hymnis glorificare. Nichil
est sola uoce cantare: sine cordis intentione. sed
sicut ait apostolus. cantantes in cordibus uestris: hoc
est non solum uoce. sed corde psallentes. Unde
et alibi. psallam spiritu psallam et mente.

k Sicut orationibus reficimur. ita psalmorum studiis delec-
tamur. Psallendi enim utilitas tristia corda consolatur.
Gratiores mentes facit. fastidiosos oblectat:
inertes exsuscitat. peccatores ad lamenta inuitat.
Nam quamuis dura sint carnalium corda: statim

ut psalmi dulcedo insonuerit. ad effectum pietatis animum eorum inflectatur.

k Dum christiani non vocis modulatio. sed tantum verba divina que ibi dicuntur debeant commovere nescio quo tamen pacto modulatione canentis maior nascitur compunctio cordis. Multi enim reperiuntur qui cantus suavitate commoti. sua crimina plangunt atque ex ea parte magis flectuntur ad lacrimas ex qua psallentis insonuerit dulcedo suavissima.

k Oratio in presenti tantum vita pro remedio peccatorum effunditur. Psalmorum autem decantatio perpetuam dei laudem demonstrat. in gloriam sempiternam. Sicut scriptum est. Beati qui habitant in domo tua: in secula seculorum laudabunt te. Cuiusque opus misterium quicumque fideliter intentaque mente exequitur. quodammodo angelis sociatur.

De lectione.

Orationibus mundamur: lectionibus instruimur. Utrumque bonum si liceat. si non liceat melius est orare quam legere. Qui vult cum deo semper esse. frequenter debet orare. frequenter et legere. Nam cum oramus: ipsi cum deo loquimur. Cum vero legimus deus nobiscum loquitur.

FLG Fundación

k Nunquam concrescunt legendo perfectam scientiam arrogantes. Nam quamvis sapientes in superficie videantur, medullitus tamen veritatis archana non tangunt, quia superbie nube impediuntur. Semper enim superbi legunt, querunt et nunquam inveniunt.

kr Divine legis penetralia humilibus et bene ad deum intrantibus patent. Pravis autem et superbis clauduntur. Nam quamvis divina eloquia in sermone arrogantibus sint aperta, ministerio autem clausa atque occulta sunt. Dum sermo dei fidelibus lux sit, reprobis autem ac superbis quodammodo tenebrescit. Et unde illi illuminantur, inde isti cecantur.

De carnalibus lectoribus.

Nequaquam legem intelligit qui carnaliter verba legis percurrit, sed is qui eam sensu interioris intelligentie perspicit. Nam qui litteram legis intendunt, eius occulta penetrare non possunt. Multi enim non intelligendo spiritaliter scripturas, nec eas recte sentiendo, in heresem devoluti sunt atque in multis erroribus defluxerunt.

k In solis fidelibus religata est lex, testante domino per prophetam: Liga testimonium, signa legem in discipulis meis, ne eam aut iudeus intelligat, aut

FLG Fundación Lázaro Galdiano

hereticus quia non est christi dicipulus. Unitatem quippe
pacis quam christus docuit non secuntur: de qua idem
dominus dicit. In hoc cognoscent quia mei dicipuli es-
tis. si dilectionem inter uos habueritis.

kr Scripturas heretici sano sensu non sapiunt. sed eas
ad errorem praue intelligentie ducunt: neque se
metipsos earum sensibus subdunt. set eas peruerse
ad errorem proprium per trahunt.

k Doctores errorum prauis persuasionibus ita per
argumenta fraudulentie illigant auditores. ut
eos quasi in laberinteo implicent. a quo exire uix ua-

k Tanta est hereticorum calliditas ut … lent.
falsa ueris malaque bonis permisceant: salutari
busque rebus plerumque erroris sui uirus interserant.
quo facilius possint prauitatem peruersi dog
matis sub specie pro suadere ueritatis.

k Plerumque sub nomine catholicorum heretici sua dicta
conscribunt. ut indubitanter lecta credantur. Non
nunquam etiam blasfemias suas latenti dolo in li
bris nostrorum inserunt. doctrinamque ueram adulte
rando corrumpunt. scilicet uel adiciendo que
impia sunt: uel auferendo que pia sunt.

lx Et autem meditando cautoque sensu probanda
sunt quae leguntur, ut iuxta apostolica monita et
teneamus quae recta sunt, et refutemus quae contraria ve
ritati existunt. Sicque in bonis instruamur, ut
a malis illaesi permaneamus. [de libris gentilium]

Ideo prohibetur christianus figmenta legere poetarum,
quia per oblectamenta inanium fabularum mentem exci
tant ad incentiva libidinum. Non enim solum
thura offerendo daemonibus immolatur, sed
etiam eorum dicta libentius capiendo.

lx Quidam plus meditari delectantur gentilium
dicta propter tumentem et ornatum sermonem quam
scripturam sanctam propter eloquium humile. Sed
quid prodest in mundanis doctrinis proficere,
et inanescere in divinis; caduca sequi vestigia
figmenta, et caelestia fastidire misteria. Ca
vendi sunt igitur tales libri, et propter amorem
sanctarum scripturarum vitandi.

k Gentilium dicta exterius verborum eloquentia nitent,
interius vacua virtutis sapientia manent. Eloquia autem
sacra exterius incomposita verbis apparent, intrin
secus autem misteriorum sapientia fulgent. Unde et

apls. Hẽmꝰ tn̄q̄ thesaurū istū in uasis fic
tilibꝰ. Sermo q̄ppe dei occultū h̄t fulgorem
sapie et ūitatis repositū ī uilioꝝ uilissimis uasculis.
k Ideo libri sc̄i simplici sermone cōscripti sunt:
ut non ī sapiā uerbi. s; ī ostensione sp̄s hoīes
ad fidem pducerent. Nam sic dialetici acumi
nis uersucia. aut rethorice artis eloquencia edita
eent. nequaq̄ putaret' fides xp̄i in dei uirtute s;
in eloquentie humane argumentis cōsistere. Nec q̄n
quia crederemꝰ ad fidē diuino inspiramine
puocari. s; potiꝰ uerboꝝ calliditate seduci.
kr Ois sctāris doctrina spumantibꝰ uerb' reson
ans ac se peloquentie tumorē attollens: pdoctri
nam simplicem et humilem xp̄ianā euacua
ta est. sic scriptū est. Nonne stultā fecit deꝰ
sapientiam huiꝰ mundi.
k Fastidiosis atq; loquacibꝰ scripture sc̄e minꝰ
sermone simplici placent. Gentili eī eloquentie
cōpata uidet' ill' indigna. Qd si aīo humili mi
steria eiꝰ intendant: cōtestim aduertunt:
quantum excelsa sunt que ī ill' despiciunt.
kr In lectione nō uerba: s; ūitas est amanda.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

Sepe autem reperitur simplicitas in ea iudicata et composita falsitas. que hominem suis erroribus illicit. et per linguae ornamenta ei laqueos dulces aspergit.

Nihil aliud agit amor mundane scientie: nisi extollere laudibus hominem. Nam quanto maiora fuerint litterature studia. tanto animus arrogantie fastu inflatus: maiori intumescit iactantia. Unde et bene psalmus ait. Quia non cognovi litteraturam. introibo in potentias domini.

Simplicioribus litteris non est preponendus fucus gramatice artis. Meliores sunt enim communes littere. quam simpliciores et ad solam humilitatem legentium pertinentes. Ille vero nequiores que ingerunt hominibus perniciosam mentis elationem.

Meliores esse gramaticos quam hereticos. Heretici enim haustum letiferi succi hominibus proponunt. Gramaticorum autem doctrina potest etiam proficere ad vitam. dum fuerit in meliores usus assumpta. De collatione.

Cum sit utilis ad instruendum lectio. adibita autem collatione: maiorem intelligentiam prebet. Melius est enim conferre. quam legere.

Collatio docibilitatem facit. Nam propositis interro

gationibus cunctatio rerum excluditur. et sepe obiectationibus latens veritas approbatur. Quod enim obscurum est aut dubium conferendo cito perspicitur.

k Multum prosunt in collatione fidei. Res enim que per se minus adiuntur. per comparationem rerum facile capiuntur. Nam sepe sub specie alia spirituales causas scripture divine insinuant. et nisi per aliquam evidentem ostensionem nobis appareant occulta legis misteria.

k Sicut instruere solet collatio: ita contentio destruit. Hec enim relicto sensu veritatis lites generat. et pugnando verbis etiam in deum blasfemant. Inde et enim oriuntur hereses et scisma. quibus subvertitur fides. veritas corrumpitur scinditur caritas.

k Contentiosorum est studium. non pro inquirenda veritate. sed pro appetitu laudis certari. Tanta quippe est in his perversitas. ut veritati cedere nesciant: ipsamque rectam doctrinam evacuare contendant.

k In disputatione fidelium cavenda est propositionum artificiosa subtilitas. que callidis obiectionibus recta tendit.

k Ita enim versutis assertionibus perversorum disputatio innodatur. ut recta esse simulent. que perversa persuadent.

k Lectio memorie auxilio eget. Quod si fuerit nat

iteratur tardior: frequenti tamen meditatione acuitur. ac legendi assiduitate colligitur.

k Sepe prolixa lectio longitudinis causa memoriam legentis obliterat. Quod si breuis sit. submoto libro sententia retractetur in animo. Tunc sine labore legitur. et ea que lecta sunt recolendo: a memoria minime excidunt.

k Acceptabilior est sensibus lectio tacita. quam aperta. Amplius enim intellectus instruitur. quando uox legentis quiescit. et sub silentio lingua mouetur. Nam clare legendo et corpus lassatur. et uocis acumen obtunditur.

De contemplatione et actione.

Actiua uita: innocentia est operum bonorum. Contemplatiua: speculatio supernorum. Illa communis multorum est: ista uero paucorum.

k Actiua uita: mundanis rebus bene utitur. Contemplatiua uero mundo renuntians. soli deo uiuere delectatur.

k Qui prius in actiua uita proficit: ad contemplationem bene conscendit. Merito enim in illa sustollitur: qui in ista utilis inuenitur.

k Quicumque adhuc temporalem gloriam aut carnalem affectat concupiscentiam. a contemplatione prohibetur:

ut possit in actuali uite operatione purgetur. In ista
ei prius per exercicium boni operis cuncta exurenda sunt
uitia. ut in illa iam pura mentis acie. ad con
templandum deum quisque pertranseat.

lx At licet conuersus statim ad contemplationem con
scendere cupiat. tamen ratione cogitur. ut prius in ac
tiue uite operatione uersetur. Exemplum ei actiue
uite de iacob sume qui dum ad rachel hoc est
ad uisum principium festinaret que contemplationem
significat. lia illi hoc est laboriosa uita suppo
nitur. que actiuam demonstrat.

k Sic sepultus ab omni negocio terreno putatur. ita
et contemplationi uacans ab omni occupatione actuali
auertitur. Sic ab actuali uita conscendentes in con
templationis quiete sepeliuntur. ita ab actione
seculi recedentes. eos uita actiua in se quasi sepe
liendo suscipit. Ac per hoc uite mundane acti
ua uita. et uite actiue. contemplatiua sepeliuntur

k Viri sancti sic a secreto contemplationis egredi   ent.
unt ad publicum actionis: ita rursus ab actionis
manifesto. ad secretum contemplationis intime re
uertuntur. ut intus deum laudent ubi accep

petunt unde foris ad eius gloriam operentur.
k Sic aquile moris est semper oculos in radium
solis infigere nec deflectere nisi esce solius ob
tentu. ita et sancti a contemplatione ad actualem uitam
interdum reflectuntur. considerantes illa summa sic
esse utilia. ut cum ista humilia sit pabulum nostre indi
k In actiue uite genere | gentie necessaria.
humana in tenendo perseuerantia incedit. In contemp
latione autem sese per interualla resumit: quia diu
turnitate contemplandi lassatur.
lx Visio animalium in ezechiele que ibant et non reuer
tebantur: pertinet ad uite actiue perseuerantiam. Et
rursus ea animalia que ibant et reuertebantur: pertinent
ad contemplatiue uite mensuram. In qua dum
quisque intenderit sua reuerberatus infirmitate re
flectitur. atque iterum renouata intentione ad ea
unde descenderat rursus erigitur. quod fieri in acti
ua uita non potest: de qua si quisque reflectatur
ut ad modicum statim uitiorum excipit hiatu.
k Oculum dextrum scandalizantem quem euelli dominus
precepit: uita contemplatiua est. Duo oculi in fa
cie. actiua uita et contemplatiua in hominis

mente. Qui igitur per contemplationem docebit errorem, melius est ut evellat oculum contemplationis, servans sibi unum vite actualis obtutum, ut sit utilius illi per simplicem actionem ire ad vitam, quam per contemplationis errorem mitti in gehennam.

k Sepe mens ad summa ab imis erigitur, et sepe a summis ad infima pondere carnis inclinata reflectitur. Multos deus ex carnalibus sua gratia visitat, et ad contemplationis fastigium elevat. Multosque a contemplatione iusto iudicio deserit, et lapsos in terrenis operibus derelinquit. *De contemptoribus mundi.*

Ea que seculi amatoribus cara sunt, sancti velut adversa refugiunt. Plusque adversitatibus mundi gaudent, quam prosperitatibus delectantur.

k Alienos esse a deo quibus hoc seculum ad omne commodum prosperatur. Servis autem dei cuncta huius mundi contraria sunt, ut dum ista adversa sentiunt, ad celeste desiderium ardentius excitentur.

k Magna apud deum refulget gloria, qui huic mundo contemptibilis fuerit. Nam vera necesse est, ut quem mundus odit diligatur a deo.

kr Sanctos viros in hoc seculo peregrinos esse et hospi

tes. Unde et reprehenditur petrus. quod tabernaculum
in monte fieri cogitavit: quia sanctis in hoc mundo tab
naculum non est. quibus patria et domus in celo est.

k Sancti viri ideo contempnere cupiunt mundum.
et motum mentis ad superna revocare. ut ibi se
recolligant unde defluxerunt. et inde se subtra
hant ubi dispersi sunt.

k Iusti qui rebus honoribusque ac vite blandimen
tis renunciant: pro inde se ab omni terrena po
ssessione mortificant. ut deo vivant. Ideoque seculi
blandicias seculi calcant. ut validiores ad vitam
illam. de huius vite mortificatione consurgant.

k Cuncta quippe temporalia: quasi erbe virentes are
scunt et transeunt. Ideoque pro eternis rebus que
numquam arescunt. recte illa dei servus contempnit:
quia in eis stabilitatem non aspicit.

k Qui post renuntiationem mundi ad supernam
patriam sanctis desideriis inhiat ab hac terrena in
tentione quasi quibusdam pennis sublevatus erigitur.
et in quo erat per gemitum conspicit. et in quod pervenit cum
gaudio magno intendit. Qui vero a contem
plationis requie reflexus in curis huius seculi incidit.

si ad memoriam sui revertatur parumper ingemiscit.
quanta fuerint tranquilla que perdidit. et quia con-
fusa sint in quibus cecidit. ex ipsa laboris sui di-
ficultate cognoscit. Quid enim in hac vita laborio-
sius: quam terrenis desideriis estuare? Aut quid
hic securius: quam huius seculi appetere? Qui enim
hunc mundum diligunt: turbulentis eius curis
et sollicitudinibus conturbantur. Qui autem eum oderunt
nec securiter interne quietis tranquillitate. fruentes
vite future pacis requiem quam illic expectant.
hic quodammodo iam inchoant. De sanctis qui se
Sancti uiri funditus seculo a gloria seculi separantur.
renuntiantes: ita huic mundo moriuntur. ut
soli deo uiuere delectentur. Quantoque ab huius se-
culi conuersatione se subtrahunt. tanto interne mentis
acie presentiam dei et angelice societatis frequentiam
k Malorum tam praua sunt opera contemplantur.
manifesta: ut hi qui supernam patriam desiderant.
non solum mores eorum sed et gloriam fugiant.
kr Quidam etiam corporaliter separari desiderant ab ini-
quis: ut eorum non inuoluantur delictis. Non nulli
et si non corporali discessu. spirituali tamen ab eorum uite

natione recedunt. qui et si corpus sunt conversatione. sunt
tamen discreti corde vel opere.

k Et licet sepe in medio carnalium vita degens pregravat
electorum. tamen satis tantum est. ut quisque inter seculi vol
uptates positus: amicis maneat illibatus. In quibus
et si non cito implicetur aliquando tamen attrahitur. Neque enim
diu tutus esse poterit: qui periculo proximus fuerit.

k Vita sine offendiculo. vita monachi. sine cupidi
tatis et timoris impedimento. Dum enim quisque
a consortio mundi abstrahitur: nec cupiditas eum
obligat concupiscentem. nec cruciat metuentem.

k Bonum est corpore remotum esse a mundo. sed multo est
melius voluntate. Utrumque vero perfectum. Ille ergo perfe
ctus est. qui huic seculo et corpore et corde discretus est.

k Onager ut ait iob contempsit civitatem. et mona
chi odium secularium civium conversationem. Hii adversa
vite nunc appetunt. et prospera contempnunt. Ut dum ab
eis hec vita despicitur futura inveniatur. de pre

Alia sunt precepta que dantur fidelibus ceptis alio
communem in hoc seculo ribus monachorum.
vitam degentibus: atque alia seculo huic renuntiantibus.
Illis enim dicitur ut sua omnia bene gerant: illis ut sua

oia derelinqnt. Illi pceptis gnalibus stringunt: isti
pcepta gnalia pfectius uiuendo transcendunt.

lx Ad pfcm nō sufficit. nisi abnegatis oibus suis:
etiā semetipm quisq; abneget. Sz qd est se ip
sum abnegare: nisi uoluptatibus propriis renū
ciare: Ut qui supbus erat. sit hūil'. Qui ira
cundus: esse studeat mansuetus. Nam si ita qui
sq; renūtiet quibus possidet oibus. et suis non
renuntiet moribus: nō est xpi discipulus. Qui
enī renūtiat renūtiat rebus suis: sua abnegat.
Qui uero renūtiat moribus prauis: semetipm
scilicet abnegat. Unde et dns. Qui uult post
me uenire: abneget semetipm. De humi

Summa monachi litate monachi ut ope.
uirtus. humilitas. Summū uiciū eius. sup
bia ē. Tunc autē se quisq; monachū iudicet:
qndo se minimū extimauerit. etiam cum ma
iora uirtutum opera gesserit.

k Quoniā mundū deserunt: et tam uirtutes pce
ptorum sine cordis humilitate secunt: isti qi de
excelso gradu corruunt. qr deterius p uirtutū
elatōe deiciunt: quā p unita plabi potuerunt.

Omnis dei seruus de suis meritis non debet attolli: dum post se uideat ex inferioribus sibi prelatiores alios fieri. Nouerit autem se omnis sanctus alius non preponere.

Semper conscientia serui dei humilis esse [illegible] seritati. debet et tristis. scilicet ut per humilitatem non superbiat. et per utilem merorem ad lasciuiam non dissoluat.

Dei seruus dum bonum aliquod opus agit: utrum ei ad bonum remunerationem pertineat que facit incertus est. Ne forte discussione celestis iudicis reus pensetur. et in his que dei sunt neglegenter aut superbe aliquid operasse inueniatur. Ideoque per hoc ipsum tristis merensque efficitur: atque indesinenter turbatur. Reminiscens procul dubio scriptum esse maledictus est qui facit opus domini negligenter. Nam ueraciter condempnamur si pro tempore ea que bona sunt agimus.

Dei seruum sine intermissione legere. orare. et operari oportet: ne forte mentem otio deditam spiritus fornicationis subripiat. Cedet enim labori uoluptas. Animum autem uacantem cito preoccupat. Considere salomonem per otium multis fornicationibus inuolutum. et per fornicationis uitium usque in idolatria lapsum.

De torpore monachorum.

Qui non rigida in tentatione monachi profes-
sionem sectantur. quanto superni amoris propositi
dissolute appetunt: tanto procliuius ad mundi am-
orem denuo reducuntur. Nam professio non perfecta.
presentis uite repetit desideria. In quibus et si non dum
se monachus alliget opere. iam tamen alligat cogitationis

k Longe quippe adeo est animus: cui amore.
hec adhuc uita dulcis est. Iste enim quod de supernis ap-
petat quod de infimis fugiat. nescit. Nam sic scrip-
tum est. Qui apponit scientiam apponit dolorem. Q-
uanto enim quisque potuerit superna scire que appetat:
tanto de infimis actibus quibus meret dolere debet.
Propter hoc enim et iacobus apostolus dicit. Miseri estote. luge-
te et plorate. Risus uester in luctum conuertatur. et ga-
udium in merorem. Hinc etiam dominus dicit ad eos qui
per hoc seculo querantur. ut honorem sacerdotalem adipiscantur.
Ve uobis qui ridetis quoniam flebitis.

kr Qui ad hoc conuersionem sanctitatis pretendit. ut aliis
quandoque preesse desiderat iste non discipulus christi. sed pra-
uitatis sectator existit. quia non pro deo sed pro
seculi honore portare studet crucis christi laborem.

De monachis qui curis seculi occupantur.

Hii qui pro.

Hii qui pro dei amore seculo renuntiant et tamen
curis rerum familiarium implicantur: quanto se re
rum studiis occupant. tanto a caritate divina se sep
k Qui simul et terrenis parere curis. arant.
divinis exerceri student mandatis. utraque complecti
simul non valent. nam duas curas parem in esse pectori
humano non posse. Et duobus servientem dominis uni
placere difficile esse.
k Nisi prius a se exterioribus cordis expellatur importuna
secularium multitudo curarum: anima que in tumulo
iacet mortua nequaquam resurget. Nam dum se per in
numeras seculi cogitationes aspergit. ad considerationem
sui se nullatenus colligit.
k Arguitur eorum torpor. qui deo vacare volentes et
mundo renuntiant. et curas proprias aspernantur. Sed
dum propinquorum utilitates procurant dei amore se separant.
k Vir spiritalis ita preesse debet sue propinquitati: ut dum
illis gratia carnis prestare studet: ipse a spiritali proposito
nequaquam declinet. Multi enim monachorum amore pa
rentum non solum terrenis curis sed etiam forensibus iur
giis involvuntur. et pro suorum temporali salute suas ani
mas perdiderunt. (perdunt)

Fundación Lázaro Galdiano FLG

k Interdum ordinata discretio ē. dū negat̃ p̃xi
mo qđ p̄stat̃ extraneo. ut noueris nō p̄iberi:
pietatis officiū. s̄z negari carnalitatis affectū.
P̃ximis ei cui nat̃ p̄stat̃ qđ extraneis pie ī pen
kr Sic ñra nob̄ nō odienda ē anima. dit.
s̄z eius carnales affectus odio debemus habere. ita
nec parentes odio nob̄ habendi sunt. s̄z eorum impe
dimenta que nos ab itinere recto ĩpediunt. Dū
ēn dn̄s ita p̄cepit nb̄ parentes odire. sic ⁊ aīas
k Figura scōrum uirorum renunciancium | mūs.
scīo: uaccas designasse allofilorum archā dei gesta
ntes. Nam sic ille pignorum affectibus a recto itin
ere minime digresse sunt. ita ⁊ uir mundo re
nuncians. parentelle obtentu nō debet a bono
ĩpediri p̃posito. De his q̄ dei amore ĩpediunt̃
Multi cupiunt euolare ad eter-
nā glām dei. s̄z timent carere oblectamenta hu
ius mundi. Prouocat quidē eos amor xp̄i: s̄z reuocat
cupiditas sc̄li. Qui p̃inde obliuiscunt̃ uocati. quia
capiunt illecebris uanitatis.
k Quecumq̄ mens p̃cellis mundi hui⁹ inuolueris:
ligni ɔscende crucis ut amare ... tempestate

huius sc̄li liber eris. Nam nullus de a lacu mortis
humane saluabitur. nisi xp̄s eruerit.
k Qui sc̄do tenuiculum dispoliunt. transgressionis re
atu astringitur. si nouum imitauerit. Atrocius enim
in discussione diuini iudicii arguendi sunt:
qui quod professione spoponderant: implere opere n̄.
k Mirabiliter comparatur similitudo a uolup deseruerit
tatibus mundi conandi redire ad dm̄. Retinen
tibus eum cupiditatibus sc̄li: ei qui dormitans resur
gere conatur. et sopore sopitu deprimitur. Iste enim
ad bonum nouum redire. et uoluptatum sedibus non
sinitur. Iste inertius eligit uigilare. sed soporis.
k A bono interius lapsos sunt carbones frigidos
fieri nigriores. quia per torporem mentis ab igne
caritatis dei extincti sunt. et per quandam ad peccati
a luce superne illuminationis priuati. nigredine
peccatorum fuscantur.
k Qui dum intentionem bone operationis. metu extin
guunt inopie. nec permittuntur infirma mente de
siderata perficere. Et cum indigere in mundo. a
gloria superna semetipsos abscondunt.
k Multas consiliorum argumentis insidiatur eis diabolus.

in adquirendo plurima: qui paucis se nouerat pro
dictis esse contentum. Exponit igitur in eorum mentibus fu
turam filiorum egestatem. Persuadet habere plura:
unde sibi egenisque sufficiat. quatenus hys blan
dimentis intentionem bone deuotionis subuertat. atque
iterum lucris deceptam mentem reducat.

k Multas argumentationes insidiatur diabolus eis qui renunciant
seculo: ut eius se iterum amori substernant. Graviusque
autem illos in concupiscentiis seculi ferit. quos post re
nunciationem ad mundi amorem reduxerit.

k Et maxime per cenodoxiam subicit sibi diabolus mo
nachum: ut quem per seculi amorem retinere non potu
it. ab humilitatis culmine subtrahat: et sup
erbie timore sibi subditum faciat.

k Dei seruus: semper fallentis diaboli preuidere debet
insidias: et magis in bonis operibus cordis debet ad
hibere cautelam: ne per inanem gloriam perdat semetipsum
ac pereat: cuncta quae bona amittat que recte agen
do obtinuerit. De iactantia.

Tam in factis quam in dictis. cauenda est
iactantia. fiendam enim trunna sibi quisque
magis quam deo placere: et laudem ab hominibus

famam appetere: et ad capiendam terrenam laudem: studium dare. circumspice temetipsum homo. nichilque tibi arroges que intra sunt: preter peccatum.

Non declinat ad dexteram. qui non sibi sed deo tribuit bona que agit. neque ad sinistram se uertit: qui de diuina indulgentia peccandi licentiam non presumit. hoc est quod propheta ait. Hec uia. ambulate in ea: neque ad dexteram neque ad sinistram.

Verum est quod natura expetit delectari in laudibus. Sed tunc recte. si in deo non in se quisque laudetur. Sic scriptum est. in domino laudabitur anima mea.

Sepe uanam gloriam contempnendo. in aliud genus elationis incidit dum in se quisque gloriatur. pro eo quod contempnat ab hominibus laudem.

Quibusdam occultum est iudicium dei bene agere: et fructum boni operis non habere. quod ipsi sibi auferunt per studium humane iactantie.

Semper suam aspiciant feditatem. qui uane glorie fauores diligunt. Et perdidisse bonum opus doleant. quod pro humana ostentatione fecerunt.

Amator uane glorie. unde possit semper laudari agere non quiescit. Et sub inde ille uires uani

FLG Fundación Lázaro Galdiano

tatis: prauos appetitus auget.

k Boni operis inchoatio. nō debet cicius palā ad
hominū cognitionem uenire. Ne dū bona in
coata hūanis oculis reserant: auctoritate pfectio
nis manifestat ceptio securitatis. Ante maturi
tatis enī tps messes florentes cito pereunt
germinaq; eorū inutilia fiunt.

k Uirtutes suas p ostentatiōis appetitū dominio
demoniū i mundorū subiciunt: sic ezechias
rex qui diuicias suas caldeis p iactantiā ostē
dit. et post ea pituras p pphām audiuit. Ut si
gnificaret dei seruū uirtutes suas dū uane gl
orie studio ostenderit pdere. et statī demones
suor opū dominos facere. sic ille p ostentationē
caldeos rerū suarū dominos fecit.

k Obtinet ē illa discretio. ut et nota sint opa nra
ad dei augendā gliam. et occulta p elatiōne uit
tanda humana. Ille aūt debet publicare bo
num qd agit. qui pfcā humilitate fundatus. nul
la iam elatione contingitur. Nam is qui se intel
ligit adhuc amore laudis pulsari. facta bona
in occulto agat. ne forte qd egerit pdat.

Fundación Lazaro Galdiano

lr Interdum uiri sancti dum cupiunt humana sitam mutabilitate corrigere: aliquando timore tanguntur elationis siue conscij actione iustitie. Sed ab illius subreptionis malo: humilitatis compunctione purgantur.

k Qui in sci: non numquam quedam de se audientes instruuntur: et tamen in his alta se consideratione custodiunt. Ne dum alios ad eterna in tempore erigunt. ipsi in terrene laudis appetitum demergantur.

k Quidam per incautam uirtutum iactantiam. relabuntur ad uitia. Et quidam de uitiorum impulsu frequenter plangunt. de ipsa infirmitate per humilitatem: ualidius conualescunt.

lr Plerumque utile est arrogantibus deseri a deo: quatenus siue infirmitatis conscii ad humilitatem redeant: et humiles post casum exsistant.

k Nonnulli falsa opinione arrogantie. se esse perfectos existimant: dum non sint. quia obortis temptationibus innotescunt

k Tanto quisque fit ueritati uicinior. quanto se esse longius ab ea fuerit arbitratus. Hec enim humilitatis est que deo hominem iungit. Contra hanc iactantiam oculos quibus deus uideri poterat claudit.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

Sic solis radiis dum conspicitur acies oculi hebetatur. sic
et qui immoderate alta de se scrutatur: ab intentione
ne ueritatis obtunditur.
Sic aquila ex alto ad escam collabitur: sic homo de
alto bone conuersationis. per carnalem appetitum
ad inferiora dimergitur. De ypocrisi.

Ypocrita uerba sanctorum habet. uitam non habet. Et
quos per sermonem doctrine genuerit. non
foueat exemplis sed deserit. quia quos uerbo
edificat uita et moribus destruit.
Ypocrite simulatores dicuntur. qui illi non esse
querunt: sed tantum uideri cupiunt. Hii mala agu
nt: et bona proferunt. Per ostentationem quippe bo
ni apparent: per actionem uero mali existunt.
Quia possunt a simplicibus uita spectari. Sim
ulatio uero et ypocrisis. non committitur nisi a nat
astutibus per calliditatem ualentibus uitia sub specie
uirtutum celare. et non ueram sanctitatem obicere.
Sancti non solum gloriam super modum suum omnino
non appetunt: sed etiam hoc ipsum uideri refugiunt.
quod esse meruerint. ypocrite autem malicie sue occul
ta tegentes: ante oculos hominum quadam in no

FLG Fundación Lázaro Galdiano

centie sanctitate se vestiunt: ut venerentur. Quibus bene
divina vox dicitur: ve vobis ypocrite. quia similes
facti estis sepulcris dealbatis. que foris quidem
apparent hominibus speciosa. intus vero plena sunt oss-
ita et uos foris quidem apparetis hominibus [ibus mortuorum.
iusti: intus vero pleni estis avaricia et iniquitate.

k Duplici dampnantur ypocrite. sive pro occulta iniquitate.
sive pro aperta simulatione. Ex illo enim condempnantur quia iniqui
sunt: ex isto quia ostendunt quod non sunt.

k Non semper latent ypocrite. Nam etsi in principio
sui quidem non pateant: prius tamen quam vita eorum
finiatur. quam simulate vixerint deteguntur. Bene
enim sinceritas permanet. Nam que simulata sunt di-
uturna esse non possunt.

k Non eorum desperanda est salus. qui adhuc aliquid
timentes capiuntur. dum possint et in occultis agere unde
iustificentur. Hii enim meliores sunt ypocritis: eo
quod mali sint in aperto et in occulto boni. Ypocrite vero
in occulto mali sunt: et boni se palam ostendunt.

k Ypocritam iustus arguere prohibetur. nec ad correctionem eius castig-
are castigat. dicente Salomone. Noli arguere deri-
sorem. ne oderit te. De invidia.

Liuor alieni boni . suū punit auctorē . Nam
unde bona pficit . inde in liuido cotabescit .

k Homines praue uiuentes . sic de bonoꝝ lap
sibꝰ gratulant̃ . ita de eoꝝ recte factis bonisq;
pseuerancia ɔfundunt̃ .

k In liuidꝰ membrū est diabli cuiꝰ inuidia mo
rs introiuit in orbē terraꝝ . sic et supbꝰ mē
brū ē diabli . de quo scriptū ē . Omne sublime
uidet . et ipse est rex sup omīs filios supbie .

k Nulla ē uirtꝰ . q nō habeat contrariū inuidie
malū . Sola miseria caret inuidia : qr nemo
inuidet misero . Cui reuera nō liuor obicit̃ .
set sola medela adhibet̃ .

k Multi ꝛ bonos imitari nolūt . ꝛ de bonoꝝ p
fectibꝰ . inuidie liuore tabescunt . Et nō suf :
ut nec ipsi corrigant̃ amalo suo sz p inuidiā
detiorent̃ . et bonos affecto studio q̄ntū ip
sis ē si potuerint depravare conent̃ .

k Quando malos boni pficere uident . non
scandalizent̃ sz quem sint finem abituri
maxime cogitant .

k Hoc omīs in liuidꝰ alienis uirtutibꝰ pcellat .

quod beato iob satan perpetrat. Nam diu emulatur perspicacius
commovet adversa. Sed unde eum credidit diabolus
posse pervertere. inde eius aucta sunt merita. atque
unde claruerunt probabiliora pacientie documenta.

k Requirunt iniqui aditum male fame. per quam bon
orum vitam maculent. sic querebant ostium sodomi
te: quo domum loth nocituri introirent. Illi
vero cecitate clausis parietes invadebant. Non
aliter isti invidendo immundis velut parietes vir
tutes dissimulant. aditum vero perquirunt per que
eorum conscientiam intrent. De simulatione.

Hic fraudulentie genus in modum faretre sibi
licet insidiarum sagittas celat. ut fallaciam faci
at securitatem. Decipulaque callide eum. eum ita quie

k Cavendus est inimicus qui […] mollis est exulte.
manifestus est: sed magis ille. qui videri non potest.
Facile enim vincimus: quos videmus. Quos autem
non videmus: difficile a nobis expellimus.

k Rare nocetur homini ab extraneis. sicut ei domi
ledunt. Magis enim insidiis minorum quam aliorum pi

k Latent sepe venena. circulita […] charitatis,
melle verborum. Et aliquanto deceptor: bonitate

simulat. quo usq: fallendo decipiat.

Non hominē s; uitia odio de odio.
habenda. flebilit' aūt deplorandi sūt. qui
odio i fratre tabescunt. ⁊ ⁊tra alios p̄ciosiū
aīe doliū seruant. A regno eni se separant. qui
semetipsos a caritate dissociant.

ke Sic mat' eccl'ie praue ab hōimb; hereticis p̄e
mit'. s; tn̄ eos uenientes ad se benigna caritate
amplectit'. ita et singli nr̄m quoscūq: inimicos
sustinem⁹ reuertētes materna imitatōne am
plectere statim debem⁹.

k Quo ē ignoscendū cui quā dū ueniā postulat.
Non ei posse p̄ccata dimitti ei: qui i se p̄ccanti
debita nō dimittat. formā ei nob' in dulgentie
deus ex merito ⁊ditōis nr̄e imposuit. dum ita
orare nos p̄cepit. Dimitte nobis debita nr̄a.
sic' ⁊ nos dimittim⁹ debitorib; nr̄is. Justū est
ei dei iudiciū. ut antiq: p̄ccatori aīe indulgeri
ostendit. ⁊ uiui alterutrū un⁹ quisq: in se offen

k Quidā de suis fitentes meritis |so i dulgēt.
pigre in se delinquētib; ueniā prestant. s; nich
proficit ēē illabatū a culpa: quando tardi⁹ qui
tua... em

nō parat ad ueniā. Dumq; postq; hec magna sit cu
lpa: qn̄do tardius relaxant fraterna delicta.

k Qui fratrem sibi tardius placat. frustra eum ꝓpici
ari sibi dm̄ querit. qui cito placari ꝓximū negli

Duo sunt erga dilectōnē ꝓximi ~~de~~ git.
conseruanda. Vnū ne malū ~~electione~~ ‹dilectione›
quis inferat. Alterū ut bonū impendat. Primū
ut caueat ledere. secundū ut discat prestare.

k Amicitia est animorū societas. Hec quippe a
duobus incipit. Nam minus quā inter duos. dile
ctio esse nō potest.

k Amicitia dicta est de societate duorū. uni ex aliis
in duo corpora ꝓpter uinculum scilicet amoris. sic in
actibus apostolorum legimus. Erat illis cor unū et ani
ma una. Non quia multa corpora unā habebāt
animā: sed quia uinculo et igne caritatis conui
ncti. unū omnes generaliter sine discussione sapie

k Amicitia et ꝓsperas res dulciores bant.
facit. et aduersas communione temperat: le
uioresq; reddit. quia dū in tribulatione amici
consolatio adiungitur. nec frangitur animus. nec cade
re patitur.

k Tunc vere amicus amatur, si non pro se, sed pro deo
ametur. Sed in vero pro se amicum diligit: insipie
nter eum amplectitur.

k Multum iniqua dilectio est: qui carnaliter hominem
moriturum plus diligit: quam oportet. Qui enim in
temperanter amicum amat: pro se magis illum. non pro
deo amat. Quamvis bonum est qui pro deo fratrem
diligit. tanto preciosium. qui eum pro se ipso am
plectitur.

k Plerumque diligit in alium homo:
quod odit in se. Ut puta in cantibus amamus quos
dam eorum ignaviam: et tamen odimus quod ignavi
esse nolumus. Sic lapides. equos et cetera. Que
licet diligimus. sed tamen nolumus hoc esse. etiam
si possemus. De fictis amicis.

Clarescit per adversa fraudulentus pater ami
cus. Nam in prosperitate. incerta est amici
tia. Nescitur utrum persona. an felicitas diligatur.

k Sepe per simulationem amicitia colitur: ut qui
non potuit aperte decipere. decipiat fraudulenter.

k Tunc quisque magis fit pietati iusticieque di
vine contrarius. quando despicit amicum. aliqua
adversitate percussum. Quia mire: et sibi occi

sionē mercedis tollit. et erga percussionē parum
crudelis existit. Veluti actum est. inter lazarum
ulcerosum. diuitemque superbum.

lx Per aduersa igitur et prospera conprobatur. si umquam ue
re diligatur deus et proximus. Nam dum aduersa pro
cedunt. amicorum fraudulentorum detegitur. statimque et
despicit. quem se diligere simulauit.

k Amicicia certa: nulla in excluditur. nullo tem
pore abolet. ubicumque ei se inserit tempus. illa firma

k Rari sunt: qui usque in finem existunt | est.
cari. Multos aut necessitas aut aduersitas tempo-
ris aut contentio quelibet actionis auertit. Sepe et
pro honore quorundam mutantur mores. Et quos ante
conglutinatos caritate habuerint: post quam ad cul
men honoris uenerint. amicos habere despiciunt.
Inter ueros amicos. De amicicia mun[illegible] · [illegible]
amicicia ex beniuolentia oritur. Inter fictos beneficio

k Non sunt fideles in amicicia: qui muneribus iunguntur.
quos numquam nisi gratia copulat. Nam cito deserunt:
nisi semper munus acceperint. Dilectio enim que mu
nere glutinatur: eodem suspenso dissoluitur.

lx Illa uera est amicicia: que nichil querit ex rebus

FLG Fundación Lázaro Galdiano

amici: nisi solam benivolentiam. Scilicet ut
gratis amet amantem.

k Plerumque amicicia ex necessitate uel indigencia
nascitur: ut sit per quem quisque quod desiderat consequatur.
Ille autem eam veraciter querit: qui nichil egendo eam
appetit. Nam illa ex inopia: brevis est et fucata. Is
ta pura atque perpetua. De malorum concordia.

Amicicia in rebus tantum bonis habenda est. Nam
qui eam in malo ineunt: non sibi amici sed inimici
lr Concordiam malorum: contrariam esse bonorum. existunt,
Et sicut optandum est ut boni pacem habeant in invicem.
sic optandum ut mali invicem sint discordes.
k Unanimitatem quippe malorum bonorum esse contrariam
paulus apostolus approbat. qui illos contra se dividit.
quos in necem suam concordare conspexit. Inde et in lege
mare rubrum. Hoc est malorum hominum concordia dividitur:
ut electorum via tendens ad beatitudinem non impediatur.
Impeditur autem iter bonorum: si mare hoc est unitas non
dividitur iniquorum. De correptione fratrum.

Non debet vitia aliena corripere qui adhuc
vitiosum contagionibus servit. Improbum est
enim arguere quemquam in alio. quod adhuc apprehendit

in semetipso.

atque in tanto ad regnum sancti futuri proficiunt. ut
etiam iudex celestis in futuro iudicio ueniens. in de
xtera consistentibus dicat. Esuriui. et dedistis
mihi manducare. Sitiui et dedistis mihi bibere. Hospes
eram. et collegistis me. Nudus eram et operuistis me.
Quibus etiam bene premiatur dicens. Venite benedic
ti patris mei: percipite regnum quod uobis paratum est.
His autem quos nulla prouidentia elemosinarum facta se
cuntur: eterni iudicis uoce sic dicitur. Esuriui et non de
distis mihi manducare. Sitiui. et non dedistis bibere.
Quibus iuste dicetur. Discedite a me maledicti in ig
nem eternum. qui preparatus est diabolo et angelis eius.
k Qui hic medicam non impendit: illic pietatis fruc
tum non inuenit. Exemplo ardentis diuitis qui
in infernum tenuissima petenda compulsus est: qui
hic tenuissima neganda studuit. Quid terrib
ilius. quid districtius poterit. Guttam ardens
petit: qui micas panis negauit. Sero autem oc
culos aperuit. quando lazarum pauperem requiescen
tem uidit. quem iacentem ante ianuas uidere despexit.
k Non solum autem qui esurienti. et nudo bene
ficium largitatis impendit. uel siquid aliud

indigentia largitur. sed si inimicum diligit. et qui
lugentibus effectum compassionis et consolationis
impertit. aut quibuslibet necessitatibus consilium
adhibet. elemosinam procul dubio facit. Nam
et doctrine bonum elemosina est: et medicine
caritatis eminentior est.

k Quicumque egens poscit: etiam si indigentem
simulet. ex toto illi corde commiserandum opor-
teret. Et licet ille fortasse falsam indigentis
speciem preferat: is tamen qui simpliciter impertit. fr-
uctum mercedis non amittit.

k Quamuis quisque sit egens. nullus tamen unde
tribuat egenti excusationem inopie potest
obtendere. quando ex precepto saluatoris etiam
calicem aque precipiamur indigenti prebere. Nam
si aliud non habentes uel ipsum benigne tribua-
mus. mercedem procul dubio non amittimus.
Ceterum si amplius possumus et egestatem simul-
ando minus largimur. non egentem sed deum fallimus.
cui conscientiam nostram abscondere non possumus.

k Due sunt elemosine. una corporalis egenti
dare quicquid potuerimus. alia spiritalis dimittere

ea a quo Iesus exacteris. Hoc prima. adhibenda
est miseris. secunda mat'. Erit ergo quod semper in paras.
et sinu pecuniam. salam gratiam.

k Non erit elemosina cum murmuratione prebenda.
ne comitante tristicia: merces pereat dispensata.
Tunc enim bene tribuitur. quando cum mentis hi
laritate prebetur. Unde et apostolus. Hilarem enim datorem
diligit deus. Metuendum est itaque ne pauper aut
cum tedio nostro oblata suscipiat. aut ne omino pre
termissus merens tristisque recedat.

k De rapinis alienis elemosinam facere. non est offi
cium miserationis. sed emolumentum sceleris. Unde
et salomon. Qui offert inquid sacrificium de ra
pina pauperum. tamquam siquis mactet filium in osp
ectu patris sui. Qui enim iniuste tollit: iuste
numquam distribuit. nec bene alteri prebet: quod
ab alio male extorquet.

k Magnum scelus est res pauperum prestare diuitibus.
et de sumptibus inopum adquirere fauores pote
ntum. arenti terre. aquam tollere. et flumina que
non indigent irrigare.

k Nonnumquam largitas diuitum prodiga. non ad

FLG Fundación Lázaro Galdiano

uanitatem. sed ad elationem effundunt. Conparantur ypocri-
tis qui non ad edificationem docent audientium. sed
ad sue glorie exaggerandum coturnum.

kr Reprehensibilis est superflua effusio largitatis. Nam
qui modum seruat. auarus nulli est: sed omnibus largus est.

k Dispensator. non debet esse prodigus sed discretus. La-
rgus enim debet quantum oportet: ut tenendo in unam
mensuram sufficiat plurimis. De breuitate huius uite.

Tantum enim in hac uita. est licitum operari bonum.
Illic namque: non iam operatio expectatur set
retributio meritorum.

k Hec uita. nuptiis longa et grata est: in oculis autem
iustorum amara et breuis est.

kr Et licet uita ista breuis sit. mors tamen sibi fie-
ri credit. quia quanto libet breue sit temporis spacium. tamen
et si minima parum est: amara procul dubio longum est.

k Qui uite presentis longitudinem. non de suo spa-
cio. sed de eius fine considerat: quam sit misera et
breuis subtiliter pensat. Vita enim presens que ipsis-
suis incrementis deficit. breuis. sino ei augme-
nto fit. dum id quod uidetur in futuro proficere.
in preterito deficit.

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

hr Item ex ipso. breuis uita presens ostendit: ex
quo nō permanet set finit. Uela cū cōsumatur
filis. et uita hominis expletur diebus singulis.

k Quod diu ī hac uita uiuit. querit utrum aug
mentū sit: quod per dimensiones etatū ad mortis
tendit detrimentum.

hr Qui beatā uitā longā queris. ad eā tende uitā
pro qua xp̄ianus es. idest eternā. nō ad istam de
qua adueniendū et descendit uita eterna. idē xp̄s
uerbū eius commutatus. Hec ē enim uita uitalis.
Nam ista uita mortalis est.

k Mori oportet hominē in carne mundo: ne mo
riatur in animā xp̄o. Nam nē quisque uiuere credit.
si sedm̄ sclm̄ moriens. in solo deo uiuere delectetur.

hr De mora uite huius iustus tedium patitur iustus: eo
qd ad desideratā patriā tarde perueniat. et uite pre
sentis erumpnā serius amittat.

Quantumuis sci huius uite **De extasi.**
erumpnis liberari se cupiant cito uolentes:
exire de corpore: dei tñ dispositione plerique diu ī
hac uita uersantur. ut pro longo tolerantie experi
mento solidius eorum patientia roboretur.

FLG Fundación Lázaro Galdiano

hr [Q]uia uitã odio habent. et tñ mori timent.
q̃d plerisq: i angustia contingere solet. Sicq: cõ
trario affectu. et uiuendi hñt tediũ et moriẽdi
k [S]ollicite debet unusq̃sq: uiuere. et [ti]metũ.
semp t̃minũ uite sue considerare. ut de cõtempla
cione illi' huius scł̃i blandicias caueat. Scriptũ ẽ
enim. In oĩbꝰ opibꝰ tuis memorare nouissima
tua. et in eternũ nõ peccabis.
hr [U]enturi exitꝰ hora: incerta est. et dũ mori
quisq: nõ extimat: tollit̃. Unde unusq̃sq: festinet.
ne in iniquitatibꝰ suis rapiat̃. simulq: finiat̃ uita
cum culpa. Nam incentor dbl̃s. eos quos uiue
ntes accendit ad uitia. subito morientes per
trahere nitit̃ ad tormenta.
k [S]epe diuites in hac fallaci uita. dũ potentie
gl̃ia. uł reꝝ abundantia gestiant. repente ho
ra qua nesciunt̃ inprouiso exitu rapiunt̃. atq:
absorbente pfundo cruciandi eternis gehenne
incendiis deputant̃. De quibꝰ p pphãm dicit̃.
Ducent in bonis dies suos: et in puncto ad
inferna descendunt.
hr [I]mpius morte moriens. ex quibꝰ imitatione

FLG Fundación Lázaro Galdiano

[illegible] delectatione pec-
cavit: iniquos. iustus tempore eorum tormentum. quod
etiam psalmista testatur dicens: Letabitur iustus cum
viderit vindictam impiorum. manus suas lavabit
in sanguine peccatorum. quia in peccatoris enim morien-
tis sanguine iusti lavantur manus, quia dum eorum
pena conspicitur: inspicientis vita mundatur.
Cuius enim talibus exemplis terretur: non solum
qui viderit tetigit. sed alios etiam admonitione
illius quicumque viderit exortatione compescit.
lx In exitu vite. anime electorum nimio terrentur
metu incerta. utrum ad premium an ad supplicium
transeant. Quidam autem electi in fine suo purga-
ntur a levibus quibusdam peccatis. quidam vero
in ipso suo fine inardescunt: eternorum contemplatione bo-
k Quamvis enim quisque in hac vita sit [illegible] norum.
iustus. tamen dum e corpore isto egreditur. pave-
scit ne dignus supplicio sit. Nullus est enim homo
absque peccato. nec quisquam potest de dei securus
esse iudicio: cum etiam et de ociosis verbis red-
denda sit ratio.
lx Animam iustorum obitum: vocatio tranquilla

commendat. ut ex eo intelligantur sanctorum habere
consortium angelorum. ex quo ab hoc corpore sine
vexatione dura tolluntur. Pravos autem homin
es apostate angeli excipiunt morientes: ut
eis sint ipsi tortores in penis. qui fuerint suas
ores in uiciis.

lv Et si pietas pro defunctis fidelibus flere iube
at: fides tamen perlugere vetat. Illi enim deplor
andi sunt in mortem: quos miseros infernus
ex hac vita recipit: non quos celestis aula leti
ficandos includit.

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

Finito libro sit laus gloria christo. amen. Qui
scripsit scribat et semper cum domino uiuat Berna
rdus uocatur est dictus qui scripsit sit benedictus.

theologales — cardinales

fides spes karitas: iusticia fortitudo temperancia prudencia:

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG

Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano

FLG
Fundación
Lázaro Galdiano